

GESCHIEDSCHRIJVING VAN DE TOEKOMST

Een onderzoek naar instituties en handelingen met betrekking tot de algemene wetenschappelijke voorbereiding van het Regeringsbeleid, (1892) 1945-1996

De titel is ontleend aan de Memorie van Antwoord naar aanleiding van het voorlopig verslag van de Tweede Kamer over het ontwerp van wet tot voorbereiding van de vaststelling van een Nationaal Welvaartsplan (Hand. II, zittingsjaar 1946-1947, Bijl., 180, nr. 7, p. 14). Refererend aan het Centraal Economisch Plan staat in de memorie van antwoord: '... dat het plan moet zijn een evenwichtig samenstel van schattingen en richtlijnen, anders gezegd een "geschiedschrijving van de toekomst", in de veronderstelling, dat bepaalde Overheidsmaatregelen worden genomen en dat de factoren, welke de overheid niet in de hand heeft of vrijlaat, een zeker verloop zullen hebben.'

GESCHIEDSCHRIJVING VAN DE TOEKOMST

Een onderzoek naar instituties en handelingen met betrekking tot de algemene wetenschappelijke voorbereiding van het Regeringsbeleid, (1892)1945-1996

PIVOT-rapport nr .

Dit rapport is een uitgave van de Rijksarchiefdienst/PIVOT
Ministerie van OCenW

's-Gravenhage, 1997

Tekst: drs F. van der Doe (voor wat betreft het CPB), drs A.G. de Vries en mw
drs Ch.M. Zeegers
Vormgeving: Rijksarchiefdienst/PIVOT
Illustraties: W.D. Küller
Druk: Drukkerij ENRO-Print

PROJECT INVOERING VERKORTING OVERBRENGINGSTERMIJN

Voor u ligt het rapport waarin de uitkomsten van een onderzoek, gehouden in het kader van het Project Invoering Verkorting Overbrengingstermijn (PIVOT), zijn weergegeven. PIVOT is een project-organisatie die in mei 1991 door de Algemene Rijksarchivaris in het leven is geroepen. De aanleiding daarvoor vormde de (voorgenomen) verkorting van de overbrengingstermijn conform de nieuwe Archiefwet van vijftig naar twintig jaar. Vanuit het oogpunt van democratisering van het openbaar bestuur moet deze termijnverkorting positief worden beoordeeld. Immers, eerder overgedragen archieven worden ook eerder volledig toegankelijk voor het publiek. Voor de Rijksarchiefdienst betekent deze termijnverkorting echter dat, wanneer er geen maatregelen worden genomen, zij overstroomd wordt met archiefmateriaal. De neerslag van dertig jaar overheidshandelen zou bij de invoering van de nieuwe wet in een korte periode moeten worden overgebracht naar de depots van de archiefdiensten. Voor de centrale rijksorganen wordt de omvang van deze stroom van gegevensbestanden geschat op ongeveer 600 strekkende kilometer over de periode 1943-1973 en over de periode 1973-1990 op nog eens eenzelfde hoeveelheid. Omdat een dergelijke hoeveelheid archiefmateriaal niet beheersbaar, noch hanteerbaar is en de opslag ervan te kostbaar, heeft de Rijksarchiefdienst in het kader van PIVOT tezamen met de verschillende Hoge Colleges van Staat en de ministeries maatregelen getroffen om deze vloed te kanaliseren.

Bij het uitvoeren van deze inhaaloperatie moesten reeds bestaande problemen bij de archiefzorg van de rijksoverheid in versneld tempo worden opgelost. Onder de Archiefwet 1962 zijn grote achterstanden ontstaan in het selecteren van naorlogs archiefmateriaal en in het overbrengen van archief van vóór 1940 naar de Rijksarchiefdienst. In inspectierapporten van de Rijksarchiefdienst werd daar al op gewezen, maar door het rapport 'Archiefbeheer en -behoud bij het Rijk' dat de Algemene Rekenkamer in 1988 uitbracht, is dit probleem pas in zijn volle omvang tot politiek Den Haag doorgedrongen.

PIVOT is mogelijk geworden door de inzet van extra financiële middelen die de minister van WVC in 1991 heeft toegezegd: fl. 17 miljoen over een periode van tien jaar (de looptijd van het project). Daarnaast zetten de ministeries en de Hoge Colleges van Staat, verantwoordelijk voor selectie en overdracht van hun archieven, elk eigen middelen in om deze operatie mogelijk te maken. Afspraken daarover zijn vastgelegd in convenanten die de verschillende secretarissen-generaal of vertegenwoordigers van de Hoge Colleges van Staat met de Algemene Rijksarchivaris hebben gesloten.

1. De uitgangspunten van PIVOT

Om de hierboven beschreven papiervloed op een verantwoorde manier te kunnen beperken heeft PIVOT een nieuw selectie-instrument ontworpen. De traditionele selectiemethoden zijn voor een operatie van deze omvang niet toereikend: zij zijn te arbeidsintensief en dus te kostbaar waarbij de basis van de gevoerde selectie niet altijd duidelijk is geformuleerd. Bij de traditionele selectie worden als criteria gebruikt: de inhoudelijke of informatieve waarde van documenten en de plaats die zij innemen in het geheel van een dossier, een archief of verzameling archieven. Aangezien men bij die manier van selecteren geen model hanteert waarmee men de context van de gegevens in kaart kan brengen, kan men aan de gegevens op zich moeilijk een waarde toekennen. De functie van de gegevens is in dat geval niet te achterhalen. Het gevolg hiervan is een subjectieve selectie omdat iedereen die selecteert een eigen interpretatie aan de gegevens geeft.

PIVOT gaat ervan uit dat de selectie moet worden uitgevoerd vanuit het gezichtspunt van

het overheidsorgaan of de organen die deze documenten in het kader van hun taak en het daaruit voortvloeiende handelen hebben ontvangen of geproduceerd: niet de informatiewaarde van documenten maar de waardebeoordeling van handelingen van overheidsorganen staat centraal. Met de gegevensbestanden die naar de Rijksarchiefdienst worden overgebracht moet het handelen van de overheid in relatie tot haar omgeving op hoofdlijnen te reconstrueren zijn. Daarbij wil PIVOT met het resultaat van de selectie op basis van deze doelstelling bronnen voor de kennis van en het inzicht in de Nederlandse samenleving (en cultuur) veiligstellen voor blijvende bewaring.

De methode om dit te bereiken is de methode institutioneel onderzoek van PIVOT. Deze methode is in de afgelopen jaren ontwikkeld aan de hand van praktijkervaringen en nieuwe, theoretische inzichten uit binnen- en buitenland. Via wet- en regelgeving en andere bestuurlijk-organisatorische bronnen wordt nagegaan welke handelingen overheidsorganen verrichten. Op basis van de handelingen kan achterhaald worden welke neerslag er in principe zou moeten zijn. Met andere woorden, de selectie zal niet meer plaatsvinden op basis van het archiefstuk zelf, maar op basis van de handeling. Handelingen worden gewaardeerd in het kader van de context.

Uiteindelijk zal PIVOT de overbrenging van het geselecteerde materiaal naar de depots van de Rijksarchiefdienst begeleiden. De rijksorganen zijn zelf verantwoordelijk voor de fysieke selectie en bewerking die de archieven en andere gegevensbestanden moeten ondergaan om ze geschikt te maken voor overdracht. Desgewenst zal PIVOT hen daarbij adviseren. Richtsnoer voor de bewerking na het institutioneel onderzoek en de institutionele selectie vormen de door de Permanente Commissie Documentaire Informatievoorziening (PCDIN) in september 1991 aanvaarde 'Normen voor goede en geordende staat' (zie hiervoor ook de PIVOT-brochure 'Om de kwaliteit van het behoud: normen 'goede en geordende staat' (Rijksarchiefdienst/PIVOT, 's-Gravenhage 1993).

2. Het institutioneel onderzoek

Om het voor de selectie noodzakelijke inzicht te krijgen in het handelen van de overheidsorganen is PIVOT institutionele onderzoeken gestart bij de verschillende ministeries. De onderzoekers worden door PIVOT zelf en door de verschillende ministeries ingezet. Zij nemen gezamenlijk ongeveer 130 onderzoeksgebieden of beleidsterreinen voor hun rekening. Per beleidsterrein beschrijft de onderzoeker de historische ontwikkeling van dat beleidsterrein als context van de handelingen die er sinds 1940 zijn verricht. De onderzoeksperiode verschilt per beleidsterrein, maar bestrijkt in het algemeen de periode 1940 tot heden.

Uitgangspunt bij de onderzoeken vormt de Methode van Institutioneel Onderzoek (MIO), neergelegd in de brochure 'Handelend optreden' (PIVOT-brochure, 's-Gravenhage 1994). De resultaten van een institutioneel onderzoek worden beschreven in een Rapport Institutioneel Onderzoek (RIO). Een RIO is de contextbeschrijving van een beleidsterrein waarop overheidsorganen handelend optreden en omvat:

1. een historische schets van het beleidsterrein waarop het onderzoek betrekking heeft, inclusief:
  - de doelstellingen van de overheid op het beleidsterrein;
  - de overheidsorganen en overige actoren;
  - de onderlinge relaties tussen de actoren;
  - de beleidsinstrumenten;
  - een beschrijving van het taakgebied waartoe het beleidsterrein behoort.
2. een overzicht van de handelingen die overheidsorganen verrichten of hebben

verricht, inclusief:

- de looptijd van elke handeling (begin- en einddatum);
- de grondslag (bron) van elke handeling;
- het produkt van de handeling (indien bekend).

Zo mogelijk worden de handelingen thematisch of procedureel geordend, waardoor men de handelingen in hun context kan zien.

Een belangrijk begrip in het institutioneel onderzoek vormt de 'handeling'. Een handeling is een complex van activiteiten, gericht op het totstandbrengen van een produkt, dat een actor verricht ter vervulling van een taak of op grond van een bevoegdheid. Aangezien we niet alleen willen beschrijven wat de overheid moet doen maar ook wat zij daadwerkelijk doet, gebruiken we als bron voor het beschrijven van het handelen niet alleen officiële wet- en regelgeving en de daaruit voortvloeiende algemene maatregelen van bestuur, koninklijke besluiten, ministeriële regelingen en beschikkingen zoals instellings-, ophefings- en organisatiebesluiten als onderzoeksbron, maar ook jaarverslagen en jaaroverzichten, staatsalmanakken, memories van toelichting op de rijksbegroting en op bovengenoemde wetten, beleidsnota's, archieven en literatuur. Daarnaast vormen interviews met beleidsmedewerkers en andere deskundigen - in en buiten de overheid- op het beleidsterrein een bron van informatie.

Naast het begrip 'handeling' neemt het begrip 'actor' in het institutioneel onderzoek een belangrijke plaats in. 'Actor' volgens de PIVOT-methode wordt gedefinieerd als "een overheidsorgaan of een particuliere organisatie of persoon die een rol speelt op een beleidsterrein". Strekten de PIVOT-onderzoeken zich tot 1995 uit tot de handelingen van overheidsorganen in de strikte zin van het woord, in de Archiefwet 1995 wordt, gebaseerd op de Algemene wet bestuursrecht, onder 'overheidsorgaan' verstaan "organen van overheidsstichtingen, verenigingen en vennootschappen die, ook voor zover zij niet krachtens publiekrecht zijn ingesteld, toch met openbaar gezag zijn bekleed of waaraan toch één of meer overheidstaken zijn opgedragen en de daarvoor benodigde publiekrechtelijke bevoegdheden zijn toegekend". Het begrip 'overheidsorgaan' is hiermee aanzienlijk verbreed.

In de onderzoeksrapporten worden de handelingen van particuliere instellingen niet opgenomen. Wel wordt hun rol op het beleidsterrein beschreven. Op grond van het acquisitieprofiel van het Algemeen Rijksarchief wordt bepaald of de archieven van particuliere instellingen voor overbrenging in aanmerking komen.

3. De toepassingsmogelijkheden

De resultaten van het institutioneel onderzoek, neergelegd in het RIO, worden daarna verwerkt in een wettelijk voorgeschreven selectie-instrument: de selectielijst, in PIVOT-termen het "basis selectiedocument" (BSD). De selectielijst is een lijst van handelingen die elk voorzien zijn van de waardering 'bewaren' of 'vernietigen'. De selectielijst volgt uit de beschrijving van het RIO. In overleg met de betreffende instelling(en) wordt aan de hand van deze selectielijst bezien welke gegevensbestanden voor 'de eeuwigheid' geselecteerd moeten worden en uiteindelijk overgebracht worden aan de Rijksarchiefdienst. De ontwerp selectielijst wordt ter inzage gelegd bij verscheidene instanties en de zorgdrager(s) bied(t)(en) de ontwerp-selectielijst aan de minister van OCenW. De definitieve selectielijst wordt vastgesteld door de zorgdrager(s) in kwestie en de minister/staatssecretaris van OCenW.

Wanneer de inhaaloperatie eenmaal voltooid is, zijn we er nog niet. In de toekomst moet worden voorkomen dat nieuwe achterstanden ontstaan bij selectie en overbrenging van

gegevensbestanden. Om de toepassingsmogelijkheden van het institutioneel onderzoek ook voor de toekomst te kunnen garanderen, is het daarom noodzakelijk om ontwikkelingen in taken, handelingen en organisatie van de overheid, alsmede de grondslag van die taken en handelingen bij te houden. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de zorgdragers. Het RIO en het BSD kunnen gebruikt worden als basis voor de ontwikkeling van een structureel documentair informatieplan teneinde het beheer van de gegevensbestanden die de Rijksarchiefdienst na 20 jaar verwerft en het beheer van de gegevensbestanden bij de verantwoordelijke organen zelf te verbeteren.

Zo kan in samenwerking met de betreffende organen worden voorkomen, dat zich in de toekomst nieuwe, onbeheersbare stuwmeren van archief en andere gegevensbestanden zullen vormen.

4. Volumevermindering archieven en vergroting opslagcapaciteit

Ook op deze terreinen is PIVOT werkzaam. Volumevermindering kan voor bepaalde archieven worden bereikt door middel van substitutie: het overzetten van de informatie op een andere drager, bijvoorbeeld microfilm, microfiches en in de toekomst wellicht beeldplaat. Inmiddels kon uitbreiding van de opslagcapaciteit met ca. 25 km. van bestaande depots in het Algemeen Rijksarchief worden gerealiseerd door de installatie van verrijdbare stellingen (compactus).

Gewapend met de opgedane ervaring zal PIVOT ook over deze kwesties de rijksorganen kunnen adviseren, die daarmee bij het moderne gegevensbeheer weer hun voordeel kunnen doen.

Algemeen Rijkarchief/PIVOT/Den Haag, juni 1995.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord

Verantwoording

Begripsomschrijving

Beschrijving enkele actoren

..

Algemene wetenschappelijke beleidsvoorbereiding

Schets van de ontwikkelingen

Chronologisch overzicht relevante data

Handelingen

..

Statistische gegevensverzameling

Hoofddijnen van beleid

Actoren

Centrale Commissie voor de Statistiek en Centraal Bureau voor de Statistiek

Minister van Economische Zaken

Minister van Binnenlandse Zaken

Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu

Minister van Financiën

Hoofd Rijksinspectie van de Bevolkingsregisters

Openbare Lichamen

De Nederlandsche Bank

Wet- en regelgeving

Handelingen

Bijlagen

Machtiging CBS tot inwinnen van inlichtingen over research en research-activiteiten

Overzicht van wet- en regelgeving op grond waarvan actoren gegevens aan het CBS verstrekken

Economische analyse en prognose

Hoofddijnen van beleid

Actoren

Centraal Planbureau

Werkcommissies

Raad voor Advies voor het Nationaal Welvaartsplan

Centrale Plancommissie

Minister van Economische Zaken

Betrokken ministers

Wet- en regelgeving

Handelingen

Sociale en culturele analyse en prognose

Hoofddijnen van beleid

Actoren

Vorbereidingscommissie Sociaal en Cultureel Planbureau

Sociaal en Cultureel Planbureau

Begeleidingscollege Sociaal en Cultureel Planbureau

Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Betrokken ministers

Wet- en regelgeving

Handelingen

Algemene maatschappelijke analyses en prognoses

Hoofdpijnen van beleid

Actoren

(Voorlopige) Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid

Minister President, Minister van Algemene Zaken

Ministerraad

Vakministers

Wet- en regelgeving

Handelingen

Lijst van geïnterviewde personen

Literatuur

PIVOT-publicaties

Voorwoord

Dit inhoud van dit rapport is voorgelegd aan alle betrokken organisaties. Behalve het Centraal Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek is het door alle organisaties goedgekeurd.

Verantwoording

Begripsomschrijving

Dit rapport omvat het handelen van de rijksoverheid op het beleidsterrein 'algemene wetenschappelijke beleidsvoorbereiding'. Deze beleidsvoorbereiding wordt als een apart beleidsterrein beschouwd omdat het op ieder beleidsterrein plaatsvindt. De rijksoverheid wil haar strategische beleidsvorming op basis van wetenschappelijk onderzoek formuleren. Verschillende planorganen verrichten zelfstandig, onafhankelijk onderzoek teneinde de overheid een objectief advies te geven over toekomstig beleid. Het onderzoek en advies omvat meerdere beleidsterreinen, is algemeen. In de Rapporten Institutioneel Onderzoek wordt het handelen van de rijksoverheid per beleidsterrein in kaart gebracht. Als een actor slechts op één beleidsterrein over beleid adviseert of beleid voorbereidt dan wordt deze in het rapport over desbetreffend beleidsterrein behandeld.

De onderzoeken ten behoeve van de beleidsvoorbereiding dienen op wetenschappelijke leest geschoeid te zijn. Dit betekent dat het onderzoek veelal verricht en gecontroleerd wordt door wetenschappelijk opgeleide personen. Men streeft naar objectiviteit en integriteit.

Beleid is 'het doelbewust en doelgericht handelen, gericht op het bereiken van bepaalde doelen met bepaalde middelen'¹. Met het begrip 'beleidsvoorbereiding' wordt in een procesmatige benadering verwezen naar de fase voor de beleidsontwikkeling. Alvorens een overheidsorgaan een doel formuleert, dient zij over gegevens, analyses en prognoses te beschikken. Het vergaren van deze informatie wordt in dit rapport beleidsvoorbereiding genoemd.

Het beleidsterrein is verdeeld in vier deelbeleidsterreinen:

1. statistische gegevensverzameling
2. economische analyse en prognose
3. sociale en culturele analyse en prognose
4. algemene maatschappelijke analyse en prognose

Beschrijving enkele actoren

De belangrijkste actoren op het beleidsterrein zijn: de Centrale Commissie en het Centraal Bureau voor de Statistiek, het Centraal Planbureau, de Centrale Plancommissie, het Sociaal en Cultureel Planbureau, het Begeleidingscollege van het Sociaal en Cultureel Planbureau en de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. Deze organen zijn 'vaste colleges van advies in zaken van wetgeving en bestuur van het Rijk'.

In de Grondwet van 1972 werd in artikel 87 de bepaling opgenomen dat bij wet zogenaamde "vaste colleges van advies in zaken van wetgeving en bestuur van het Rijk" konden worden ingesteld. De wet diende de inrichting, samenstelling en bevoegdheden van deze colleges te regelen. In de Grondwet van 1983 en ook in de Grondwet van 1987 werd dit artikel overgenomen (als artikel 79, lid 1 en 2). In de Grondwet van 1972 was evenwel opgenomen dat de vaste colleges adviseerden aan de regering, in de Grondwet van 1983 en later werd niet meer vermeld aan wie het advies gericht moest zijn. Wel is nog opgenomen dat de vaste colleges adviseren inzake wetgeving en bestuur van het Rijk. In de uitgave van Schuurman & Jordens, deel 1-I, de Grondwet 1987, worden criteria gesteld, waaraan colleges moeten voldoen om te kunnen worden aangemerkt als colleges in de zin van artikel 79 van de Grondwet 1987. Daarbij is aansluiting gezocht bij de criteria die de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid noemt in haar rapport no.12. Deze criteria zijn:

- de colleges dienen een uitsluitende of mede adviserende taak te hebben;

---

1) J.H. Baas, *Bestuurskunde in hoofdlijnen* (Groningen, 1995)

- de colleges moeten een permanente adviesfunctie hebben;
- de colleges moeten uitsluitend of mede de centrale overheid adviseren;
- de colleges moeten adviseren over beleid en algemene regelingen;
- de colleges moeten door de overheid schriftelijk zijn ingesteld;
- de colleges moeten extern zijn, dat wil zeggen dat zij voor wat de gewone leden betreft voor tenminste de helft moeten bestaan uit personen die geen rijksambtenaren zijn tot wier hoofdfunctie het behoort hun minister te adviseren over de problematiek waarvoor het adviesorgaan is gesteld;
- de colleges moeten uit meerdere personen bestaan.

Voor de onderzoeksopzet leidden deze criteria tot een te ruime opzet. Als nadere criteria zijn derhalve toegevoegd:

- de colleges moeten ingesteld zijn bij of krachtens de wet (zoals ook in de Grondwet is geformuleerd);
- de colleges moeten een algemene adviserende bevoegdheid hebben ten aanzien van het overheidsbeleid en adviseren dus niet ten aanzien van een specifiek beleidsterrein.

Adviesorganen als de Rijks Planologische Dienst (RPD)², Milieuraad³, Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM)⁴, de Sociaal Economische Raad (SER)⁵ en de Raad voor de Waterstaat⁶ adviseren vooral ten aanzien van specifieke beleidsterreinen en vallen dus buiten het bestek van dit onderzoek.

Zoals boven vermeld wordt het verrichten van economische analyses en prognoses door overheidsorganen eveneens in dit rapport behandeld en niet in het rapport over de macro-

---

2) De RPD wordt beschreven door J.W.J.M. Bogaarts in het institutioneel onderzoek betreffende ruimtelijke ordening. Op het moment van schrijven was dit rapport nog niet afgerond.

3) De Milieuraad wordt beschreven door dr J.A.A. Bervoets in het institutioneel onderzoek betreffende milieu. Op het moment van schrijven was dit onderzoek nog niet afgerond.

4) Tot 1997 heette het instituut: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne. De RIVM is beschreven in: *"En morgen gezond weer op". Een institutioneel onderzoek naar het takenpakket en de handelingen van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne, 1940-1995.* (Samenstelling drs I.E.C.M. Broos m.m.v Ing. S. Slagter en drs H.E. Erich; ISBN 90-74442-46-3) 's Gravenhage 1996. PIVOT-rapport nr 41.

5) De SER wordt beschreven in een apart rapport. Op het moment van schrijven was dit rapport nog niet afgerond.

6) De Raad voor de Waterstaat is beschreven in *Waterstaat. Rapport van een institutioneel onderzoek naar het overheidshandelen op het beleidsterrein waterstaat over de periode 1945-1994* (Samenstelling: J.W.J.M. Bogaarts; ISBN 90-74442-31-5) 's Gravenhage, 1995. PIVOT-rapport nr 28.

economische politiek. Het orgaan dat de meeste handelingen verricht op het terrein van de economische analyse en prognose, het Centraal Planbureau, doet tevens onderzoek op andere beleidsterreinen. Daarom is ervoor gekozen dit orgaan en dus ook het deelbeleidsterrein 'economische analyse en prognose', in dit rapport te behandelen.

Algemene wetenschappelijke beleidsvoorbereiding

Schets van de ontwikkelingen

De term 'wetenschappelijke beleidsvoorbereiding' komt pas eind jaren '60 in zwang. In de wederopbouw periode spreekt men over 'planning' en in de periode daarvoor slechts van gegevensverzameling.

De manier waarop de overheid deze informatievergaring noemt hangt sterk af van de wijze waarop zij haar eigen functioneren beschouwt. De wetenschap die het functioneren van de overheid tot object van studie heeft gemaakt, is de bestuurskunde. In het begin van deze eeuw was de bestuurskunde echter nog geen aparte discipline. In die tijd beheerste de organisatiekunde het denken over overheidsorganisaties. Met Max Webers' ideaaltypische bureaucratie wilde men de prestaties van de overheid verklaren.

Wetenschappers en politici beschouwden politiek en bureaucratie als gescheiden entiteiten. Het al dan niet goed functioneren van een overheidsorganisatie was afhankelijk van de zogenaamd juiste wijze van intern organiseren. De top van de organisatie vergaart kennis, bepaalt wat daar mee gebeuren moet en delegeert vervolgens het bepaalde. Beleidsvoorbereiding was in die tijd 'gegevensverzameling'.

De idee van de nachtwerkerstaat zorgde vervolgens voor een beperkt ingrijpen van de overheid in het maatschappelijk leven. Hoewel in de tweede helft van 19e eeuw de overheid steeds meer de 'sociale quaestie' voor haar rekening nam, was er van een uitvoerige beleidsvoorbereiding door een leger ambtenaren nog geen sprake. In deze tijd werd, in 1892, de Centrale Commissie voor de Statistiek (CCS) en in 1899, het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) opgericht.

Na de desastreuze jaren dertig kwam het begrip 'planning' op. Planning is in die tijd verbonden met het maken van plannen voor de ontwikkeling van de Nederlandse economie en voor de ruimtelijke ordening. Beide vormen van planning zijn begin jaren '40 ontstaan en na de Tweede Wereldoorlog in de opbouwperiode tot ontwikkeling gekomen. Het woord 'plan' duidde op systematische besluitvorming voor (midden) lange-termijn vraagstukken. Economische modelbouw, demografische ramingen en stedenbouwkundig onderzoek waren belangrijke wetenschappelijke instrumenten ter ondersteuning van deze activiteiten. De opkomst van de sociale wetenschappen wekte verwachtingen over de mogelijkheid om de samenleving te sturen op basis van wetenschappelijke informatie.

Men zag beleidsontwikkeling als het volgen van verschillende, helder omschreven fasen:

1. het nauwkeurig formuleren van het doel
2. het onderzoeken van het benodigde instrumentarium
3. het onderzoeken van de effecten van de instrumenten
4. het nemen van een beslissing.

Direct na 1945 stelde de Regering het Centraal Planbureau (CPB) in deels vanwege incidentele oorzaak, namelijk de behoefte aan een spoedig herstel van de nationale economie, en deels vanuit de structurele behoefte aan gecoördineerd overheidsoptreden en sturing op het economische leven in Nederland.

De groeiende behoefte aan wetenschappelijke kennis bij de voorbereiding van het overheidsbeleid werd in de jaren vijftig weer actueel toen vanuit de sociale wetenschappen het vraagstuk van de verhouding tussen de overheid en de sociale wetenschappen aan de orde werd gesteld. Op verzoek van de Sociaal-Wetenschappelijke Raad van de Koninklijke Akademie van Wetenschappen werd in 1959 de Contactcommissie Overheid/Sociaal-Wetenschappelijke Raad ingesteld. De Contactcommissie stelde een werkgroep in die als opdracht kreeg na te gaan welke middelen bruikbaar zouden zijn om te komen tot een betere bijdrage van de sociale wetenschappen aan de voorbereiding van

het overheidsbeleid. Het rapport van de werkgroep verscheen in 1965 en leidde tot de (h)erkenning bij de overheid dat er een behoefte bestond aan kennis van de sociale wetenschappen bij de beleidsvoorbereiding.

Daarom installeerde minister Veringa, van Onderwijs en Wetenschappen, in 1968 de Commissie voorbereiding onderzoek toekomstige maatschappij-structuur (Commissie De Wolff). Als doelstelling van de overheid formuleerde Veringa 'het organiseren en stimuleren van interdisciplinair sociaal-wetenschappelijk onderzoek op lange termijn, zodanig, dat een zicht wordt verkregen op de grote lijnen van de ontwikkeling van de maatschappij'. De Commissie De Wolff kreeg als opdracht 'het doen van voorstellen om dit hiaat (in de bewerktuiging van de overheid, AGdV) op te vullen door aanbevelingen te doen over een organisatie of een organisatorische structuur die in staat zou zijn de wetenschappelijke onderbouwing te leveren voor een geïntegreerd overheidsbeleid, gericht op een bevredigende ontwikkeling op lange termijn'.⁷

De Commissie De Wolff concludeerde op grond van een analyse van de bestaande planningsinstrumenten bij de beleidsvoorbereiding dat enerzijds een coördinatie en integratie van de planning van overheidsbeleid ontbrak en anderzijds op het terrein van het maatschappelijk en cultureel welzijn een instrumentarium voor wetenschappelijke beleidsvoorbereiding ontbrak. De commissie adviseerde derhalve om te komen tot een Raad voor de Planning voor de integrale planning van het overheidsbeleid en een Sociaal Planbureau voor het deelterrein maatschappelijk en cultureel welzijn. De Raad voor de Planning is uiteindelijk de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) geworden en het Sociaal Planbureau uiteindelijk het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP).

In de jaren '70 drong de zogenaamde kritische bestuurskunde door in de gelederen⁸. Beleidsvorming werd niet langer beschouwd als een rationeel keuzeprocess maar als een fase van 'trial and error'; deze visie beoogde meer rekening te houden met de beleidsvrijheid van ambtenaren.

Door het tanend geloof in de maakbaarheid van de samenleving maakte de overheid terughoudender gebruik van traditionele instrumenten zoals regelgeving en planning. De overheid wilde minder problemen voor haar rekening nemen. Bezuinigingen volgden elkaar snel op. De grote planorganen bleven in deze periode wel bestaan maar de voorgenomen oprichting van een Onderwijsplanbureau werd afgeketst.

Na de instelling van de (Voorlopige) WRR (in resp. 1972, 1976) en het SCP (in 1973) wordt nog gediscussieerd over een Onderwijsplanbureau, die het net van planningsinstellingen zou moeten dichtmaken. Het Planbureau zou vooral moeten zorgen voor prognoses met betrekking tot de kwantitatieve gevolgen van ontwikkelingen en vernieuwingen in het onderwijs. De discussie werd gevoerd tussen 1974 en 1978 en leidde uiteindelijk tot de Wet van 25 maart 1978, houdende instelling van een onderwijsplanbureau (Stb. 225). Het curieuze feit doet zich voor dat na al die jaren van discussie en voorbereiding de wet niet werd uitgevoerd. Nadat de oprichting van het Onderwijsplanbureau een aantal keren werd

---

7) Rapport van de Commissie voorbereiding onderzoek toekomstige maatschappij-structuur, Handelingen TK, 10 914, nr. 2, zittingsjaar 1970-1971.

8) De onderverdeling van de historische ontwikkeling van de bestuurskunde in de fasen: klassiek, kritisch en modern is afkomstig uit: J.H. Baas, *Bestuurskunde in hoofdlijnen. Invloed op beleid*. (Groningen, 1995)

uitgesteld, wordt bij Wet van 7 juli 1987 (Stb. 351) de Wet uit 1978 weer ingetrokken overwegende '... dat de instelling van een Onderwijsplanbureau financieel-economisch niet verantwoord blijkt, en dat de taken die aan het bureau zouden worden opgedragen, ook op andere wijze adequaat kunnen worden vervuld'. Blijkbaar hebben de behoefte aan bezuiniging en afslanking van het overheidsapparaat de behoefte aan nieuw planbureau achterhaald.

Met de opkomst van de zogenaamde moderne bestuurskunde in de jaren '80 verschoof de vraagstelling naar de invloed van actoren op beleid in een gedecentraliseerd of gefragmenteerd systeem van machten, doelen, belangen en actoren. In de moderne bestuurskunde worden de decentrale sturingsmogelijkheden onderzocht, zoals het inrichten of beïnvloeden van de samenstelling en werkwijze van netwerken en de wederzijdse afstemming tussen verschillende actoren. Deze visie blijkt ook uit het rapport *Naar kerndepartementen*⁹ van de Commissie Wiegel¹⁰. In het kader van de discussie over de staatkundige, bestuurlijke en staatsrechtelijke vernieuwing zijn ook de positie en taken van de planbureaus ter sprake gekomen. De Commissie Wiegel heeft in haar rapport de planbureaus een rol als kennisleverancier toebedeeld. De kerndepartementen dienen zich voornamelijk bezig te houden met beleidsvorming. De directeuren van het CPB, het RIVM, de RPD en het SCP hebben als reactie hierop het memorandum *Planning in overleg*¹¹ opgesteld. Het belangrijkste resultaat is dat de directeuren van de planbureaus hun overleg institutionaliseerden.

Chronologisch overzicht relevante data

1892	Oprichting Centrale Commissie voor de Statistiek (CCS)
1899	Oprichting Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)
1945	Oprichting Centraal Planbureau (CPB)
1947	Wet Centraal Planbureau
1949	Oprichting Centrale Plan Commissie (CPC)
1959	instelling Contactcommissie Overheid/Sociaal-Wetenschappelijk Raad op aandringen van de Sociaal-Wetenschappelijk Raad van de KNAW. (MvT Wet WRR)
1965	rapport van een werkgroep uit de Contactcommissie
1968	installatie Commissie voorbereiding onderzoek toekomstige maatschappij-structuur (commissie-De Wolff)
1970	rapport commissie-De Wolff
1971	rapport van de Commissie Interdepartementale Taakverdeling en Coördinatie
1972	instelling Voorlopige Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (Voorlopige WRR)
1972	besluit ministerraad tot instelling Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP)
1973	Oprichting Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP)

---

9) *Naar kerndepartementen* TK, vergaderjaar 1992-1993, 21 427, nr 52.

10) De vierde externe commissie Organisatie en Functioneren van de Rijksdienst (commissie Wiegel) wordt beschreven in het onderzoek over de organisatie van de rijksdienst. Op het moment van schrijven is er nog niet met dit onderzoek begonnen.

11) *Planning in overleg* (SCP Rijswijk, 1995)

1973 Oprichting Begeleidingscollege SCP
1976 Oprichting Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR)
1991 instelling Externe Commissie Organisatie en Functioneren van de
Rijksdienst (commissie-Wiegel)
1993 rapport Commissie-Wiegel
1995 memorandum Planning in overleg

Handelingen

(1)

Actor: Vakministers/ministerraad
Handeling: het instellen van commissies ter bestudering van de wetenschappelijke beleidsvoorbereiding
Periode: 1945-
Grondslag:
Produkt: Onder andere:
1959: Contactcommissie Overheid/Sociaal-Wetenschappelijke Raad
1968: Commissie voorbereiding onderzoek toekomstige maatschappij-structuur (Commissie-de Wolff)
1991: Externe Commissie Organisatie en Functioneren van de Rijksdienst
(Commissie-Wiegel)

(2)

Actor: Contactcommissie Overheid/Sociaal-Wetenschappelijke Raad
Handeling: het verrichten van onderzoek naar de wijze waarop de sociale wetenschappen kunnen bijdragen aan de beleidsvoorbereiding van de overheid
Periode: 1959-1965
Grondslag: besluit minister van Onderwijs en Wetenschappen
Produkt: rapport

(3)

Actor: Commissie voorbereiding onderzoek toekomstige maatschappij-structuur (Commissie de Wolff)
Handeling: het doen van aanbevelingen inzake de wijze waarop de wetenschappelijke beleidsvoorbereiding georganiseerd dient te worden
Periode: 1968-1970
Grondslag: besluit minister van Onderwijs en Wetenschappen
Produkt: rapport

Statistische gegevensverzameling

Om het beleid op wetenschappelijke basis voor te bereiden, dient de overheid onder andere over gegevens te beschikken. De meest objectieve vorm van gegevens zijn de statistische. De statistische gegevensverzameling is aldus een onmisbare fase in de algemene wetenschappelijke beleidsvoorbereiding en vormt een deelbeleidsterrein op dit beleidsterrein.

Hoofdpijnen van het beleid

Reeds in de eerste helft van de 19e eeuw werd het nut erkend van 'een oordeelkundige verzameling van statistische gegevens waarvan de kennis nodig is ten behoeve van de onderscheidene takken van wetgeving en bestuur'¹²⁾. Onder 'oordeelkundig' werd verstaan: objectief en wetenschappelijk integer. De statistieken dienen de werkelijkheid inzichtelijk te maken opdat de beleidsvoorbereiding van de overheid op basis van kenbare feiten kan plaatsvinden. Zaak was dus de vergaring van gegevens zodanig te organiseren dat deze niet slechts eenzijdige belangen zou dienen.

Een ander streven was het bereiken van de voor Nederland kenmerkende eenheid van ambtelijke statistische werkzaamheden. Dit was gebaseerd op de idee dat op deze wijze de belangen van overheid, bedrijfsleven en wetenschap het best behartigd zouden zijn. Het bevordert efficiency en draagt bij tot het samenbrengen van gegevens in hun onderlinge samenhang. Door het vermijden van dubbel werk kan de last voor de verstrekkers van gegevens, speciaal die bij particuliere ondernemingen, beperkt blijven. De centralisatie van statistische activiteiten zou het mogelijk maken een geïntegreerd en gecoördineerd statistisch programma te ontwikkelen. Het zou de overheid tevens in staat stellen een goed overzicht te behouden op de totale rijksuitgaven voor statistische doeleinden.

Deze beleidsdoelstellingen werden verwezenlijkt door de instelling van de Centrale Commissie voor de Statistiek (CCS) en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Deze instellingen waren gezamenlijk verantwoordelijk voor het objectief en centraal verzamelen, verwerken en publiceren van statistische gegevens.

De vraag naar statistieken groeide. Zo was in de jaren '30 het wetenschappelijk inzicht in de samenhangen van de verschillende economische verschijnselen veranderd. De overheid had voor het crisisbeleid behoefte aan meer statistische informatie. Bij de Wet van 28 december 1936 houdende maatregelen tot het verkrijgen van juiste economische statistieken, werden ingezetenen van Nederland verplicht bepaalde gegevens aan het CBS te verstrekken. Tegenover deze verplichting van berichtgever staat de verplichting van het CBS om de gegevens geheim te houden. In de jaren '80 bleken bedrijven en instellingen niet alleen behoefte te hebben aan statistieken doch ook aan individuele gegevens als naam, adres, woonplaats.

Met de Wet verstrekking gegevens CBS (Stb, 258/1988) werd beoogd aan ondernemingen, instellingen en zelfstandige beroepsbeoefenaren deze gegevens voor onderzoeksdoeleinden te verstrekken. Deze wet is echter tot het moment van schrijven nog niet inwerking getreden.

Met de wetten van 1939 (Stb. 1939, 601) en 1959 (Stb. 1959, 410) over de bedrijfstellingen werd voor het CBS de mogelijkheid geschapen statistische gegevens over Nederlandse bedrijven te verzamelen. In 1970 werd dit eveneens bij wet (Stb. 1970, 323)

---

12) Memorie van Toelichting. TK Staatsbegroting 1892, 170, nr 3, pg.2

geregeld voor volks- en woningtellingen.

Met de wijziging op de Statistiekwet 1950 in 1993 (Stb. 1993, 473) verkrijgt het CBS eveneens gegevens van importeurs en exporteurs van goederen en diensten. Voorts kan het CBS de bevoegdheid krijgen omtrent de opgave van deze statistische gegevens, regels te stellen.

Op 1 juli 1996 trad de nieuwe Wet op het Centraal Bureau en de Centrale commissie voor de statistiek in werking (Stb. 258/1996). De belangrijkste wijziging was het verdwijnen van de adviestaak en de grootte van het ledental van de CCS. De voornaamste reden voor de invoering van deze wet ligt in de grondwettelijke bepaling (artikel 79) dat vaste colleges van advies inzake wetgeving en bestuur een wettelijke grondslag behoeven.

Samenvattend kan gezegd worden dat de overheid op het deelbeleidsterrein 'statistische gegevensverzameling ten behoeve van de algemene wetenschappelijke beleidsvoorbereiding' de volgende beleidsdoelen kent:

1. objectiviteit en wetenschappelijke integriteit;
2. eenheid van statistiek;
en vanaf 1996
3. beheersing van de enquetedruk;
4. voorkoming van concurrentievervalsing.

Actoren

CENTRALE COMMISSIE VOOR DE STATISTIEK EN HET CENTRAAL BUREAU VOOR DE STATISTIEK
Oprichting

Met de volkstelling in 1795 kwam de eerste centrale overheidsstatistiek tot stand. In de 19e eeuw werd de samenleving door verschillende overheidsorganen statistisch onderzocht. Zo vonden er tienjaarlijks volkstellingen plaats. Tot de instelling van de Centrale Commissie voor de Statistiek hebben in het Ministerie van Binnenlandse Zaken twee bureaus de ambtelijke statistiek verzorgd:

1. 1826 - 1830: een statistisch bureau onder leiding van een Commissie voor de Statistiek waarvan de Minister van Binnenlandse Zaken voorzitter was ;
2. 1848 - 1878: een statistisch bureau als onderdeel van de departementale organisatie. Ten behoeve van de eenheid van statistiek ontstond er gaandeweg een behoefte aan een centraal instituut voor statistisch onderzoek. Dit instituut kon in de ogen van velen geen onderdeel van een departement vormen. Een losstaand instituut werd door de regering echter te duur gevonden. Om aan de groeiende behoefte aan statistieken te voldoen richtte de in 1856 opgerichte Vereeniging voor de Statistiek in 1884, in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam, een eigen Statistisch Instituut op. Dit instituut werd belast met de verzameling, bewerking en waar mogelijk, internationale vergelijking van statistieken. Dit Instituut bleek voor haar taak onvoldoende geëquipeerd.

Na het aantreden van het liberaal-linkse kabinet Van Tienhoven veranderde het tij. De Ministers van Financiën en Binnenlandse Zaken, resp. N.G. Pierson en J.P.R. Tak van Poortvliet droegen de statistiek een warm hart toe. Door prangende vraagstukken van sociaal-economische aard bleek de behoefte aan inzichtelijkheid van de maatschappelijke werkelijkheid groot. De statistiek werd hiertoe onmisbaar geacht. Ook in de samenleving groeide de behoefte aan onafhankelijke en deskundig samengestelde statistische informatie en nam de belangstelling voor wetenschappelijk onderzoek toe.

Met de instelling van een Centrale Commissie voor de Statistiek (CCS) bij K.B. van 6 oktober 1892 beoogde Tak van Poortvliet de bezwaren tegen een centraal statistisch bureau te omzeilen. De Commissie ressorteerde budgettair onder een ministerie maar

kreeg zelfstandig gezag. Haar activiteiten vielen niet onder de verantwoordelijkheid van een minister. De taak van de Commissie bestond enerzijds uit het verstrekken van adviezen en anderzijds uit het zelfstandig samenstellen van de statistieken. Geleidelijk verminderde de behoefte aan adviezen terwijl de vraag naar statistisch onderzoek toenam. Voor dit laatste bleek de Commissie niet de geëigende instelling. Hiertoe diende een statistisch bureau opgericht te worden. Wat gedurende de 19e eeuw onmogelijk leek was dankzij de links-liberale Goeman Borgesius als Minister van Binnenlandse Zaken en Pierson als Minister-President snel beklonken. Op 9 januari 1899 werd bij K.B. de taak tot dusver aan de CCS opgedragen, verdeeld over de CCS en een nieuw opgericht Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). De Commissie behield haar adviserende taak, maar de uitvoering van statistisch onderzoek werd aan het Centraal Bureau opgedragen.

Taken

Sinds 1892 heeft de CCS de supervisie over de overheidsstatistieken. Oorspronkelijk verzamelde en publiceerde de CCS de statistische gegevens zelf, doch in 1899 werd deze taak overgedragen aan het CBS. Sinds die tijd is aan de CCS het toezicht op de statistische werkzaamheden binnen de rijksoverheid in het algemeen en het CBS in het bijzonder opgedragen. Zo adviseerde de CCS over ieder nieuw of gewijzigd onderwerp van statistisch onderzoek van regeringswege verricht en werden alle werk- en meerjarenprogramma's van het CBS aan haar ter goedkeuring voorgelegd.

Het CBS verzamelt zowel actief als passief de benodigde gegevens.

Het CBS heeft tot taak het verrichten van statistisch onderzoek ten behoeve van praktijk, beleid en wetenschap en het openbaar maken van de op grond van zodanig onderzoek samengestelde statistieken. Op basis van een veelheid aan wetten, Koninklijke Besluiten, ministeriële besluiten of instructies e.d. wordt de verplichting tot het verstrekken van gegevens over landbouw, bevolking, arbeid, onderwijs etc. aan het CBS vastgelegd. Naast deze wijze van gegevensverzameling, houdt het CBS ook op vrijwillige basis enquêtes, verzendt het vragenlijsten, neemt het interviews af en dergelijke. Vaak volstaat het CBS bij deze gegevensverzameling met een steekproef van de bedrijven, instellingen en personen.

De verkrijging van economische gegevens werd geregeld in de Wet van 28 december 1936 houdende maatregelen tot het verkrijgen van juiste economische statistieken. Hierbij kan de Minister van Economische Zaken het CBS machtigen gegevens op te vragen van alle ingezetenen in Nederland¹³. De ingezetenen zijn verplicht deze gegevens te verstrekken wel blijven deze gegevens geheim.

Wegens het bankgeheim is er een afzonderlijke procedure ingesteld voor benodigde statistische gegevens op het gebied van het Nederlandse bankwezen. In dit geval is het De Nederlandsche Bank die de gegevens verzamelt, deze totaliseert en ze doet toekomen aan het CBS.

Op basis van de wetten betreffende bedrijfstellingen (Stb. 1939, 601 en Stb. 1959, 410) en volkstellingen (Stb. 1970, 323) verzamelde het CBS statistische gegevens over het aantal woningen en bedrijven alsmede over de totale bevolking die in het kader van de volks-, woning- en bedrijfs-tellingen worden geleverd. De tellers verzamelden de gegevens die bedrijven verstrekten. De gegevens over de volks- en woningtelling werden door tellers verzameld ten behoeve van de gemeenten.

---

13) Een voorbeeld van zo'n machtiging vindt men in bijlage I. Deze machtiging wordt gepubliceerd in de Staatscourant.

Op basis van de in 1993 gewijzigde Statistiekwet 1950 verkrijgt het CBS gegevens van importeurs en exporteurs van goederen en diensten. Het CBS kan van de minister van Economische Zaken de bevoegdheid krijgen omtrent de opgave van deze statistische gegevens, regels te stellen.

Het CBS verstrekt ook gegevens of een verzameling gegevens aan derden. Zo voorziet het CBS het statistiek bureau van de EG: Eurostat, van verzamelingen statistische gegevens. Dit is mede gebaseerd op een verordening van de EG¹⁴ doch ook op verzoeken van Eurostat.

Ook organisaties als universiteiten, het Sociaal Cultureel Planbureau e.d. kunnen ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek een verzameling gegevens (zogenaamde microbestanden) onder bepaalde voorwaarden van het CBS ontvangen. Deze beschikbaarstelling van microdata is een formele en uitdrukkelijke uitzondering op de generieke geheimhoudingsverplichting. Koppeling van microbestanden op individueel niveau is verboden.

Individuele gegevens worden verwerkt tot statistische informatie over groepen. Dit wordt vervolgens gepubliceerd (zie de paragraaf *publicaties*). Het CBS is verplicht tot een zodanige bewerking dat individuele gegevens niet herkenbaar zijn.

Voorts participeert het CBS in fora, commissies en overige organen. Als voorbeeld kan genoemd worden het Platform Technisch Overleg. Dit overleg is in 1991 door de Minister van OenW ingesteld¹⁵, ten behoeve van de ramingen van het aantal leerlingen en studenten. Het CBS benoemt een vertegenwoordiger als lid van het platform.

Organisatie en werkwijze van de Centrale Commissie voor de Statistiek (CCS)

Van 1892 tot 1932 ressorteerde de CCS onder het ministerie van Binnenlandse Zaken, daarna onder het Ministerie van Economische Zaken.

De CCS bestond tot 1 juli 1996 uit maximaal 50 leden, enerzijds ambtelijke vertegenwoordigers (één van elk departement) en anderzijds representanten uit de wetenschappelijke wereld en uit kringen van het bedrijfsleven, de vakbeweging, maatschappelijke organisaties en dergelijke. Deze samenstelling diende het objectieve beleid met betrekking tot de statistiek te bevorderen: zowel berichtgevers als gebruikers van statistieken zijn erin vertegenwoordigd.

Met de invoering van de Wet van 18 april 1996, houdende een instellingsregeling voor het Centraal Bureau en de Centrale commissie voor de statistiek veranderde de organisatie van de CCS. Het ledental werd verminderd tot zes tot tien leden. De wijze van recruterende veranderde eveneens: de CCS kent sinds 1996 geen vertegenwoordigers van bepaalde belangen meer.

Tot 1996 had de CCS een voorzitter, twee ondervoorzitters en een secretaris (een daartoe aangewezen ambtenaar van het CBS). De directeur-generaal was ambtshalve lid. Met de invoering van de Wet van 18 april 1996 verdween het ambt van ondervoorzitter en het lidmaatschap van de directeur-generaal. De invoering van de nieuwe wet heeft geen invloed gehad op de wijze van benoemen en reglementeren van de werkwijze. De leden worden door de Kroon benoemd. De werkwijze van de CCS wordt bepaald door een reglement van orde dat door de CCS zelf wordt opgesteld en door de Minister van

---

14) Nr 1588/90 van de Raad van 11 juni 1990

15) Instellingsbeschikking platform technisch overleg, Uitleg OenW-Regelingen, nr. 10, 17 april 1991

Economische Zaken wordt goedgekeurd.

De CCS kwam minimaal twee maal per jaar in Algemene Vergadering bijeen. Dit bleef in de wet van 1996 ongewijzigd. Tot 1996 kwamen in de voorjaarsvergadering actuele onderwerpen aan bod en in de najaarsvergadering de werk- en/of meerjarenprogramma's van het CBS. De voorbereiding van deze vergaderingen kon de CCS vanaf haar oprichting delegeren aan subcommissies. Van 1982 tot 1996 werden de voorbereidende werkzaamheden bij reglement van orde opgedragen aan:

Het Dagelijks Bestuur van de Commissie ligt bij het Presidium bestaande uit de voorzitter, de ondervoorzitters, de voorzitters der programmacommissies en de Directeur-Generaal van de Statistiek. Het werd bijgestaan door de secretaris.

De drie Programma-commissies voor economische, sociaal-economische en sociaal-culturele statistieken bereidden de najaarsvergadering van de CCS voor. Zij bestudeerden hiertoe de werkprogramma's en meerjarenprogramma's van het CBS en gaven hierover advies aan de CCS. Deze zogenaamde subcommissies bestonden uit leden van de CCS.

De Begrotingscommissie bereidde de bespreking van de financiële consequenties van de werk- en meerjarenprogramma's van het CBS voor de najaarsvergadering voor. Deze zogenaamde subcommissie bestonden uit leden van de CCS.

Voorts waren er twintig Commissies van Advies. Deze werden tot 1996 ingesteld en geïnstrueerd door het Presidium. Iedere Commissie van Advies besloeg een onderzoeksterrein dat overeenkwam met een terrein dat door een hoofdafdeling van het CBS werd bestreken. Hierin hadden voornamelijk niet-leden van de CCS zitting, de nadruk ligt op de inhoudelijke deskundigheid van de leden. Hun adviezen werden aan de voorzitter van de CCS ter kennis gebracht. Hij besliste over verdere afdoening. Het secretariaat werd bekleed door een ambtenaar van het CBS.

Met de invoering van de Wet van 18 april 1996 diende de CCS een nieuw reglement van orde op te stellen. Deze bepaalde dat er twee soorten subcommissies zijn: Commissies van Advies en Bijzondere Subcommissies.

De Commissies van Advies hebben tot taak het adviseren van de CCS over de prioriteiten van beleid, het gebruik van methoden en technieken en de coördinatie van statistieken die bij andere instanties opgesteld worden. De leden en de voorzitter van deze commissies worden door de CCS benoemd. Ook hier is de secretaris een door de Directeur-Generaal van de statistiek aangewezen ambtenaar van het CBS en is de secretaris louter een adviserend lid.

De CCS kan ter voorbereiding van haar beslissingen uit haar midden Bijzondere Commissies samenstellen.

Organisatie en werkwijze van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)

Van 1899 tot 1932 ressorteerde het CBS administratief-organisatorisch onder het ministerie van Binnenlandse Zaken daarna onder het Ministerie van Economische Zaken. Het is echter voor het statistisch programma onder de hoede gesteld van de CCS. Het CBS stond tot 1967 formeel onder leiding van een directeur, die werd bijgestaan door een adjunct-directeur. Sinds 1967 wordt het CBS geleid door een Directeur-Generaal met de titel Directeur-Generaal van de Statistiek. De Directeur-Generaal wordt bijgestaan door één of meer directeuren, waarvan er één wordt aangewezen als plaatsvervangend Directeur-Generaal. Het hoofd van het CBS heeft een tweevoudige verantwoordelijkheid. Als hoofd van dienst staat hij onder de Minister van Economische Zaken. Voor de leiding

van het statistische werk is hij verantwoording schuldig aan de CCS. Het CBS heeft een vestiging te Voorburg en sinds 1974 in Heerlen.

Publicaties

Het CBS geeft per jaar circa 300 publikaties uit. Het zijn vooral maand-, kwartaal- en jaarstatistieken waarvan de eerste resultaten worden gepubliceerd. In het *Statistisch Bulletin*, dat wekelijks verschijnt, worden de belangrijkste uitkomsten en artikelen gepubliceerd. Vrijwel dagelijks worden persberichten uitgebracht over actuele items. Een uitgebreid overzicht van alle publikaties wordt jaarlijks gepubliceerd in het zogenaamde *Systematisch Overzicht* later *CBS-catalogus* genoemd. Vele van deze publikaties zijn ook digitaal. Voorts heeft het CBS een databank (Statline) ontwikkeld waarmee CBS-informatie langs elektronische weg beschikbaar is.

MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Vanaf 1932 ressorteren de belangrijkste actoren op dit deelbeleidsterrein, de CCS en het CBS, administratief-organisatorisch onder de Minister van Economische Zaken. De Minister houdt zich niet inhoudelijk bezig met het beleid van deze actoren. Hij stelt louter de begroting vast¹⁶. Wel draagt hij leden van de CCS en ambtenaren van het CBS aan de Kroon ter benoeming voor en keurt hij het reglement van orde voor de Commissie en de instructie voor de Directeur-Generaal van de Statistiek goed. Met betrekking tot procedures inzake het inwinnen van economische gegevens stelt de Minister regels op. Voorts kan hij de Commissie opdragen het Bureau een bepaald statistisch onderzoek te laten uitvoeren.

Na 1936 verleende hij machtigingen om gegevens voor economische statistieken te verkrijgen.

Voorts stelde de minister regels vast ten aanzien van volks- en bedrijfstellingen. Ook voor de opgave van statistische gegevens voor de doorvoer- en entrepotstatistiek die door het CBS op basis van de Statistiekwet 1950 wordt samengesteld, kan de minister regels stellen. Hij kan deze bevoegdheid delegeren aan het CBS.

MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN

---

16) Handelingen met betrekking tot het vaststellen van de begroting worden behandeld in het Rapport Institutioneel Onderzoek Rijksbegroting.

Van 1899 tot 1932 ressorteerden de Centrale Commissie voor de Statistiek en het Centraal Bureau voor de Statistiek onder het Ministerie van Binnenlandse zaken. Voor 1932 oefende hij de hierboven genoemde taken uit. Tot 1991 behield hij het instemmingsrecht voor zowel de vaststelling van procedures voor het inwinnen van gegevens als voor de uitkering aan gemeenten vanwege hun medewerking aan de algemene volks- en woningtelling¹⁷.

MINISTER VAN VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN MILIEU

De rol die deze minister speelde op het deelbeleidsterrein behelsde het instemmen met voorschriften ter uitvoering van het Besluit volks- en woningtelling en met de vragenlijsten die ten behoeve van deze tellingen werden opgemaakt.

MINISTER VAN FINANCIËN

Ook de Minister van Financiën diende in te stemmen met voorschriften ter uitvoering van het Besluit volks- en woningtelling 1971 en de uitkering die aan de Gemeente werd verstrekt vanwege hun medewerking aan de algemene volks- en woningtelling.

GEGEVENSLEVERANCIERS

Het CBS ontvangt zijn gegevens van openbare besturen, universiteiten, bedrijven, personen en overige actoren. Het is ondoenlijk deze in dit rapport allemaal op te sommen. Openbare besturen als gemeenten, provincies, waterschappen maar ook bedrijfsverenigingen en produktschappen, hebben een belangrijke functie op het terrein van de statistische gegevensverzameling. Op basis van een veelheid aan wetten en regelingen¹⁸ verstrekken deze organen gegevens aan het CBS. Ook is het CBS bevoegd gebruik te maken van de registraties die bij instellingen aangelegd zijn. Gedeeltelijk op basis van deze gegevens stelt het CBS haar statistieken samen.

In dit rapport worden niet alle actoren opgesomd die gegevens verstrekken.

Tot 1996 was het voor het CBS vaak niet mogelijk gegevens te eisen van overheidsinstellingen, het bleef in veel gevallen afhankelijk van de medewerking van deze openbare besturen. Door de invoering van de Wet van 18 april 1996 is het CBS bevoegd om gegevens bij andere rijksinstellingen op te vragen in overeenstemming met de betrokken minister (zie art 9 van de Wet houdende instelling van CBS/CCS, 1996).

Ook ontvangt het CBS gegevens op basis van overeenkomsten die het met actoren sluit. Op basis van de Statistiekwet 1950 zoals gewijzigd bij wet van 7 juli 1993, ontvangt het CBS ook gegevens van zogenaamde informatieplichtigen bedoeld in verordening van de EEG nr 3330/91 van 7 november 1991: de deelnemers aan het intracommunautaire goederenverkeer.

TOEZICHTHOUDERS

Op het verzamelen van statistische gegevens wordt toezicht uitgeoefend. Zo hield het Hoofd Rijksinspectie van de Bevolkingsregisters zich bezig met het toezicht op het gebruik van de bevolkingsregisters. Vanuit die functie speelde hij een rol bij de algemene volkstellingen voor zover er gebruik gemaakt werd van de bevolkingsregisters. Krachtens artikel 7 en 15 houdt de CCS toezicht op statistische gegevensverzameling. Zo dient het de nauwkeurigheid en volledigheid van de rijkswege openbaar te maken statistieken te bevorderen.

---

17) Volkstellingwet is op 29 mei 1991 ingetrokken.

18) Bijlage II bevat een overzicht van wet- en regelgeving op basis waarvan organen aan het CBS gegevens verstrekken. Dit overzicht is opgesteld door het CBS. Het is ongedateerd.

DE NEDERLANDSCHE BANK

Bij het inwinnen van statistische gegevens over het bankwezen door het CBS speelt de Nederlandsche Bank een niet onbelangrijke rol. Vanwege het bankgeheim worden de individuele gegevens voor de verstrekking aan het CBS door de Nederlandsche Bank getotaliseerd.

Wet- en regelgeving

- Koninklijk besluit van 6 oktober 1892, tot instelling van de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1892, 232). Ingetrokken in 1899;
- Koninklijk besluit van 9 januari 1899, betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 21 januari 1967 (Stb. 1967, 89)
N.B.: het KB is in zijn geheel weer gepubliceerd in 1931 (Stb. 200) en sindsdien wederom gewijzigd in 1932 (Stb. 440), 1933 (Stb. 131), 1954 (Stb. 226), 1956 (Stb. 527) en 1967 (Stb. 89). Ingetrokken bij wet (Stb. 1996, 258);
- Wet van 18 april 1996 houdende een instellingsregeling van het Centraal bureau en de Centrale commissie voor de statistiek (Stb. 1996, 258). Per 1 juli 1996 in werking getreden.

- Wet van den 28sten december 1936 houdende maatregelen tot het verkrijgen van juiste economische statistieken (Stb. 1936, 639^{DD}). N.B.: In 1988 is de Wet gewijzigd op het punt van de sancties die gelden voor het niet of niet volledig verstrekken van door het Centraal Bureau voor de Statistiek gevraagde gegevens;

- Wet van 16 maart 1939 houdende regelen betreffende een algemene tienjaarlijkse bedrijfstelling (Stb. 1939, 601), ingetrokken bij wet (Stb. 1959, 410);
  - Besluit van 29 juli 1950 tot regeling van de algemene bedrijfstelling 1950 (Stb. 1950, K 324);

- Wet van 12 april 1956, houdende regelen voor een in 1956 te houden algemene woningtelling (Stb. 1956, 162), art 2 en 3
  - Besluit van 12 april 1956 tot uitvoering van de art. 2 en 3 van de wet van 12 april 1956 (Stb. 1956, 163), houdende regelen voor een in 1956 te houden algemene woningtelling (Stb. 1956, 163)

- Wet van 5 november 1959 houdende regelen betreffende algemene bedrijfstellingen (Stb. 1959, 410), ingetrokken bij wet (Stb. 1989, 607);
  - Besluit van 24 september 1963 houdende regelen betreffende de derde algemene bedrijfstelling 1963 (Stb. 1963, 397);
  - Besluit van 5 augustus 1978 houdende regelen betreffende de vierde algemene bedrijfstelling 1978 (Stb. 1978, 437);

- Verordening (Euratom, EEG) Nr 1588/90 van de Raad van 11 juni 1990 betreffende de toezending van onder de statistische geheimhoudingsplicht vallende gegevens aan het Bureau voor de Statistiek van de Europese Gemeenschappen;
- Statistiekwet 1950 zoals gewijzigd bij wet van 7 juli 1993 (Stb. 1993, 473);
  - Besluit van 23 maart 1995 houdende regels ten aanzien van de doorvoerstatistiek bedoeld in art. 19 van de Statistiekwet 1950 (Besluit doorvoerstatistiek, Stb. 1995, 170);

- Wet van 9 juli 1970, houdende regelen betreffende algemene volkstellingen (Stb. 1970, 323). Ingetrokken bij wet (Stb. 1991, 384);

- Besluit algemene volks- en woningtelling 1971 (Stb. 1970, 446);
- Wet van 19 mei 1988, houdende regelen met betrekking tot de verstrekking van gegevens omtrent ondernemingen, instellingen en zelfstandige beroepsbeoefenaren door het Centraal Bureau voor de Statistiek (Wet verstrekking gegevens Centraal Bureau voor de Statistiek voor statistische doeleinden). (Stb. 258/1988) Niet inwerking getreden;

Handelingen

Regelgeving ten aanzien van het verzamelen van statistische gegevens

(4)

Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het opstellen van een voordracht ter regeling van de statistische gegevensverzameling
Periode: 1945-
Grondslag: Grondwet 1983 art. 79
Produkt: Koninklijk Besluit van 9 januari 1899, betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43)
Wet van 28 december 1936 houdende maatregelen tot het verkrijgen van juiste economische statistieken (Stb. 1936, 639^{DD})
Wet van 18 april 1996 houdende een instellingsregeling voor het Centraal bureau en de Centrale commissie voor de statistiek (Stb, 1996, 258)

(5)

Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het opstellen van een voordracht ter regelgeving van de algemene volks-, woning- en bedrijfstelling
Periode: 1945-
Grondslag:
Produkt: Wet van 16 maart 1939 houdende regelen betreffende een algemene bedrijfstelling (Stb. 1939, 601)
Wet van 5 november 1959 houdende regelen betreffende een algemene bedrijfstelling (Stb. 1959, 410)
Wet van 12 april 1956, houdende regelen voor een in 1956 te houden algemene volkstelling (Stb. 1962, 162)
Wet van 9 juli 1970, houdende regelen betreffende algemene volkstellingen (Stb. 1970, 323)

(6)

Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het vaststellen van nadere voorschriften inzake het inwinnen van statistische gegevens en inzake het vorderen van inzage in bescheiden van diensten en instellingen ten behoeve van de samenstelling van economische statistieken door het CBS
Periode: 1945-
Grondslag: Wet van 28 december 1936 houdende maatregelen tot het verkrijgen van juiste economische statistieken (Stb. 1936, 639^{DD}), art. 6
N.B. Dit is nooit gebeurd.

(7)

Actor: CCS
Handeling: het adviseren van de Minister van Economische Zaken, de Minister van Binnenlandse Zaken, De Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu en de Minister van Financiën over de amvb inzake de algemene volkstelling
Periode: 1970-1991
Grondslag: Wet van 9 juli 1970, houdende regelen betreffende algemene volkstellin-

gen (Stb. 1970, 323), art. 9.1

(8)

Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het opstellen van een voordracht ter vaststelling van de amvb inzake de algemene volks-, woning- en bedrijfstelling
Periode: 1945-1991
Grondslag: Wet van 16 maart 1939 houdende regelen betreffende een algemene bedrijfstelling (Stb. 1939, 601), art. 2
Wet van 5 november 1959 houdende regelen betreffende een algemene bedrijfstelling (Stb. 1959, 410), art. 1 lid 2, art. 2 en art 3 lid 1 en 3
Wet van 12 april 1956, houdende regelen voor een in 1956 te houden algemene woningtelling (Stb. 1956, 162), art 2 en 3
Wet van 9 juli 1970, houdende regelen betreffende algemene volkstellingen (Stb. 1970, 323), art. 9.1
Produkt: Besluit van 29 juli 1950 tot regeling van de algemene bedrijfstelling 1950 (Stb. 1950, K 324)
Besluit van 24 september 1963 houdende regelen betreffende de derde algemene bedrijfstelling 1963 (Stb. 1963, 397)
Besluit van 5 augustus 1978 houdende regelen betreffende de vierde algemene bedrijfstelling 1978 (Stb. 1978, 437)
Besluit van 12 april 1956 tot uitvoering van de art. 2 en 3 van de wet van 12 april 1956 (Stb. 1956, 163), houdende regelen voor een in 1956 te houden algemene woningtelling (Stb. 1956, 163)
Besluit algemene volks- en woningtelling 1971 (Stb. 1970, 446)

(9)

Actor: Minister van Binnenlandse Zaken, van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu en van Financiën
Handeling: het opstellen van een voordracht ter vaststelling van de amvb inzake de algemene volkstelling
Periode: 1970-1991
Grondslag: Wet van 9 juli 1970, houdende regelen betreffende algemene volkstellingen (Stb. 1970, 323), art. 9.1
Produkt: Besluit algemene volks- en woningtelling 1971 (Stb. 1970, 446)

(10)

Actor: Minister van Binnenlandse Zaken en van Financiën
Handeling: het instemmen met de verlening van de bevoegdheid aan de Minister van Economische Zaken tot het nader regelen van de uitvoering van het amvb inzake de algemene volkstelling
Periode: 1970-1991
Grondslag: Wet van 9 juli 1970, houdende regelen betreffende algemene volkstellingen (Stb. 1970, 323), art. 9.2

(11)

Actor: Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu en van Financiën
Handeling: het instemmen met voorschriften ter uitvoering van het Besluit volks- en woningtelling 1971
Periode: 1971-1991
Grondslag: Besluit algemene volks- en woningtelling 1971 (Stb. 1970, 446), art 15.1

(12)
Actor: Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling: het instemmen met voorschriften ter uitvoering van het Besluit volks- en woningtelling 1971 en het Besluit algemene bedrijfstelling 1950, 1963 en 1978
Periode: 1950-1991
Grondslag: Besluit van 29 juli 1950 tot regeling van de algemene bedrijfstelling 1950 (Stb. 1950, K 324), art. 10
Besluit van 24 september 1963 houdende regelen betreffende de derde algemene bedrijfstelling 1963 (Stb. 1963, 397), art. 12
Besluit van 5 augustus 1978 houdende regelen betreffende de vierde algemene bedrijfstelling 1978 (Stb. 1978, 437), art. 12
Besluit algemene volks- en woningtelling 1971 (Stb. 1970, 446), art. 15.1

(13)
Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het vaststellen van voorschriften ter uitvoering van het Besluit volks- en woningtelling 1971 en het Besluit algemene bedrijfstelling 1963 en 1978
Periode: 1950-1991
Grondslag: Besluit van 29 juli 1950 tot regeling van de algemene bedrijfstelling 1950 (Stb. 1950, K 324), art. 10
Besluit van 24 september 1963 houdende regelen betreffende de derde algemene bedrijfstelling 1963 (Stb. 1963, 397), art. 12
Besluit van 5 augustus 1978 houdende regelen betreffende de vierde algemene bedrijfstelling 1978 (Stb. 1978, 437), art. 12
Besluit algemene volks- en woningtelling 1971 (Stb. 1970, 446), art. 15.1
Produkt: ministeriële regeling

(14)
Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het opstellen van een voordracht inzake de bepaling van de inhoud van de gegevens die informatieplichtigen op grond van de EEG-verordening nr 3330/91 van 7 november 1991 dienen te verstrekken
Periode: 1993-
Grondslag: Statistiekwet 1950 zoals gewijzigd bij wet van 7 juli 1993 (Stb. 1993, 473), art. 17 en 18
Produkt: amvb

(15)
Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het opstellen van een voordracht inzake de bepaling van de inhoud van de doorvoer- en entrepotstatistiek die op grond van de EEG-verordening nr 3330/91 van 7 november 1991 wordt samengesteld
Periode: 1993-
Grondslag: Statistiekwet 1950 zoals gewijzigd bij wet van 7 juli 1993 (Stb. 1993, 473), art. 19
Produkt: Besluit van 23 maart 1995 houdende regels ten aanzien van de doorvoerstatistiek bedoeld in art. 19 van de Statistiekwet 1950 (Stb. 1995, 170)

Benoeming en ontslag van leden van de Centrale Commissie van de Statistiek

(16)

Actor: CCS
Handeling: het opstellen van een aanbeveling aan de Minister van Economische Zaken inzake de benoeming van de leden van de CCS
Periode: 1945-
Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43, art. 11
Wet van 18 april 1996, houdende een instellingsregeling voor het Centraal bureau en de Centrale commissie voor de statistiek (Stb. 1996, 258), art. 21.2

N.B.: Zij die ambtshalve zitting hebben in de Commissie worden niet als lid in de zin van dit artikel beschouwd.

(17)

Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het opstellen van een voordracht ter benoeming en ontslag van de leden van de CCS en het aanwijzen van de voorzitter en de onder-voorzitter
Periode: 1945-
Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 10
Wet van 18 april 1996, houdende een instellingsregeling voor het Centraal bureau en de Centrale commissie voor de statistiek (Stb. 1996, 258), art. 21.1

Produkt: Koninklijke besluiten

N.B. Vanaf 1996 werden er geen ondervoorzitters meer benoemd.

(18)

Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het opstellen van een voordracht tot aanwijzing van een plaatsvervangend voorzitter van de CCS
Periode: 1996-
Grondslag: Wet van 18 april 1996, houdende een instellingsregeling voor het Centraal bureau en de Centrale commissie voor de statistiek (Stb. 1996, 258), art. 21.2
Produkt: Koninklijk Besluit

(19)

Actor: CCS
Handeling: het opstellen van een aanbeveling aan de Minister van Economische Zaken inzake de aanwijzing van een secretaris van de CCS
Periode: 1945-1996
Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 10

(20)

Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het aanwijzen van een ambtenaar van het CBS als secretaris van de CCS
Periode: 1945-1996
Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 10

(21)
Actor: CBS
Handeling: het aanwijzen van een ambtenaar van het Centraal Bureau voor de Statistiek als secretaris van de Centrale Commissie voor de Statistiek
Periode: 1996-
Grondslag: Wet van 18 april 1996, houdende een instellingsregeling voor het Centraal bureau en de Centrale commissie voor de statistiek (Stb. 1996, 258), art. 20.2

(22)
Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het opstellen van een voordracht ter benoeming van ambtenaren als vertegenwoordigers van de departementen van algemeen bestuur in de CCS
Periode: 1945-1996
Grondslag: Besluit van 16 maart 1931 tot wijziging van het K.B. van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1931, 200), art. 11

Benoeming en ontslag van ambtenaren van het Centraal Bureau van de Statistiek

(23)
Actor: CCS
Handeling: het opstellen van een aanbeveling aan de Minister van Economische Zaken inzake de benoeming van de Directeur-Generaal van het CBS
Periode: 1945-
Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centraal Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 3
Wet van 18 april 1996 houdende een instellingsregeling voor het Centraal Bureau en de Centrale Commissie voor de statistiek (Stb. 1996, 258), art. 4.2

N.B.: Van 1899 tot en met 1966 betrof het de benoeming van een directeur

(24)
Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het opstellen van een voordracht ter benoeming en ontslag van de Directeur-Generaal van het CBS
Periode: 1945-
Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 3
Wet van 18 april 1996 houdende een instellingsregeling voor het Centraal Bureau en de Centrale Commissie voor de statistiek (Stb. 1996, 258), art. 4.1

N.B.: Van 1899 tot en met 1966 betrof het de benoeming van een directeur

(25)

Actor: CCS
Handeling: het opstellen van een aanbeveling aan de Minister van Economische Zaken inzake de benoeming van een Directeur
Periode: 1945-1996
Grondslag: Besluit van 16 maart 1931 tot wijziging van het K.B. van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1931, 200), art. 3
N.B.: Van 1931 tot en met 1966 betrof het de benoeming van een adjunct-directeur

(26)

Actor: CBS
Handeling: het opstellen van een aanbeveling aan de Minister van Economische Zaken inzake de benoeming van een directeur
Periode: 1945-1996
Grondslag: Besluit van 16 maart 1931 tot wijziging van het K.B. van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1931, 200), art. 3
N.B.: Van 1931 tot en met 1966 betrof het de benoeming van een adjunct-directeur

(27)

Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het opstellen van een voordracht ter benoeming en ontslag van een Directeur van het CBS
Periode: 1945-1996
Grondslag: Besluit van 16 maart 1931 tot wijziging van het K.B. van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1931, 200), art. 3
N.B.: Van 1931 tot en met 1966 betrof het de benoeming van een adjunct-directeur

(28)

Actor: CCS
Handeling: het adviseren van de Directeur-Generaal van het CBS over de benoeming en het ontslag van ambtenaren met de rang van adjunct-commies of hoger van het CBS
Periode: 1945-1996
Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 4

(29)

Actor: CBS
Handeling: het opstellen van een aanbeveling aan de Minister van Economische Zaken inzake de benoeming van ambtenaren met de rang van adjunct-commies of hogere rang van het CBS
Periode: 1945-1996
Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 4

(30)
Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het opstellen van een voordracht inzake de benoeming en het ontslag van ambtenaren met de rang van adjunct-commies of hogere rang van het CBS
Periode: 1945-1996
Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 4

(31)
Actor: Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling: het benoemen en ontslaan van ambtenaren met een lagere rang dan adjunct-commies van het CBS
Periode: 1945-1996
Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 4

Organisatie en werkwijze van de Centrale Commissie en het Centraal Bureau voor de Statistiek

(32)
Actor: CCS
Handeling: het vaststellen van een reglement van orde voor haar werkzaamheden
Periode: 1945-
Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 13
Wet van 18 april 1996, houdende een instellingsregeling voor het Centraal Bureau en de Centrale commissie voor de statistiek (Stb. 1996, 258), art. 23
Produkt: Reglement van orde, zoals goedgekeurd door de minister Economische Zaken bij brief van 15 november 1982.

(33)
Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het goedkeuren van het reglement van orde voor de CCS
Periode: 1945-
Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 12
Wet van 18 april 1996, houdende een instellingsregeling voor het Centraal Bureau en de Centrale commissie voor de statistiek (Stb. 1996, 258), art. 23
Produkt: Reglement van orde, zoals goedgekeurd door de minister Economische Zaken bij brief van 15 november 1982.

(34)
Actor: CCS
Handeling: het adviseren van de Minister van Economische Zaken over de instructie van de bevoegdheden van de Directeur-Generaal van het CBS
Periode: 1945-1996
Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 7

- (35)
Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het vaststellen van een instructie waarin de bevoegdheden van de Directeur-Generaal van het CBS zijn vastgelegd
Periode: 1945-1996
Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 7
Produkt: Instructie voor den directeur van het CBS, 17 maart 1899
- (36)
Actor: CBS
Handeling: het opstellen van werkprogramma's en meerjarenprogramma's
Periode: 1996-
Grondslag: Wet van 18 april 1996 houdende een instellingsregeling voor het Centraal Bureau en de Centrale commissie voor de statistiek (Stb. 1996, 258), art. 5 lid 1 en 6 lid 1
- (37)
Actor: CCS
Handeling: het goedkeuren van de werkprogramma's en meerjarenprogramma's van het CBS
Periode: 1996-
Grondslag: Wet van 18 april 1996 houdende een instellingsregeling voor het Centraal Bureau en de Centrale commissie voor de statistiek (Stb. 1996, 258), art. 7
- (38)
Actor: CBS
Handeling: het vaststellen van de methoden waarmee de in het werk- en meerjarenprogramma's opgenomen onderzoeken worden uitgevoerd alsmede de wijze waarop de resultaten worden openbaar gemaakt
Periode: 1996-
Grondslag: Wet van 18 april 1996 houdende een instellingsregeling voor het Centraal Bureau en de Centrale commissie voor de statistiek (Stb. 1996, 258), art. 8
- (39)
Actor: CCS
Handeling: het opdragen van de voorbereiding van adviezen ten behoeve van de Regering en van in haar algemene vergadering te nemen besluiten aan het CBS
Periode: 1945-
Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 15
Wet van 18 april 1996, houdende een instellingsregeling voor het Centraal Bureau en de Centrale commissie voor de statistiek (Stb. 1996, 258), art. 25
- (40)
Actor: CBS
Handeling: het voorbereiden van de door de CCS uit te geven adviezen aan de

Periode: Regering en van de CCS te nemen besluiten
1945-1996
Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 15

(41)
Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het initiëren van buitengewone vergaderingen van de CCS
Periode: 1945-1996
Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 12

(42)
Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het goedkeuren van het rooster van aftreden van de CCS
Periode: 1945-1996
Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 11

Planning en verantwoording van de Centrale Commissie en het Centraal Bureau voor de Statistiek

(43)
Actor: CBS
Handeling: het opstellen van een begroting van haar werkzaamheden voor het volgende jaar
Periode: 1996-
Grondslag: Wet van 18 april 1996, houdende een instellingsregeling voor het Centraal Bureau en de Centrale commissie voor de statistiek (Stb. 1996, 258), art. 30
Produkt: begroting

(44)
Actor: CCS
Handeling: het opstellen van een begroting van haar werkzaamheden voor het volgende jaar
Periode: 1996-
Grondslag: Wet van 18 april 1996, houdende een instellingsregeling voor het Centraal Bureau en de Centrale commissie voor de statistiek (Stb. 1996, 258), art. 30
Produkt: begroting

(45)
Actor: CBS
Handeling: het opstellen van een jaarverslag
Periode: 1945-
Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 17
Wet van 18 april 1996, houdende een instellingsregeling voor het Centraal Bureau en de Centrale commissie voor de statistiek (Stb. 1996, 258), art. 31.1

Produkt: jaarverslag en publicatie hiervan in de Nederlandse Staatscourant
N.B. Dit verslag wordt verzonden aan de CCS

(46)

Actor: CCS
Handeling: het opstellen van een jaarverslag
Periode: 1945-
Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 17
Wet van 18 april 1996, houdende een instellingsregeling voor het Centraal Bureau en de Centrale commissie voor de statistiek (Stb. 1996, 258), art. 31.2

Produkt: jaarverslagen
N.B. Dit verslag wordt samen met het verslag van het CBS verzonden aan de Minister van Economische Zaken

(47)

Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het goedkeuren van de jaarverslagen van de CCS en het CBS
Periode: 1945-1996
Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 17

(48)

Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het maken van bezwaar tegen publicatie van de jaarverslagen van de CCS en het CBS
Periode: 1945-1996
Grondslag: Besluit van 23 augustus 1911 tot nadere wijziging van het KB van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1911, 286), art. 17
Produkt: verkorte publicatie van het jaarverslag

(49)

Actor: CCS
Handeling: het ten behoeve van de Minister van Economische Zaken evalueren van haar taakvervulling en het doen van aanbeveling ter verbetering daarvan
Periode: 1996-
Grondslag: Wet van 18 april 1996, houdende een instellingsregeling voor het Centraal Bureau en de Centrale commissie voor de statistiek (Stb. 1996, 258), art. 32
Produkt: rapport

Initiëring onderwerp van statistisch onderzoek

(50)

Actor: CCS
Handeling: het machtigen van het CBS tot het doen van nieuwe statistische onderzoeken of het uitgeven van de resultaten daarvan of het staken van die onderzoeken of het uitgeven van die resultaten
Periode: 1945-1996

- Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 2
- (51)
- Actor: Minister van Economische Zaken
- Handeling: het geven van een opdracht aan de CCS tot het opdragen van het CBS tot het verzamelen, bewerken en publiceren van statistische opgaven
- Periode: 1945-
- Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 2
Wet van 18 april 1996, houdende een instellingsregeling voor het Centraal bureau en de Centrale Commissie voor de statistiek (Stb. 1996, 258), art. 18.1
- (52)
- Actor: CCS
- Handeling: het geven van opdrachten aan het CBS tot het verzamelen, bewerken en publiceren van statistische opgaven
- Periode: 1945-
- Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 2
Wet van 18 april 1996, houdende een instellingsregeling voor het Centraal bureau en de Centrale Commissie voor de statistiek (Stb. 1996, 258), art. 18.1
- (53)
- Actor: CBS
- Handeling: het in beroep gaan bij de Minister van Economische Zaken tegen een opdracht van de CCS tot verzamelen, bewerken en publiceren van statistische opgaven
- Periode: 1945-
- Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 2
Wet van 18 april 1996, houdende een instellingsregeling voor het Centraal bureau en de Centrale Commissie voor de statistiek (Stb. 1996, 258), art. 18.2
- (54)
- Actor: Minister van Economische Zaken
- Handeling: het opstellen van een voordracht inzake het beroep van het CBS tegen een opdracht tot verzamelen, bewerken en publiceren van statistische opgaven
- Periode: 1945-
- Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 2
Wet van 18 april 1996, houdende een instellingsregeling voor het Centraal bureau en de Centrale Commissie voor de statistiek (Stb. 1996, 258), art. 18.2
- (55)
- Actor: CCS
- Handeling: het adviseren van de vakministers omtrent het starten van een nieuw

statistisch onderzoek
Periode: 1945-
Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 8 en art. 9
Wet van 18 april 1996, houdende een instellingsregeling voor het Centraal bureau en de Centrale Commissie voor de statistiek (Stb. 1996, 258), art. 19

(56)
Actor: CBS
Handeling: het adviseren van de regering omtrent het onderzoek van een nieuw onderwerp van de statistiek dat van regeringswege wordt ondernomen
Periode: 1945-1996
Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 8 en art. 9

(57)
Actor: CCS
Handeling: het adviseren van de Hoofden van Algemeen Bestuur over de betrouwbaarheid en volledigheid van statistische onderzoeken die van regeringswege worden ondernomen
Periode: 1945-1996
Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 8

Verzameling van statistische gegevens

(58)
Actor: CCS
Handeling: het adviseren van de Minister van Economische Zaken over de noodzaak van het inwinnen van statistische gegevens nodig voor de samenstelling van economische statistieken door het CBS
Periode: 1945-
Grondslag: Wet van 28 december 1936 houdende maatregelen tot het verkrijgen van juiste economische statistieken (Stb. 1936, 639^{DD}), art. 1.1

(59)
Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het machtigen van het CBS tot het inwinnen van statistische gegevens nodig voor de samenstelling van economische statistieken
Periode: 1945-
Grondslag: Wet van 28 december 1936 houdende maatregelen tot het verkrijgen van juiste economische statistieken (Stb. 1936, 639^{DD}), art. 1.1

(60)
Actor: Vakministers
Handeling: het instemmen met het gebruik van gegevens uit registraties bij instellingen en diensten van het Rijk door het CBS
Periode: 1996-
Grondslag: Wet van 18 april 1996 houdende een instellingsregeling voor het Centraal Bureau en de Centrale commissie voor de statistiek (Stb. 1996, 258), art. 9

(61)

Actor: Minister van Economische Zaken/ CBS
Handeling: het nader regelen van de in de EEG-verordening nr 3330/91 van 7 november 1991 bepaalde met betrekking tot de gegevensdrager en procedure van voor de opgave van statistische gegevens voor de doorvoer- en entrepotstatistiek
Periode: 1993-
Grondslag: Statistiekwet 1950 zoals gewijzigd bij wet van 7 juli 1993 (Stb. 1993, 473), art. 5 lid 1 en art. 19
Produkt: Besluit doorvoerstatistiek (Stb. 1995, 170)

(62)

Actor: Minister van Economische Zaken/ CBS
Handeling: het vaststellen van een formulier en de gegevensdrager voor de opgave van statistische gegevens voor de doorvoer- en entrepotstatistiek op grond van de EEG-verordening nr 3330/91 van 7 november 1991
Periode: 1995-
Grondslag: Besluit doorvoerstatistiek (Stb. 1995, 170), art. 4 lid 1 en 4

(63)

Actor: CBS
Handeling: het verzamelen van statistische gegevens
Periode: 1945-
Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 2
Wet van 28 december 1936 houdende maatregelen tot het verkrijgen van juiste economische statistieken (Stb. 1936, 639^{DD}), art. 1.1
Besluit algemene bedrijfstellingen 1950 (Stb. 1950, K 324), art. 9 lid 1
Besluit algemene bedrijfstellingen 1963 (Stb. 1963, 397), art. 7 lid 4
Besluit van 12 april 1956 tot uitvoering van de art. 2 en 3 van de wet van 12 april 1956 (Stb. 1956, 163), houdende regelen voor een in 1956 te houden algemene woningtelling (Stb. 1956, 163), art. 9 lid 1
Wet van 9 juli 1970, houdende regelen betreffende algemene volkstellingen (Stb. 1970, 323), art. 6.1
Besluit algemene volks- en woningtelling 1971 (Stb. 1970, 446), art 12
Besluit algemene bedrijfstellingen 1978 (Stb. 1978, 437), art. 7 lid 4
Statistiekwet 1950 zoals gewijzigd bij wet van 7 juli 1993 (Stb. 1993, 473), art. 19
Wet van 18 april 1996, houdende een instellingsregeling voor het Centraal bureau en de Centrale Commissie voor de statistiek (Stb. 1996, 258), art. 3
Produkt: - schriftelijke omschrijving van de steekproef
- schriftelijke enquêtes
- (digitale) gegevens van bedrijven
- verslagen van persoonlijke en telefonische interviews
- officiële registraties

- (64)
 Actor: Vakministers
 Handeling: het opstellen van statistische bescheiden ten behoeve van het CBS
 Periode: 1945-
 Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 6
 Wet van 18 april 1996, houdende een instellingsregeling voor het Centraal bureau en de Centrale Commissie voor de statistiek (Stb. 1996, 258), art. 9
- (65)
 Actor: De Nederlandse Bank
 Handeling: het totaliseren van gegevens ten behoeve van de samenstelling van economische statistieken door het CBS
 Periode: 1945-
 Grondslag: Wet van 28 december 1936 houdende maatregelen tot het verkrijgen van juiste economische statistieken (Stb. 1936, 639^{DD}), art. 1.2
- (66)
 Actor: CBS
 Handeling: het aanwijzen van ambtenaren en deskundigen die inzage kunnen vorderen van boeken, bescheiden en geschriften tot het verkrijgen van inlichtingen en opgaven voor juiste economische statistieken
 Periode: 1945-
 Grondslag: Wet van 28 december 1936 houdende maatregelen tot het verkrijgen van juiste economische statistieken (Stb. 1936, 639^{DD}), art. 3.1
- (67)
 Actor: De Nederlandsche Bank
 Handeling: het aanwijzen van personen die inzage kunnen vorderen van boeken, bescheiden en geschriften van banken of bankiers
 Periode: 1945-
 Grondslag: Wet van 28 december 1936 houdende maatregelen tot het verkrijgen van juiste economische statistieken (Stb. 1936, 639^{DD}), art. 3.2
- (68)
 Actor: Minister van Economische Zaken
 Handeling: het machtigen van ambtenaren en deskundigen tot inzage van boeken, bescheiden en geschriften tot het verkrijgen van inlichtingen en opgaven voor juiste economische statistieken
 Periode: 1945-
 Grondslag: Wet van 28 december 1936 houdende maatregelen tot het verkrijgen van juiste economische statistieken (Stb. 1936, 639^{DD}), art. 3.1
- (69)
 Actor: Minister van Economische Zaken
 Handeling: het bepalen dat één of meer deel- of steekproefonderzoeken en/of proeftellingen gehouden moeten worden ten behoeve van de algemene volkstelling
 Periode: 1970-1991
 Grondslag: Wet van 9 juli 1970, houdende regelen betreffende algemene volkstellingen (Stb. 1970, 323), art. 2

(70)
Actor: CCS
Handeling: het adviseren van de Minister van Economische Zaken over de noodzaak van het houden van één of meer deel- of steekproefonderzoeken en/of proeftellingen ten behoeve van de algemene volkstelling
Periode: 1970-1991
Grondslag: Wet van 9 juli 1970, houdende regelen betreffende algemene volkstellingen (Stb. 1970, 323), art. 2

(71)
Actor: Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu
Handeling: het instemmen met het model voor de vragenlijst ter verzameling van gegevens ten behoeve van de algemene woningtelling
Periode: 1956-1991
Grondslag: Besluit van 12 april 1956 tot uitvoering van de art. 2 en 3 van de wet van 12 april 1956 (Stb. 1956, 163), houdende regelen voor een in 1956 te houden algemene woningtelling (Stb. 1956, 163), art. 6 lid 1
Besluit algemene volks- en woningtelling 1971 (Stb. 1970, 446), art 8

(72)
Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het vaststellen van de modellen van vragenlijsten ter verzameling van gegevens ten behoeve van de algemene woning- en bedrijfstelling
Periode: 1950-1989
Grondslag: Besluit van 29 juli 1950 tot regeling van de algemene bedrijfstelling 1950 (Stb. 1950, K 324), art. 3 lid 3
Besluit van 24 september 1963 houdende regelen betreffende de derde algemene bedrijfstelling 1963 (Stb. 1963, 397), art. 5
Besluit van 5 augustus 1978 houdende regelen betreffende de vierde algemene bedrijfstelling 1978 (Stb. 1978, 437), art. 5
Besluit van 12 april 1956 tot uitvoering van de art. 2 en 3 van de wet van 12 april 1956 (Stb. 1956, 163), houdende regelen voor een in 1956 te houden algemene woningtelling (Stb. 1956, 163), art. 6 lid 1
Besluit algemene volks- en woningtelling 1971 (Stb. 1970, 446), art. 3.1
Produkt: Uitvoeringsbeschikking (Stcrt. 1978, 170)

(73)
Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het vaststellen van voorschriften inzake de werkzaamheden ter verzameling van gegevens ten behoeve van de algemene woning- en bedrijfstellingen
Periode: 1956-1989
Grondslag: Besluit van 12 april 1956 tot uitvoering van de art. 2 en 3 van de wet van 12 april 1956 (Stb. 1956, 163), houdende regelen voor een in 1956 te houden algemene woningtelling (Stb. 1956, 163), art. 6 lid 2
Besluit van 24 september 1963 houdende regelen betreffende de derde algemene bedrijfstelling 1963 (Stb. 1963, 397), art. 6 lid 1
Besluit van 5 augustus 1978 houdende regelen betreffende de vierde algemene bedrijfstelling 1978 (Stb. 1978, 437), art. 6 lid 1

(74)

Actor: Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling: het instemmen met de voorschriften inzake de werkzaamheden ter verzameling van gegevens ten behoeve van de algemene woning- en bedrijfstellingen
Periode: 1956-1989
Grondslag: Besluit van 12 april 1956 tot uitvoering van de art. 2 en 3 van de wet van 12 april 1956 (Stb. 1956, 163), houdende regelen voor een in 1956 te houden algemene woningtelling (Stb. 1956, 163), art. 6 lid 2
Besluit van 24 september 1963 houdende regelen betreffende de derde algemene bedrijfstelling 1963 (Stb. 1963, 397), art. 6 lid 1
Besluit van 5 augustus 1978 houdende regelen betreffende de vierde algemene bedrijfstelling 1978 (Stb. 1978, 437), art. 6 lid 1

(75)

Actor: Minister van Wederopbouw en Volkshuisvesting
Handeling: het instemmen met de voorschriften inzake de werkzaamheden ter verzameling van gegevens ten behoeve van de algemene woningtelling
Periode: 1956
Grondslag: Besluit van 12 april 1956 tot uitvoering van de art. 2 en 3 van de wet van 12 april 1956 (Stb. 1956, 163), houdende regelen voor een in 1956 te houden algemene woningtelling (Stb. 1956, 163), art. 6 lid 2

(76)

Actor: Minister van Binnenlandse Zaken en van Financiën
Handeling: het instemmen met een uitkering aan gemeenten vanwege hun medewerking aan de algemene volks-, woning- en bedrijfstelling
Periode: 1956-1991
Grondslag: Besluit van 12 april 1956 tot uitvoering van de art. 2 en 3 van de wet van 12 april 1956 (Stb. 1956, 163), houdende regelen voor een in 1956 te houden algemene woningtelling (Stb. 1956, 163), art. 7 lid 1
Besluit van 24 september 1963 houdende regelen betreffende de derde algemene bedrijfstelling 1963 (Stb. 1963, 397), art. 7 lid 1 en 2
Besluit van 5 augustus 1978 houdende regelen betreffende de vierde algemene bedrijfstelling 1978 (Stb. 1978, 437), art. 7 lid 1 en 2
Besluit algemene volks- en woningtelling 1971 (Stb. 1970, 446), art 16.1

(77)

Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het vaststellen van een uitkering aan gemeenten vanwege hun medewerking aan de volks-, woning- en bedrijfstelling
Periode: 1956-1991
Grondslag: Besluit van 12 april 1956 tot uitvoering van de art. 2 en 3 van de wet van 12 april 1956 (Stb. 1956, 163), houdende regelen voor een in 1956 te houden algemene woningtelling (Stb. 1956, 163), art. 7 lid 1
Besluit van 24 september 1963 houdende regelen betreffende de derde algemene bedrijfstelling 1963 (Stb. 1963, 397), art. 7 lid 1 en 2
Besluit van 5 augustus 1978 houdende regelen betreffende de vierde algemene bedrijfstelling 1978 (Stb. 1978, 437), art. 7 lid 1 en 2
Besluit algemene volks- en woningtelling 1971 (Stb. 1970, 446), art 16.1

(78)

Actor: Hoofd van de Rijksinspectie van de Bevolkingsregisters
Handeling: het instemmen met de controle die de Directeur-Generaal voor de

Statistiek bij de tellingen door de Gemeenten in het kader van de algemene volkstelling in de bevolkingsregisters, verricht
Periode: 1971-1991
Grondslag: Besluit algemene volks- en woningtelling 1971 (Stb. 1970, 446), art 17.2

(79)
Actor: CBS
Handeling: het controleren van de tellingen die door de gemeenten worden verricht in het kader van de algemene volks- en woningtelling
Periode: 1956-1991
Grondslag: Besluit van 12 april 1956 tot uitvoering van de art. 2 en 3 van de wet van 12 april 1956 (Stb. 1956, 163), houdende regelen voor een in 1956 te houden algemene woningtelling (Stb. 1956, 163), art. 9 lid 3
Besluit algemene volks- en woningtelling 1971 (Stb. 1970, 446), art 17.1

(80)
Actor: CBS
Handeling: het toekennen van een premie uit Rijks' kas aan de tellers van bedrijven in het kader van de algemene bedrijfstelling
Periode: 1950-1991
Grondslag: Besluit algemene bedrijfstelling 1950 (Stb. 1950, K 324), art. 8
Besluit algemene bedrijfstelling 1963 (Stb. 1963, 397), art. 7 lid 4
Besluit algemene bedrijfstelling 1978 (Stb. 1978, 437), art. 7 lid 4
Besluit algemene volks- en woningtelling 1971 (Stb. 1970, 446), art 16.1

Geheimhouding van statistische gegevens

(81)
Actor: (Hulp)officier van Justitie
Handeling: het handhaven van de geheimhouding van statistische gegevens
Periode: 1996-
Grondslag: Wet van 18 april 1996, houdende een instellingsregeling voor het Centraal bureau en de Centrale commissie voor de statistiek (Stb. 1996, 258), art. 11.4

Verstrekking van statistische gegevens

(82)
Actor: Hoofd van de Rijksinspectie van de Bevolkingsregisters
Handeling: het instemmen met de verstrekking van bij de algemene volkstelling verzamelde gegevens uit persoonsregisters aan Gemeentebesturen door de Directeur-Generaal van de Statistiek
Periode: 1970-1991
Grondslag: Wet van 9 juli 1970, houdende regelen betreffende algemene volkstellingen (Stb. 1970, 323), art. 6.2

(83)
Actor: CBS
Handeling: het verstrekken van bij de algemene volkstelling en de algemene woningtelling verzamelde gegevens aan gemeenten

Periode: 1970-1991
Grondslag: Wet van 9 juli 1970, houdende regelen betreffende algemene volkstellingen (Stb. 1970, 323), art. 5

(84)
Actor: CBS
Handeling: het verstrekken van gegevens aan de (hulp) officier van justitie
Periode: 1996-
Grondslag: Wet van 18 april 1996 houdende een instellingsregeling voor het Centraal Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1996, 258), art. 11.4

(85)
Actor: CCS
Handeling: het machtigen van het CBS een gegevensverzameling te verstrekken aan diensten, organisaties en instellingen t.b.v. statistisch en wetenschappelijk onderzoek
Periode: 1996-
Grondslag: Wet van 18 april 1996 houdende een instellingsregeling voor het Centraal Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1996, 258), art. 13.1

(86)
Actor: CBS
Handeling: het verstrekken van een gegevensverzameling aan een universiteit, wettelijk ingestelde instelling voor wetenschappelijk onderzoek, het Centraal Planbureau en het Sociaal Planbureau, het Bureau voor de statistiek van de Europese Gemeenschappen en de andere diensten, organisaties en instellingen.
Periode: 1996-
Grondslag: Wet van 18 april 1996 houdende een instellingsregeling voor het Centraal Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1996, 258), art. 12 en 13

N.B. Het CBS beoordeelt voor de verstrekking van de gegevens of er voldoende maatregelen getroffen zijn om te voorkomen dat de gegevens voor andere werkzaamheden dan statistisch en wetenschappelijk onderzoek worden gebruikt. Er wordt onder andere aan het Wetenschappelijk Statistisch Agentschap, ingesteld door de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) verstrekt.

(87)
Actor: CBS
Handeling: het toezenden van statistische gegevens aan het Bureau voor de Statistiek van de EG
Periode: 1990-
Grondslag: Verordening (Euratom, EEG) Nr 1588/90 van de Raad van 11 juni 1990, art. 3.1

(88)
Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het goedkeuren van verzoeken van Kamercommissies van de Staten-Generaal om informatie van het CBS
Periode: 1980-

Grondslag: Aanwijzingen inzake contacten tussen Kamercommissies en ambtenaren en tussen Kamercommissies en regeringsadviescolleges (Stcrt. 1980, 171) , art. 3.1

Bewerking van statistische gegevens en publicatie van statistieken en studies

(89)

Actor: CBS
Handeling: het ontwikkelen van modellen voor de bewerking van cijfermatige gegevens
Periode: 1945-
Grondslag: Besluit van 19 mei 1931 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1931, 200), art. 2
Besluit algemene bedrijfstelling 1950 (Stb. 1950, K 324), art. 9 lid 1
Besluit algemene bedrijfstelling 1963 (Stb. 1963, 397), art. 7 lid 4
Besluit algemene bedrijfstelling 1978 (Stb. 1978, 437), art. 7 lid 4
Wet van 9 juli 1970, houdende regelen betreffende algemene volkstellingen (Stb. 1970, 323), art. 6
Besluit algemene volks- en woningtelling, 1971 (Stb. 1970, 446), art. 12
Statistiekwet 1950 zoals gewijzigd bij wet van 7 juli 1993 (Stb. 1993, 473), art. 19

(90)

Actor: CBS
Handeling: het verrichten van werkzaamheden voor derden
Periode: 1996-
Grondslag: Wet van 18 april 1996, houdende een instellingsregeling voor het Centraal bureau en de Centrale commissie voor de statistiek (Stb. 1996, 258), art. 15

N.B. I: Zo verricht het CBS onderzoeken tegen betaling voor Eurostat.

N.B. II: Deze handeling is voor de volledigheid opgenomen echter de neerslag valt vanwege het privaatrechtelijke karakter van de handeling niet onder de Archiefwet 1995. Derhalve wordt de handeling in het BSD niet gewaardeerd.

(91)

Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het controleren of de werkzaamheden van het CBS voor derden niet leiden tot concurrentievervalsing
Periode: 1996-
Grondslag: Wet van 18 april 1996, houdende een instellingsregeling voor het Centraal bureau en de Centrale commissie voor de statistiek (Stb. 1996, 258), art. 15

(92)

Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het goedkeuren van de wijze van openbaar maken van de gegevens van de algemene bedrijfstellingen
Periode: 1945-1989
Grondslag: Wet van 16 maart 1939 houdende regelen betreffende een algemeene tienjaarlijkse bedrijfstelling (Stb. 1939, 601), art 3
Wet van 5 november 1959 houdende regelen betreffende algemene

bedrijfstellingen (Stb. 1959, 410), art 6

(93)

Actor: CBS

Handeling: het openbaar maken van de uitkomsten van de algemene volkstelling, de daaraan voorafgaande deel- of steekproefonderzoeken en proeftellingen alsmede van de algemene woning- en bedrijfstelling

Periode: 1950-1991

Grondslag: Besluit algemene bedrijfstelling 1950 (Stb. 1950, K 324), art. 9 lid 1
Besluit algemene bedrijfstelling 1963 (Stb. 1963, 397), art. 7 lid 4
Besluit algemene bedrijfstelling 1978 (Stb. 1978, 437), art. 7 lid 4
Wet van 9 juli 1970, houdende regelen betreffende algemene volkstellingen (Stb. 1970, 323), art. 6
Besluit algemene volks- en woningtelling 1971 (Stb. 1970, 446), art 12
Statistiekwet 1950 zoals gewijzigd bij wet van 7 juli 1993 (Stb. 1993, 473), art. 19

Produkt: Publikatie van de algemene volkstelling, de daaraan voorafgaande deel- of steekproefonderzoeken en proeftellingen alsmede van de algemene woning- en bedrijfstelling

(94)

Actor: CBS

Handeling: het publiceren van statistieken

Periode: 1945-

Grondslag: Besluit van 9 januari 1899 betreffende het Centrale Bureau en de Centrale Commissie voor de Statistiek (Stb. 1899, 43), art. 2
Wet van 18 april 1996, houdende een instellingsregeling voor het Centraal bureau en de Centrale Commissie voor de statistiek (Stb. 1996, 258), art. 3

Produkt: maand-, kwartaal en jaarstatistieken

(95)

Actor: CBS

Handeling: het publiceren van studies naar de methodologie, de statistiek en maatschappelijke verschijnselen

Periode: 1945-

Grondslag: interview

Produkt: Onder andere de volgende publikaties:
- CBS select
- Netherlands Official Statistics (1986-)
- Statistische onderzoeken (1976-)

(96)

Actor: CBS

Handeling: het publiceren van periodieken inzake statistische onderzoeken

Periode: 1945-

Grondslag: interview

Produkt: Onder andere:
- Statistisch Bulletin (1940-)
- Maandschrift (1908-1996)

Deelneming in andere organen

(97)

Actor: CBS

Handeling: het aanwijzen van vertegenwoordigers als lid van andere organen dan het CBS

Periode: 1945-

Grondslag: interview

Instellingsbeschikking platform technisch overleg, Uitleg OenW-Regelingen, nr. 10, 17 april 1991

N.B.: zo wijst het CBS een lid van het Platform Technisch Overleg van het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen aan.

(98)

Actor: CBS

Handeling: het participeren in internationale organisaties die zich met de statistiek bezighouden

Periode: 1945-

Grondslag: interview

(99)

Actor: CBS

Handeling: het onderhouden van internationale contacten

Periode: 1945-

Grondslag: interview

Bijlage I   Machtiging CBS tot het inwinnen van inlichtingen over research en research-activiteiten

17 april 1986/Nr. 6868/321 Directie Wetgeving en andere Juridische Aangelegenheden.

De minister van Economische Zaken, Gelet op artikel 1, eerste lid, en artikel 2, derde lid, van de Wet van 28 december 1936 (Stb. 639 DD), houdende maatregelen tot het verkrijgen van juiste economische statistieken; De Centrale Commissie voor de Statistiek gehoord;

Besluit:

Artikel 1

1. Het Centraal Bureau voor de Statistiek wordt gemachtigd de in het tweede lid bedoelde opgaven en inlichtingen in te winnen, die het nodig acht tot het verkrijgen van juiste economische statistieken op het gebied van research en research-verbante activiteiten door bedrijven en wetenschappelijke instellingen.
2. De opgaven en inlichtingen betreffen zowel de ondernemingen, organen, diensten, instellingen en personen, werkzaam op het gebied van research en research-verbante activiteiten, als hun vestigingen en hebben betrekking op de volgende onderwerpen:
  - a. de uitgeoefende activiteiten
  - b. de rechtsvorm
  - c. werkzame personen
  - d. de omzetten, respectievelijk ontvangsten
3. De in het eerste lid bedoelde machtiging geldt voor het inwinnen van opgaven en inlichtingen over:
  - a. wat betreft de in het tweede lid, onder d, bedoelde onderwerpen: het jaar 1985;
  - b. wat betreft het in het tweede lid, onder d, bedoelde onderwerp: het boekjaar, waarin 1 januari 1985 viel.

Artikel 2

De termijn, bedoeld in artikel 2, derde lid, van de wet van 28 december 1936 (Stb. 639 DD), houdende maatregelen tot het verkrijgen van juiste economische statistieken, wordt vastgesteld op dertig dagen.

Artikel 3

Deze beschikking wordt bekendgemaakt in de Nederlandse Staatscourant. Zij treedt in werking met ingang van de dag na die van haar bekendmaking.

's-Gravenhage, 17 april 1986.

De minister van Economische Zaken,
G.M.V. van Aardenne.

Bijlage II   Overzicht van wet-en regelgeving op grond waarvan actoren gegevens aan het CBS verstrekken

Beschikking aanvullende gegevens Aardolieprodukten
Wet op de Inkomstenbelasting 1964
Uitvoeringsbesluit Inkomstenbelasting 1964
Wet op de Vermogensbelasting 1964
Wet op de Openbare Bibliotheek
Besluit houdende vaststelling van het tijdstip van inwerkingtreding van enige hoofdstukken van de Wet op het Openbare Bibliotheekwerk
Algemene Bijstandswet
Besluit verantwoording en vergoeding uitkeringskosten ABW, IOAW, IOAZ
Besluit verzameling gegevens uitvoering Algemene Bijstandswet
Wet op de Bejaardenoorden
Besluit statistische gegevens Bejaardenoorden
Beschikking tot vaststelling van het model Doodsoorzaakverklaring
Wet tot het verkrijgen van juiste economische statistieken
Besluit Begripsomschrijving Prijsindexcijfer van de Gezinsconsumptie
Emigratie-Bijslagregeling 1982
Wet op het Consumptief Geldkrediet
Gezondheidswet van 1956
Kieswet
Landbouwwet
Besluit Begripsomschrijving indexcijfer der Lonen
Besluit Handelsstatistiek 1978
Beschikking algemene voorwaarden bij toepassing van het besluit invoer met maandelijkse aangifte
Besluit in- en uitvoer met aangifte achteraf
Besluit administratieve controle fictief douane-entrepot 1967
Wet Persoonsregistraties
Wet Voortgezet Onderwijs
Wet Hoger Beroepsonderwijs
Wet op het Wetenschappelijk Onderwijs
Provinciewet
Statistiekwet 1950
Wet Autovervoer Goederen
Uitvoeringsbesluit Autovervoer Goederen
Uitvoeringsbesluit Goederenvervoer Binnenscheepvaart
Wet Personenvervoer
Besluit Personenvervoer
Wet op de Sociale Verzekeringsbank
Wet Uitkeringen Wegen
Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten

Economische analyse en prognose

Hoofdpijnen van beleid

Direct na de Tweede Wereldoorlog stelde de regering dat een sturing van overheidswege op het economische leven noodzakelijk was om de bevolking te vrijwaren van grote sociale onzekerheid en het bedrijfsleven te beschermen tegen voortdurende verstoringen van het economisch evenwicht. De crisis van de jaren dertig en de naoorlogse economische situatie hadden het taboe doorbroken van overheidsbemoediging met de economische gesteldheid van het land.

Gezien de noodzaak van overheidsbemoediging met het economische leven deed zich daarom de behoefte voelen aan een zogenaamd 'centraal economisch plan'. Een dergelijk plan zou op grond van statistische kennis ontworpen kunnen worden. Het moest dienen als een hulpmiddel bij de coördinatie van de maatregelen die de regering voorstond op economisch terrein. Het 'Nationaal Welvaartsplan' zou moeten worden opgesteld door een zelfstandige organisatie, die ten aanzien van beleidsvragen adviserend zou kunnen optreden.

Ook hier geldt, net als bij de statistische gegevensverzameling, dat de overheid een wetenschappelijk objectief en dus onafhankelijk instituut in het leven wilde roepen. De economische analyses mochten niet in dienst staan van ideologische of praktische belangen van maatschappelijke organisaties.

Hoofdpijnen van het beleid op dit terrein is dan ook het nastreven van objectiviteit en wetenschappelijke integriteit van de economische prognoses.

Actoren

CENTRAAL PLANBUREAU

Oprichting

Direct na de oorlog stelde de regering voor een Centraal Planbureau in te stellen met daarbij een Centrale Plancommissie, een Raad voor Advies voor het Nationaal Welvaartsplan en een aantal Werkcommissies. De beoogde Centrale Plancommissie diende een vast college van advies en bijstand van de regering te zijn, zoals bedoeld in artikel 80 van de Grondwet.¹⁹ De taak van het Centraal Planbureau (CPB) moest zich beperken tot advisering aan de regering inzake het economische beleid. De uitvoering van het beleid bleef in handen van de reeds bestaande overheidsorganen en van het bedrijfsleven.²⁰

---

19) Artikel 79 van de Grondwet 1987

20) Zie voor de (ontstaans)geschiedenis van het Centraal Planbureau vooral: J. Passenier, *Van planning naar scanning. Een halve eeuw Planbureau in Nederland* (Groningen 1994), waarop het onderstaande mede is gebaseerd. Verder zijn gegevens ontleend aan voorlichtingsmateriaal van het CPB en aan de Memorie van Toelichting op het Ontwerp van Wet tot voorbereiding van de vaststelling van een Nationaal Welvaartsplan, in: *Handelingen II*, Bijlage, zittingsjaar 1946-1947, 180, no. 3.

In de Memorie van Toelichting op het wetsvoorstel dat leidde tot de instelling van het CPB, gaat de regering in op de relatie tussen het op te richten Planbureau en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Volgens de regering zou er een hechte samenwerking tussen beide bureaus moeten bestaan, waarbij het CBS materiaal zou moeten verzamelen en bewerken en het Planbureau had dan als opdracht uit het verzamelde en bewerkte statistische materiaal '... een project te ontwerpen voor het economisch beleid'.²¹ Het CPB zou eveneens nauwe contacten dienen te onderhouden met de Generale Thesaurie van het ministerie van Financiën en met researchbureaus van andere ministeries.

De ondertekening van de Memorie van Toelichting geschiedde door negen ministers, waarvan de minister van Handel en Nijverheid, als eerstverantwoordelijke tekende. Bij de ondertekening van de Wet in 1947 was dit intussen de minister van Economische Zaken geworden, waar het Centraal Planbureau nog steeds onder ressorteert. Het CPB is een rijksdienst die, hoewel formeel deeluitmakend van het ministerie van Economische Zaken, zijn adviestaak op volledig onafhankelijke wijze vervult en wiens objectiviteit daardoor door alle betrokkenen wordt erkend.

De regering had het Centraal Planbureau al ingesteld nog voordat het wetsontwerp en de Memorie van Toelichting aan de Tweede Kamer waren aangeboden. Het CPB begon zijn werkzaamheden op 15 september 1945. Als eerste directeur werd de econoom prof.dr. J. Tinbergen benoemd. In het Voorlopig Verslag naar aanleiding van het wetsontwerp tekenden veel Kamerleden dan ook ernstige bezwaren aan tegen deze gang van zaken. Formeel is het CPB ingesteld bij Wet van 21 april 1947, houdende de voorbereiding van de vaststelling van een Centraal Economisch Plan.²² Naast de minister van Economische Zaken waren de mede-ondertekenaars de minister-president, de ministers van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening, van Verkeer en Waterstaat, van Wederopbouw en Volkshuisvesting, van Financiën, van Binnenlandse Zaken, van Buitenlandse Zaken, van Overzeese Gebiedsdelen en van Sociale Zaken.

Taken

De taak volgens de Wet van 21 april 1947 (artikel 3, lid 1) was het verrichten van alle werkzaamheden met betrekking tot het voorbereiden van een Centraal Economisch Plan ten behoeve van de coördinatie van het regeringsbeleid. Het Centraal Economisch Plan werd in artikel 3 omschreven als '... een evenwichtig samenstel van schattingen en richtlijnen met betrekking tot de Nederlandsche volkshuishouding.' Deze wettelijke taak is sindsdien ongewijzigd gebleven, maar uiteraard maakt het Planbureau de nodige ontwikkelingen door en zal de interpretatie verschillen. Sinds de oprichting van het CPB is het Centraal Economisch Plan als produkt een vast gegeven. Daarnaast ontwikkelt het Planbureau tal van andere produkten die hieronder kort worden beschreven.

Bij het eerste Strategisch Beraad in 1989 werd als taak voor het CPB geformuleerd: 'Het maken van onafhankelijke analyses en prognoses die wetenschappelijk verantwoord en up-to-date zijn, en die relevant zijn voor het beleid van regering, parlement en andere maatschappelijke organisaties, zoals politieke partijen en bedrijfsleven'. De eigen taakomschrijving wijkt derhalve enigszins af van de oorspronkelijke, wettelijk vastgestelde taak. Vooral de omgeving van het Bureau is veranderd. Het werk is niet alleen meer in het kader van de benodigde coördinatie van het regeringsbeleid, maar is nu ook gericht op een ruimere omgeving zoals parlement, politieke partijen en maatschappelijke organisaties. Het tweede Beraad in 1992 had geen veranderingen tot gevolg voor wat betreft de geformuleerde doelstelling uit 1989. Wel leidde het tot een 'Beleidskader CPB',

---

21) Memorie van Toelichting, p. 3.

22) *Stb.* H 127.

waarin de directie een aantal uitgangspunten voor het CPB-beleid op papier heeft gezet. Het CPB komt tot zijn produkten onder meer door het gebruik van basismaterieel, zoals statistieken en departementale deelplannen. Belangrijke leverancier van statistisch materiaal is, zoals bij de oprichting ook in de bedoeling lag, het CBS. De directeur van het CPB is ambtshalve ook lid van de Centrale Commissie voor de Statistiek. Van bedrijven wordt wel materiaal verkregen door middel van enquêtes.

Al sinds het begin van de jaren vijftig wordt bij het CPB gewerkt aan rekenmodellen om het cijfermateriaal te kunnen interpreteren en analyseren. In 1955 wordt het eerste echte model in het Centraal Economisch Plan gepresenteerd. Het model draagt dan ook de naam 'Model-55'. Sindsdien is modellenbouw een permanente activiteit van het Planbureau gebleven. De modellen liggen aan de basis van de produkten. Zonder kennis van de modellen van het Planbureau kunnen de produkten van het CPB niet goed worden gewogen. De modellen vormen de context van de produkten.

Ten behoeve van de ramingen van het aantal leerlingen en studenten werd in 1991 door de Minister van OenW, het Platform Technisch Overleg ingesteld²³. Het CPB benoemt een vertegenwoordiger als lid van het platform.

Organisatie en werkwijze

Het CPB ressorteert sinds het bestaan onder het Ministerie van Economische Zaken en wordt bestuurd door een directie met aan het hoofd een directeur, die wordt bijgestaan door twee onder-directeuren. In de begroting voor het jaar 1946 werden in de formatie van het CPB 79 personen voorzien. Aanvankelijk waren er naast een afdeling waarin meer principiële kwesties (zoals de grondslagen van de CPB-werkzaamheden en de betekenis van economische planning) twee hoofdafdelingen: één waarin sectorgewijs macrogegevens werden bewerkt ('Globaal Plan') en één voor meer gedetailleerde verwerking van inzichten ('Bedrijfstukken'). In 1968 werd een vierde hoofdafdeling ('Sociale en regionale planning') opgericht en tien jaar daarna een vijfde ('Structuur').²⁴ In deze jaren vond bijna een verdubbeling van het personeelsbestand plaats. Bij een reorganisatie in 1986 werd het aantal hoofdafdelingen weer teruggebracht tot vier en kwam er een aparte hoofdafdeling voor internationale economische analyses. Tegenwoordig werken er ongeveer 150 personen. In 1997 bestaat het CPB uit vier hoofdafdelingen, die elk waren opgebouwd uit vier of vijf (kleine) afdelingen. De hoofdafdelingen worden ondersteund door twee stafafdelingen, te weten de afdeling Toegepaste Wiskunde en Informatica, de afdeling Statistische en Econometrische Analyse en de afdeling Interne Zaken en Beheer.

<i>Organisatie Centraal Planbureau met staf- en hoofdafdelingen, 1997</i>			
DIRECTIE			
	directiesecretaris	afd. Interne Zaken en Beheer	
afd. Toegepaste wiskunde en informatica		afd. Statistische en econometrische analyse	
HOOFDAFDELING I	HOOFDAFDELING II	HOOFDAFDELING III	HOOFDAFDELING IV
Modelontwikkeling en economische analyse	Korte termijn	Bedrijfstukken	Internationale economische analyse

23) Instellingsbeschikking platform technisch overleg, Uitleg OenW-Regelingen, nr. 10, 17 april 1991
 24). In 1968 werd de benaming 'sector' vervangen door 'hoofdafdeling'.

afd. Toegepaste alg. evenwichtsmodellen	afd. Inkomens en prijzen afd. Conjunctuur	afd. Bedrijfstakkencoördinatie afd. Bouw	afd. Internationale conjunctuur afd. Internationale middellange termijn
afd. Middenlange termijn afd. Bedrijfstakkenmodel- ontwikkeling	afd. Arbeid afd. Overheidsfinanciën	afd. Industrie afd. Diensten	afd. Internationale modelbouw afd. Lange termijn afd. Energie en grondstoffen
afd. Macromodelontwikkeling	afd. Sociale zekerheid	afd. Landbouw en voedings- middelen	

Ten aanzien van de taak en de uitvoering van die taak overlegt men binnen het Planbureau voortdurend. Belangrijke producten worden in brede kring besproken en ook binnen elke (hoofd)afdeling is een geregeld werkoverleg.

Sinds 1989 bestaat het Strategisch Beraad, waarbij de medewerkers om de twee à drie jaar buiten de deur een aantal dagen in conclaaf gaan om zich over taak en werkwijze te buigen.

De analyses en prognoses van het CPB worden vooral voor de ministerraad of de Raad voor Economische Aangelegenheden (REA) gemaakt. In de REA wordt de besluitvorming van de Ministerraad inzake sociaal-economisch en financieel-monetair beleid voorbereid. De stukken worden in het algemeen aangeboden via de Centrale Economische Commissie (CEC). Dit in 1951 door de minister van Algemene Zaken ingestelde ambtelijk voorportaal van de REA bestaat uit ambtelijke vertegenwoordigers van de ministers die in de REA zitting hebben, een directielid van De Nederlandsche Bank en de directeur van het CPB.²⁵

Ook afzonderlijke departementen maken gebruik van CPB-producten. Andere belangrijke relaties onderhoudt het CPB met de Sociaal Economische Raad (SER), waarin de directeur van het Planbureau als Kroonlid zitting heeft, en met de Commissie van Economische Deskundigen van de SER. Deze commissie stelt analyses op van de economische situatie en doet beleidsaanbevelingen. De directeur van het CPB is permanent adviseur van de commissie.

Relaties met andere actoren

Samenwerking is er ook met andere instellingen op het terrein van de wetenschappelijke voorbereiding van het regeringsbeleid, zoals de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, het Sociaal en Cultureel Planbureau, de Rijksplanologische Dienst en het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne. Soms leidt dit tot het gezamenlijk opzetten en uitvoeren van projecten.

Het CPB kent ook tal van internationale contacten. Het Bureau neemt binnen de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (veelal via de werkgroepen van de Economic Policy Committee) deel aan besprekingen over analyses en prognoses voor de korte en middellange termijn. Vanuit het Directorate-General of Economic and Financial Affairs vindt overleg plaats in het kader van de Europese Gemeenschap. Via de Economic Commission for Europe zijn er contacten met de Verenigde Naties.

Producten

De voornaamste producten van het CPB zijn rapporten en nota's. Het *Centraal Econo-*

25). Voor REA en CEC zie L. Hovy, *Coördinatie op hoog niveau* (PIVOT-rapport nr. 1; Den Haag 1993), p. 54-56, 126-127. De handelingen van deze organen zijn derhalve niet in dit rapport opgenomen.

misch Plan is het produkt waarvoor het Centraal Planbureau feitelijk is opgericht. De vervaardiging van het Plan wordt in de wet genoemd als eigenlijke taak van het Bureau. Het Centraal Economisch Plan verschijnt elk voorjaar en bevat een overzicht en een analyse van de economische ontwikkelingen in binnen- en buitenland en schetst de vooruitzichten voor het lopende jaar en sinds de jaren negentig ook voor het komende jaar. Het eerste produkt heet 'Eerste Nota over het Nationaal Welvaartsplan' en verschijnt in 1946, nog voordat het wetsontwerp in behandeling is. In hetzelfde jaar komen nog een Tweede en een Derde Nota over het Nationaal Welvaartsplan uit. Ook in hetzelfde jaar verschijnt de 'Eerste Nota over het Centraal Economisch Plan 1947', in 1947 gevolgd door de 'Tweede Nota Gedetailleerd Plan 1947'.

In 1947 wordt binnen het CPB ook gesproken en gewerkt aan een produkt waarin de ontwikkelingen op de middellange termijn moeten worden weergegeven. In september van dat jaar produceert het CPB het *Raamplan*, dat een beeld schetst van de economische situatie tot 1952. In 1949 biedt het Planbureau een *Structuurnota* aan de regering aan.

In de jaren vijftig heeft het CPB korte tijd de zogenaamde *Conjunctuurberichten* gepubliceerd. In deze berichten wordt een analyse gegeven van de algemene conjunctuurele ontwikkeling met gegevens over productie, arbeidsmarkt, buitenlandse handel, investeringen, overheid, lonen en prijzen.

De *Macro Economische Verkenning* verschijnt sinds 1961 op de derde dinsdag van september. Hierin worden de macro-economische vooruitzichten voor het komende jaar geschetst en het bevat tevens de bijstelling van het beeld dat in het Centraal Economisch Plan is gegeven van de economische ontwikkeling in het lopende jaar.

In 1966 publiceert het Planbureau zijn eerste *Middellange Termijnplan*. Sinds dat jaar geeft het CPB min of meer regelmatig een dergelijke studie uit, onder de aanduiding "verkenning" of "vooruitzichten". Achtereenvolgens zijn verschenen:

1966	'De Nederlandse economie in 1970; een voorwaardelijke prognose voor de Nederlandse economie op middellange termijn'
1970	'De Nederlandse economie in 1973'
1976	'De Nederlandse economie in 1980'
1981	'De Nederlandse economie in 1985'
1986	'De Nederlandse economie in 1990' ²⁶
1990	'Macro-Economische Verkenning 1991-1994'
1993	'Een verkenning tot en met 1998'.

Vanaf het eind van de jaren tachtig wordt in het voorjaar tevens het *Economisch Beeld* gemaakt. In tegenstelling tot het Centraal Economisch Plan, waarin de vooruitzichten voor het lopende jaar worden geschetst, wordt in het Economisch Beeld al een voorlopig vooruitzicht voor het komende jaar gegeven. Het Economisch Beeld is nu opgenomen in het Centraal Economisch Plan.

---

26) Opgenomen in het Centraal Economisch Plan 1986.

Monografieën zijn beschrijvingen van de modellen die het CPB opstelt. De modellen variëren van grootschalige macromodellen tot modellen voor specifieke sectoren of doelen. De serie *Monografieën* bestaat sinds 1952 en worden interne studies 'van enige allure' genoemd.²⁷

In 1972 wordt door het CPB met een nieuw soort publikatie gestart: de zogenaamde *Occasional Papers*. Hierin worden interne studies op het terrein van de modelbouw bijeengebracht. De uitgave is inmiddels weer gestaakt en opgenomen in de serie *Monografieën*.

Sinds 1985 verschijnen de *Werkdocumenten* en *Onderzoeksmemoranda*. De *Werkdocumenten* bevatten de resultaten van onderzoeken ten aanzien van specifieke problemen. Het accent ligt op kwantitatieve analyses of op simulaties van modellen. De *Onderzoeksmemoranda* bevatten onderzoeksresultaten van individuele medewerkers van het Planbureau.

Vanaf de jaren tachtig verzorgt het CPB ook *lange termijn studies*. De eerste dateert van 1985: 'De Nederlandse economie op langere termijn; drie scenario's voor de periode 1985-2010'. In 1992 volgen studies tot en met het jaar 2015: 'Scanning the Future' en 'Nederland in drievoud; een scenariostudie van de Nederlandse economie'. Naast deze grote integrale studies verschijnen ook facetstudies.

De reeks *CPB-overdrukken* bestaat sinds de jaren vijftig en wordt ook nu nog bijgehouden.

Vanaf eind 1991 tot en met 1995 zijn voorts in juni en december Halfjaarlijkse Tussenrapportages gepubliceerd. Deze geven een inzicht in de conjuncturele situatie en een eventuele herziening van recente economische prognoses. Vanaf '96 zijn deze Tussen Rapportages opgenomen in *CPB Report*, een Engelstalig kwartaaltijdschrift dat tevens een overzicht geeft van onderzoeksactiviteiten bij het CPB.

Tenslotte voert het CPB op verzoek berekeningen uit voor allerlei andere overheids- en maatschappelijke organen. Onder de laatsten valt bijvoorbeeld het georganiseerd bedrijfsleven. Ook treedt het Planbureau sinds eind jaren tachtig op als berekenaar van de effecten van verkiezingsprogramma's van de politieke partijen. De Minister van Economische Zaken dient deze verzoeken eerst goed te keuren. Contacten met het bedrijfsleven hebben plaats in de Sociaal Economische Raad en de Centrale Plancommissie. Op ad-hoc basis zijn er relaties met universiteiten voor uitwisseling van onderzoeksresultaten.

WERKCOMMISSIES CENTRAAL ECONOMISCH PLAN

Voor het uitwerken van onderdelen van het Centraal Economisch Plan kan de minister van Economische Zaken werkcommissies instellen. Deze bevoegdheid is in de wet neergelegd. Een Werkcommissie bestond, eveneens volgens de wet, uit vertegenwoordigers van het CPB, vertegenwoordigers van de betrokken ministers en vertegenwoordigers van het bedrijfsleven. De Werkcommissies traden adviserend en ondersteunend op. Er is gedurende het bestaan van het CPB slechts één werkcommissie in het leven geroepen. Dit was in 1966 ter begeleiding van de eerste opstelling van het Middellange Termijnplan. Deze bestaat niet meer doch is nimmer officieel opgeheven.

---

27) Passenier, *Van planning naar scanning*, p. 77.

RAAD VOOR ADVIES VOOR HET NATIONAAL WELVAARTSPLAN

De raad diende het CPB te adviseren omtrent de methoden van onderzoek. Krachtens artikel 80 van de Grondwet behoefde een dergelijk adviesorgaan een wettelijke grondslag. In 1947 ging de Raad op in de Centrale Plancommissie.

CENTRALE PLANCOMMISSIE

Naast het Planbureau bestaat een Centrale Plancommissie (CPC). Tot 1997 adviseerde het CPC zowel de minister van Economische Zaken, alsook de directie van het CPB over de werkzaamheden van het Planbureau. De CPC beschouwde het Centraal Economisch Plan voordat het wordt voorgelegd aan de politieke top. Al spoedig was het gebruik dat nog voor het Plan aan de CPC wordt voorgelegd, het eerst wordt besproken met een groep van zogenaamde contactpersonen (ambtenaren van de diverse departementen).

Vanaf 1997 adviseert het CPC louter het CPB waarbij in het bijzonder aandacht wordt gegeven aan de inhoud van werkprogramma en de keuze van onderzoeksmethoden. Daarnaast kunnen ook concept-studies en projectvoorstellen aan de CPC voorgelegd worden. De (oude) Centrale Plancommissie is geïnstalleerd in november 1949. De commissie bestond uit vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven, deskundigen op persoonlijke titel en uit waarnemers van de departementen. Bij Wet van 5 november 1948 werd het maximale aantal leden van de CPC, nog voordat de commissie feitelijk was ingesteld, vergroot van 25 tot 30 leden.²⁸

De nieuwe CPC wordt in naar verwacht in 1997 geïnstalleerd. De commissie bestaat vanaf dan uit een onafhankelijke voorzitter, vertegenwoordigers uit de wetenschappelijke wereld, het bedrijfsleven en het georganiseerde bedrijfsleven.

Vanaf de wijziging van de wet van 5 november 1948 houdende de rol en samenstelling van de CPC wordt het secretariaat van het CPC door het CPB (eerste secretaris) en het Ministerie van Economische Zaken (tweede secretaris) gevoerd. Daarvoor beruste het secretariaat bij het Ministerie van Economische Zaken.

MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN

De Minister stelt de werkcommissies in, benoemt en ontslaat de leden van zowel de werkcommissies als de Centrale Plancommissie alsmede de leden van de directie van het Centraal Planbureau.

BETROKKEN MINISTERS

De minister van Economische Zaken wordt in zijn bevoegdheden op dit beleidsterrein geadviseerd door de betrokken ministers. Deze zijn de ministers van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Verkeer en Waterstaat, van Financiën, van Binnenlandse Zaken en van Sociale Zaken.

Wet-en regelgeving

- Wet van 21 april 1947, houdende de voorbereiding van de vaststelling van een Centraal Economisch Plan (*Stb.* H 127)
- Wet van 5 november 1948 tot wijziging van de Wet van 21 april 1947 (*Stb.* I 494), houdende de voorbereiding van de vaststelling van een Centraal Economisch Plan (de wijziging betreft het verhogen van het maximum aantal leden van de Centrale Plancommissie van 25 naar 30 leden)
- De wet van 5 november 1948 wordt gewijzigd in 1997 inzake de werkwijze en samenstelling van het CPC

---

28) *Stb.* I 494.

Handelingen

Regelgeving ten aanzien van het analyseren en voorspellen van economische ontwikkelingen

(100)

Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het opstellen van een voordracht ter regeling van economische analyses en prognoses
Periode: (1945)1947-
Grondslag:
Produkt: Wet van 21 april 1947, houdende de voorbereiding van de vaststelling van een Centraal Economisch Plan (Stb. H 127)
Wet van 5 november 1948 tot wijziging van de Wet van 21 april 1947 (Stb. I 494), houdende de voorbereiding van de vaststelling van een Centraal Economisch Plan

Benoeming en ontslag van directie van het Centraal Planbureau en leden van de Centrale Plancommissie

(101)

Actor: Betrokken Ministers²⁹
Handeling: het instemmen met de minister van Economische Zaken inzake de benoeming, schorsing en het ontslag van de directie van het CPB
Periode: (1945)1947-
Grondslag: Wet van 21 april 1947 houdende de voorbereiding van de vaststelling van een Centraal Economisch Plan, art. 2.2, gewijzigd bij Wet van 5 november 1948

(102)

Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het benoemen, schorsen en ontslaan van de directie van het CPB
Periode: (1945)1947-
Grondslag: Wet van 21 april 1947 houdende de voorbereiding van de vaststelling van een Centraal Economisch Plan, art. 2.2, gewijzigd bij Wet van 5 november 1948

(103)

Actor: Betrokken Ministers
Handeling: het overleggen met de minister van Economische Zaken inzake de benoeming en het ontslag van de leden van de Centrale Plancommissie
Periode: (1945)1947-
Grondslag: Wet van 21 april 1947 houdende de voorbereiding van de vaststelling van een Centraal Economisch Plan, art. 4.4, gewijzigd bij Wet van 5 november 1948

---

29) De betrokken ministers worden opgesomd in de context beschrijving van het deelterrein 'economische analyse en prognose'

(104)
Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het benoemen en ontslaan van leden de Centrale Plancommissie
Periode: (1945)1947-
Grondslag: Wet van 21 april 1947 houdende de voorbereiding van de vaststelling van een Centraal Economisch Plan, art. 4.4, gewijzigd bij Wet van 5 november 1948

(105)
Actor: Betrokken Ministers
Handeling: het overleggen met de minister van Economische Zaken inzake de aanwijzing van de voorzitter van de Centrale Plancommissie
Periode: (1945)1947-
Grondslag: Wet van 21 april 1947 houdende de voorbereiding van de vaststelling van een Centraal Economisch Plan, art. 4.5, gewijzigd bij Wet van 5 november 1948

(106)
Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het aanwijzen van een voorzitter van de Centrale Plancommissie
Periode: (1945)1947-
Grondslag: Wet van 21 april 1947 houdende de voorbereiding van de vaststelling van een Centraal Economisch Plan, art. 4.5, gewijzigd bij Wet van 5 november 1948

Organisatie van het Centraal Planbureau

(107)
Actor: Betrokken Ministers
Handeling: het overleggen met de minister van Economische Zaken inzake het instellen van werkcommissies
Periode: (1945)1947-
Grondslag: Wet van 21 april 1947 houdende de voorbereiding van de vaststelling van een Centraal Economisch Plan, art. 5, gewijzigd bij Wet van 5 november 1948

(108)
Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het instellen van werkcommissies voor het uitwerken van delen van het Centraal Economisch Plan
Periode: (1945)1947-
Grondslag: Wet van 21 april 1947 houdende de voorbereiding van de vaststelling van een Centraal Economisch Plan, art. 6.1, gewijzigd bij Wet van 5 november 1948

(109)
Actor: Betrokken Ministers
Handeling: het overleggen met de minister van Economische Zaken inzake het benoemen en ontslaan van voorzitter en leden van werkcommissies
Periode: (1945)1947-
Grondslag: Wet van 21 april 1947 houdende de voorbereiding van de vaststelling

van een Centraal Economisch Plan, art. 6.3, gewijzigd bij Wet van 5 november 1948

(110)

Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het benoemen en ontslaan van voorzitter en leden van werkcommissies
Periode: (1945)1947-
Grondslag: Wet van 21 april 1947 houdende de voorbereiding van de vaststelling van een Centraal Economisch Plan, art. 6.3, gewijzigd bij Wet van 5 november 1948

Verantwoording van het Centraal Planbureau

(111)

Actor: CPB
Handeling: het opstellen van jaarverslagen
Periode: (1945)1947-
Grondslag:
Produkt: jaarverslagen
N.B.: Deze jaarverslagen zijn vooral bedoeld voor de verantwoording aan de Minister en hebben derhalve geen expliciet externe functie.

Vorbereiding van de samenstelling van economische prognoses

(112)

Actor: Raad voor Advies voor het Nationaal Welvaartsplan
Handeling: het adviseren van de directie van het CPB inzake methoden van onderzoek
Periode: 1945-1947
Grondslag:

(113)

Actor: Centrale Plancommissie
Handeling: het adviseren van (de minister van Economische Zaken of) de directie van het CPB met betrekking tot de werkzaamheden van het Bureau
Periode: 1949-
Grondslag: Wet van 21 april 1947 houdende de voorbereiding van de vaststelling van een Centraal Economisch Plan, art. 5, gewijzigd bij Wet van 5 november 1948

N.B.: Na de wijziging van de Wet van 5 november 1948 in april/mei 1997 zal de CPC niet meer de Minister adviseren.

Verstrekking van informatie

(114)

Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het goedkeuren van verzoeken van Kamercommissies van de Staten-Generaal om informatie van het CPB
Periode: 1980-
Grondslag: Aanwijzingen inzake contacten tussen Kamercommissies en ambtenaren en tussen Kamercommissies en regeringsadviescolleges (Stcrt. 1980, 171) , art. 3.1

(115)

Actor: CPB
Handeling: het verstrekken van informatie aan Kamercommissies van de Staten-Generaal, ambtelijke comités en sociale partners
Periode: 1980-
Grondslag: Aanwijzingen inzake contacten tussen Kamercommissies en ambtenaren en tussen Kamercommissies en regeringsadviescolleges (Stcrt. 1980, 171) , art. 3.1

Samenstelling en publikatie van economische prognoses

(116)

Actor: CPB
Handeling: het ontwikkelen van methoden van onderzoek en rekenmodellen ter interpretatie en analyse van data
Periode: (1945)1947-
Grondslag:
Produkt: methoden en rekenmodellen

(117)

Actor: Werkcommissies Centraal Economisch Plan
Handeling: het steunen en adviseren van het CPB bij de uitwerking van (onderdelen van) het *Centraal Economisch Plan*
Periode: (1945)1947-
Grondslag: Wet van 21 april 1947 houdende de voorbereiding van de vaststelling van een Centraal Economisch Plan, art. 7, gewijzigd bij Wet van 5 november 1948

(118)

Actor: CPB
Handeling: het opstellen en publiceren van een *Centraal Economisch Plan*
Periode: 1946-
Grondslag: Wet van 21 april 1947 houdende de voorbereiding van de vaststelling van een Centraal Economisch Plan, art. 3.1, gewijzigd bij Wet van 5 november 1948
Produkt: *Centraal Economisch Plan*
N.B.: onder deze handeling valt tevens het Welvaartsplan dat in 1946 gepubliceerd werd.

- (119)
Actor: CPB
Handeling: het opstellen en publiceren van een *Macro Economische Verkenning*
Periode: 1961-
Grondslag:
Produkt: *Macro Economische Verkenningen*
- (120)
Actor: CPB
Handeling: het opstellen en publiceren van *Conjunctuurberichten*
Periode: 1956-
Grondslag:
Produkt: *Conjunctuurberichten*
- (121)
Actor: CPB
Handeling: het opstellen en publiceren van middellange termijnverkenningen
Periode: 1966-
Grondslag:
Produkt: Middellange Termijnplannen (vaak in de vorm van een publicatie)
- (122)
Actor: CPB
Handeling: het opstellen en publiceren van lange termijn studies (scenario's)
Periode: 1985-
Grondslag:
Produkt: lange termijn scenario's
- (123)
Actor: CPB
Handeling: het opstellen en publiceren van het *Economisch Beeld*
Periode: 1990-1991
Grondslag:
Produkt: *Economisch Beeld*
- (124)
Actor: CPB
Handeling: het opstellen en publiceren van *Monografieën*
Periode: 1952-
Grondslag:
Produkt: *Monografieën*
- (125)
Actor: CPB
Handeling: het opstellen en publiceren van *Occasional Papers*
Periode: 1972-1988
Grondslag:
Produkt: *Occasional Papers*

- (126)
Actor: CPB
Handeling: het publiceren van *CPB-Overdrukken*
Periode: ca. 1950-
Grondslag:
Produkt: *CPB-Overdrukken*
- (127)
Actor: CPB
Handeling: het opstellen en publiceren van *Werkdocumenten*
Periode: 1985-
Grondslag:
Produkt: *Werkdocumenten*
- (128)
Actor: CPB
Handeling: het opstellen en publiceren van *Onderzoeksmemoranda*
Periode: 1985-
Grondslag:
Produkt: *Onderzoeksmemoranda*
- (129)
Actor: CPB
Handeling: het opstellen en publiceren van *CPB-Report*
Periode: 1996-
Grondslag:
Produkt: *CPB-Report*
- (130)
Actor: CPB
Handeling: het doorberekenen van verkiezingsprogramma's van politieke partijen op de effecten
Periode: 1986-
Grondslag:
Produkt: rapporten en publicaties
- (131)
Actor: Vakministers
Handeling: het aan de Minister van Economische Zaken verzoeken om door het CPB berekeningen te laten uitvoeren
Periode: 1947-
Grondslag:
- (132)
Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: het goedkeuren van het verzoek van overheids- en maatschappelijke organen om door het CPB berekeningen te laten uitvoeren
Periode: 1947-
Grondslag:

(133)

Actor: CPB

Handeling: het uitvoeren van berekeningen voor overheidsorganen anders dan het ministerie van Economische Zaken

Periode: 1947-

Grondslag:

Benoeming personen in andere organisaties

(134)

Actor: CPB

Handeling: het aanwijzen van een vertegenwoordigers als lid van andere organen dan het CPB

Periode: 1945-

Grondslag: interview

Instellingsbeschikking platform technisch overleg, Uitleg OenW-Regelingen, nr. 10, 17 april 1991

N.B. Zo wijst het CPB een vertegenwoordiger aan in het Platform Technisch Overleg van het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen

Sociale en culturele analyse en prognose

Hoofdlijnen van beleid

Vanaf eind jaren '60 lieten verschillende groeperingen, zoals bijvoorbeeld de Club van Rome, bezorgde geluiden horen over de negatieve effecten van de groei van de wereldbevolking en van de technologische ontwikkelingen. De wereldbevolking zou in een kritieke fase terecht komen. Zeker in een overbevolkt land als Nederland groeide de ongerustheid over de grenzen van de welvaartsgroei. De bevindingen van de Club van Rome werden niet louter als economisch probleem gezien. Zij werden ook in termen van welzijnsbeleid vertaald. De grenzen aan de groei leverden niet alleen een allocatieprobleem op maar deden ook het besef groeien dat materiële welvaart niet de verwachte bevrediging schonk. Welvaart bleek niet hetzelfde als welzijn. Volgens de minister van CRM behelsde welzijn: 'persoonlijke vorming in een voor een individu nauwelijks doorzichtige maatschappij'³⁰. Welzijn omvat onder andere culturele betrokkenheid, sociale zekerheid, maatschappelijke integratie en milieubehoud. Van verschillende zijden werd aangedrongen op de instelling van een sociaal-cultureel planbureau. Dit bureau zou de beleidsvoorbereiding op het gebied van het maatschappelijk en cultureel welzijn van alle bewindslieden moeten ondersteunen.

De doelstelling van het Koninklijk Besluit van 30 maart 1973, houdende instelling van een Sociaal en Cultureel Planbureau was de bevordering van een samenhangend en doelmatig overheidsbeleid gericht op het sociaal en cultureel welzijn door een wetenschappelijke fundering en oriëntering.

Actoren

VOORBEREIDINGSKOMMISSIE SCP

In 1972 besloot de Ministerraad tot de instelling van een voorbereidingscommissie voor de oprichting van het Sociaal en Cultureel Planbureau. In de praktijk was deze voorbereidingscommissie al enige tijd werkzaam. De voorbereidingscommissie was samengesteld uit vertegenwoordigers van de ministers uit de Welzijnsraad en uit vertegenwoordigers van het Centraal Planbureau en de Rijksplanologische Dienst. De voorbereidingscommissie had als taak een advies uit te brengen over de afbakening van het werkterrein van het planbureau, de naam en de taakomschrijving, de financiële opzet en de personeelsformatie.

SOCIAAL EN CULTUREEL PLANBUREAU

Oprichting

Zoals de oprichting van het Centraal Planbureau nauw gelieerd is aan de wederopbouw, zo is de oprichting van het Sociaal en Cultureel Planbureau verbonden met de uitbouw van de verzorgingsstaat.

---

30) Memorie van Toelichting bij de rijksbegroting 1973. Hoofdstuk XVI. Zitting 1972. Nr 12 000, blz 3.

In de Memorie van Toelichting op de rijksbegroting voor 1973 (hoofdstuk XVI; Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk)³¹ merkte de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk op verheugd te zijn met het besluit van de Ministerraad om te komen tot de oprichting van een "zogenaamd" sociaal cultureel planbureau per 1 januari 1973. Dit bureau zou voorlopig worden aangeduid als "Rijksdienst voor Welzijnsstudies". De minister sloot af met: 'Naast beide laatstgenoemde instellingen [CPB en RPD], ... wordt dan nu ook het sociaal cultureel planbureau een van de steunpilaren van de Wetenschappelijk Raad voor het Regeringsbeleid. Daarmede is dan de opzet rond die werd voorgesteld in het rapport van de Commissie Voorbereiding Onderzoek toekomstige Maatschappijstructuur, de zogenaamde Commissie-de Wolff.'³²

Taken

Als taak werd in het Koninklijk besluit³³ genoemd:

- a. wetenschappelijke verkenningen te verrichten met het doel te komen tot een samenhangende beschrijving van de situatie van het sociaal en cultureel welzijn hier te lande en van de op dit gebied te verwachten ontwikkelingen;
- b. bij te dragen tot een verantwoorde keuze van beleidsdoeleinden, benevens het aangeven van voor- en nadelen van de verschillende wegen om deze doeleinden te bereiken;
- c. informatie te verwerven met betrekking tot de uitvoering van interdepartementaal beleid op het gebied van sociaal en cultureel welzijn, teneinde de evaluatie van deze uitvoering mogelijk te maken.

Het SCP onderzoekt, adviseert en evalueert. Het is dus bij de gehele beleidscyclus op het sociaal-cultureel terrein betrokken. Deze rapportages dienen ter informering van de beleidsmakers van de rijksoverheid. Deze informatie dient bruikbaar en belangeloos te zijn, zo vond de minister. De onderzoeken en rapportages zijn derhalve beleids- en wetenschappelijk relevant. Het SCP onderzoekt niet alleen bestaand beleid maar ook eventueel gewenst beleid. Vaak besteedt het SCP onderzoek uit aan universiteiten of onderzoeksinstituten. De medewerkers van het SCP spelen vaak een rol in de wetenschappelijke wereld. De onafhankelijkheid van het SCP werd eveneens belangrijk gevonden. Er mochten geen specifieke politieke of departementale belangen doorslaggevend zijn: het onderzoek is derhalve veelal anti-sectoraal en gericht op veronachtzaamde maatschappelijke kwesties.

Voor het verkrijgen van informatie van gegevens is het SCP afhankelijk van de medewerking van diezelfde rijksoverheid. Veel gegevens zijn vertrouwelijk en dienen dus zodanig bewerkt te worden dat herkenning niet meer mogelijk is. Voorts steunt het SCP op de statistieken van het CBS en publieksenquêtes.

De producten van het SCP zijn primair gericht op de regering en het parlement, de leiding van de departementen, het professionele en bestuurlijke kader in de kwartaire sector en de wetenschap.

Eén van de permanente taken is het vervaardigen van het *Sociaal en Cultureel Rapport*. In dit tweejaarlijks rapport wordt de situatie van de Nederlandse bevolking en het beleid op sociaal en cultureel terrein beschreven. Hierbij komen de sectoren gezondheidszorg,

---

31) Handelingen II, Bijlage zitting 1972, 12 000, nr. 2

32) Ibidem.

33) Zie ook Sociale en Culturele Verkenningen 1993. (Sociaal en Cultureel Planbureau, Rijswijk 1993).

maatschappelijke dienstverlening, arbeid, sociale zekerheid, justitie, huisvesting, onderwijs, vrije tijd, media en cultuur aan de orde. Ook gaat het rapport in op het overheidsbeleid in algemene zin, veranderingen in het openbaar bestuur, de politieke participatie van burgers en hun opvattingen over het functioneren van de overheid.

Elk jaar wordt in juni op verzoek van de Tweede Kamer de publikatie *Sociale en Culturele Verkenningen* uitgebracht. Hierin worden actuele kerngegevens betreffende sociale en culturele veranderingen en een terreinverkenning van beleidsontwerpen die op de politieke agenda staan of daarop binnenkort zullen verschijnen.

Ten behoeve van deze publicaties voert het SCP vierjaarlijks het *Aanvullend Voorzieningsgebruik Onderzoek* (AVO) uit. Dit onderzoek bestaat uit een enquête over het gebruik van voorzieningen in de kwartaire sector.

In 1988 heeft de ministerraad het SCP belast met het eens in de vier jaar vervaardigen van een rapportage voorafgaand aan de kabinetsformatie over de toedeling van de beschikbare financiële en personele middelen over de diverse onderdelen van het sociaal en cultureel terrein: het zogenaamde *Memorandum*.

Het SCP voert het secretariaat van de Commissie Sociaal en Cultureel Beleid (CSCB), het ambtelijk voorportaal van de Raad voor het Sociaal en Cultureel Beleid (RSCB), een onderraad van de ministerraad.³⁴ Evenals het merendeel der ministers³⁵, wijst het een lid van deze commissie aan.

Ten behoeve van de ramingen van het aantal leerlingen en studenten werd in 1991 door de Minister van OenW, het Platform Technisch Overleg ingesteld³⁶. Het SCP benoemt een vertegenwoordiger als lid van het platform.

Organisatie en werkwijze

Het Sociaal en Cultureel Planbureau is een interdepartementaal wetenschappelijk bureau, dat eerst onder de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk ressorteerde, van 1983 tot 1994 onder die van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur en vanaf 1994 onder de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS).

De minister is verantwoordelijk voor het beleid dat het SCP voert. Conform artikel 7 (lid 2) voert de minister overleg over dit beleid met de overige betrokken ministers. Dit overleg vindt plaats in de Welzijnsraad aan de hand van het werkprogramma.

Het SCP wordt over haar werkprogramma en de inhoud van het Sociaal en Cultureel Rapport (SCR) geadviseerd door het Begeleidingscollege. Het SCP voert het secretariaat

---

34) Zie 'Coördinatie op hoog niveau. Institutioneel onderzoek naar de ministeriële coördinatieorganen en de ambtelijke voorportalen, 1945-1990. PIVOT-rapport nummer 1.

35) Het gaat hier om de ministers van Algemene Zaken, Justitie, Binnenlandse Zaken, Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Financiën, Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu, Economische Zaken, Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

36) Instellingsbeschikking platform technisch overleg, Uitleg OenW-Regelingen, nr. 10, 17 april 1991

van dit Begeleidingscollege.

Aan het hoofd van het SCP staat een directeur en een adjunct directeur. Binnen het SCP houden drie afdelingen zich bezig met onderzoek en advies. Dit zijn de afdelingen Rapportage en Advies, Verdeling en Allocatie, Bestuur en Beleid. Bovendien bestaan de ondersteunende afdelingen Informatievoorziening en Automatisering (I&A) en Algemene en Financiële Zaken (AFZ).

De taken van het SCP worden uitgevoerd op basis van een tweejaarlijks werkprogramma dat door de ministerraad wordt goedgekeurd. In 1992 werd in de nota van toelichting op het Koninklijk besluit van 4 maart van dat jaar ingegaan op de toenemende werkdruk van het bureau. Het aantal werkzaamheden dat op verzoek van een enkele minister werd verricht, was de laatste jaren toegenomen. Dit noopte tot aanpassing van het werkprogramma. Hierdoor dreigde het eigenlijke werk, zoals vastgelegd in het werkprogramma in de knel te komen. Daarom was een nieuw artikel 4a opgenomen waarin werd bepaald dat dergelijke werkzaamheden zouden worden verricht op kosten van de verzoekende minister.

BEGELEIDINGSCOLLEGE SCP

Het Begeleidingscollege adviseert het SCP over het werkprogramma en de inhoud van het Sociaal en Cultureel Rapport (SCR). Haar secretariaat wordt door het SCP gevoerd. In het college zitten leden op persoonlijke titel, afgevaardigden van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, de wetenschappelijke bureaus van de politieke partijen, het Centraal Planbureau, de Rijks Planologische Dienst, het Centraal Bureau voor de Statistiek, ambtenaren van de betrokken ministeries, het Inter Provinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Deze samenstelling dient de pluriformiteit van het college te waarborgen. Evenals bij de samenstelling van de Centrale Commissie voor de statistiek geldt ook hier dat de vertegenwoordiging van diverse groeperingen specifieke belangenbehartiging moet voorkomen. Het aantal leden was oorspronkelijk bepaald op ten hoogste 16 leden. In 1974 werd dit aantal eerst met één vermeerderd tot ten hoogste 17 leden en in hetzelfde jaar nog met één tot ten hoogste 18 leden. In 1979 volgde een substantiële uitbreiding van het aantal leden tot ten hoogste 26 leden. In 1983 werd dit aantal weer met één verminderd tot ten hoogste 25 leden. Het aantal leden hangt samen met de wijze van benoeming van de leden van het college. Alle betrokken ministers deden een voordracht voor één ambtelijk lid. Dit leverde negen leden op. De minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk benoemde uit deze leden de voorzitter van het Begeleidingscollege SCP. Daarbij werden door de ministers nog twee leden voorgedragen die op maatschappelijk en cultureel terrein een gezaghebbende wetenschappelijke naam hadden. De Koninklijke Akademie van Wetenschappen droeg twee personen voor. Tenslotte droegen de betrokken ministers drie leden voor afkomstig van het Centraal Planbureau, de Rijks Planologische Dienst en het Centraal Bureau voor de Statistiek. Het totaal kwam daardoor op de 16 leden die in het besluit als maximum aantal werd genoemd.

Het aantal leden werd uitgebreid tot 17 doordat in het besluit van 8 maart 1973 de gezamenlijke ministers bevoegd werden tot voordracht van *drie* niet-ambtelijke leden met een ruime kennis op sociaal en cultureel terrein. In 1974 volgde uitbreiding doordat de minister van Landbouw en Visserij nu ook tot "onze ministers" werd gerekend waardoor het college met een ambtelijk lid werd uitgebreid. In 1983 kregen ook het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten een recht tot voordracht van ieder één lid. Tevens kregen de politiek-wetenschappelijke instituten van de in de Tweede Kamer zittende politieke partijen een recht op de voordracht van vijf leden. De minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk stelde een rooster vast voor de volgorde van de instituten, waarbij politieke partijen met meer dan 25 leden onafgebroken op het

rooster voorkomen. Uiteindelijk bestaat het Begeleidingscollege SCP nu uit 25 leden doordat in 1983 het aantal betrokken ministers verminderde.

MINISTER VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT (VWS)

Het SCP ressorteert vanaf 1995 onder de minister van VWS. Daarvoor onder respectievelijk de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk (CRM) (1972-1982) en Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (WVC) (1983-1994).

BETROKKEN MINISTERS

Hieronder vallen de ministers van Algemene Zaken, Justitie, Binnenlandse Zaken, Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen³⁷, Financiën, Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu³⁸, Sociale Zaken en Werkgelegenheid³⁹.

Wet- en regelgeving

- Koninklijk Besluit van 30 maart 1973, houdende instelling van een Sociaal en Cultureel Planbureau (Stb. 175). Gewijzigd bij: K.B. van 29 november 1979 (Stb. 778), K.B. van 28 juni 1983 (Stb. 741), K.B. van 8 maart 1974 tot wijziging van artikel 8 (Stb. 187), K.B. van 30 augustus 1974 tot wijziging van de artikelen 1 en 8 (Stb. 552), K.B. van 29 november 1979 tot wijziging van de artikelen 1 en 8 (Stb. 778), K.B. van 28 juni 1983 tot wijziging van de artikelen 1 en 8 (Stb. 741), K.B. van 4 maart 1992 tot wijziging van de artikelen 4 en 11.

---

37) Tot 1994 was deze minister niet met het cultuurbeleid belast: Minister van Onderwijs en Wetenschappen.

38) Van 1972 tot 1982 werden de taken van de minister van VROM uitgeoefend door de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke ordening en de minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne.

39) Tot 1980 werd het werkgelegenheidsbeleid niet expliciet in de naam vermeld: Er was derhalve sprake van de Minister van Sociale Zaken

Sociale en culturele analyse en prognose

Handelingen

Regelgeving ten aanzien van het analyseren en voorspellen van sociaal-culturele ontwikkelingen

(135)

Actor: Minister waaronder welzijn ressorteert⁴⁰
Handeling: het opstellen van een voordracht ter regeling van de sociaal-culturele analyse en prognose
Periode: 1972-
Grondslag: Besluit Ministerraad
Produkt: Koninklijk Besluit van 30 maart 1973, houdende instelling van een Sociaal en Cultureel Planbureau (Stb. 175), gewijzigd bij K.B van 8 maart 1974, Stb. 175, K.B. van 30 augustus 1974, Stb. 552

(136)

Actor: Betrokken Ministers⁴¹
Handeling: het instemmen met de voordracht van de minister van VWS ter benoeming, schorsing en ontslag van de directeur en de onderdirecteur van het SCP
Periode: 1973-
Grondslag: Koninklijk besluit d.d. 30 maart 1973, art. 3.2

Organisatie en werkwijze van het Sociaal en Cultureel Planbureau

(137)

Actor: Ministerraad
Handeling: het instellen van een voorbereidingscommissie voor de instelling van het SCP
Periode: 1972
Grondslag: Besluit Ministerraad

---

40) In 1997 is dit de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Taakvoorgangers: 1972-1982 minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk (CRM) en 1983-1994 minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (WVC)

41) De betrokken ministers worden opgesomd in de contextbeschrijving van het deelterrein sociaal-culturele analyse en prognose in de paragraaf 'actoren'

(138)
Actor: voorbereidingscommissie SCP
Handeling: het adviseren over het werkterrein, de naam en de taakomschrijving, de financiële opzet en de personeelsformatie van het SCP
Periode: 1972
Grondslag: Besluit Ministerraad
Produkt: rapport/advies

(139)
Actor: Minister waaronder welzijn ressorteert
Handeling: het opstellen van een voordracht ter benoeming, schorsing of ontslag van de directeur en de onderdirecteur van het SCP
Periode: 1973-
Grondslag: Koninklijk besluit d.d. 30 maart 1973, art. 3.2
Produkt: voordracht

(140)
Actor: SCP
Handeling: het stellen van nadere regels omtrent de werkwijze van het SCP
Periode: 1973-
Grondslag: Koninklijk besluit d.d. 30 maart 1973, art. 10
Produkt: Reglement van orde

Beleidsbepaling van het Sociaal en Cultureel Planbureau

(141)
Actor: Betrokken Ministers
Handeling: het instemmen met de minister van VWS inzake de bepaling van het beleid van het SCP
Periode: 1973-
Grondslag: Koninklijk besluit d.d. 30 maart 1973, art. 7.2

(142)
Actor: Minister waaronder welzijn ressorteert
Handeling: het bepalen van het beleid van het SCP
Periode: 1973-
Grondslag: Koninklijk besluit d.d. 30 maart 1973, art. 7.2

Samenstelling van het Begeleidingscollege van het SCP

(143)
Actor: Betrokken Ministers
Handeling: het instemmen met de overige betrokken ministers over de voordracht van drie niet-ambtelijke leden van het Begeleidingscollege van het SCP
Periode: 1973-
Grondslag: Koninklijk besluit d.d. 30 maart 1973, art. 8, lid 3c. Koninklijke besluit d.d. 8 maart 1974 tot wijziging van artikel 8 van het Koninklijk besluit van 30 maart 1973.

N.B.: In 1973 waren er twee niet-ambtelijke leden.

- (144)
Actor: Betrokken Ministers
Handeling: het voordragen van personen ter benoeming tot leden van het Begeleidingscollege SCP
Periode: 1973-
Grondslag: Koninklijk besluit d.d. 30 maart 1973, art. 8.3a
Produkt: voordracht
- (145)
Actor: Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen
Handeling: het voordragen van twee personen ter benoeming tot leden van het Begeleidingscollege SCP
Periode: 1974-
Grondslag: Koninklijk besluit d.d. 30 maart 1973, art. 8.3b
Produkt: voordracht
- (146)
Actor: Interprovinciaal Overleg
Handeling: het voordragen van een persoon ter benoeming tot lid van het Begeleidingscollege SCP
Periode: 1979-
Grondslag: Koninklijk besluit d.d. 29 november 1979, art. 8.3e
Produkt: voordracht
- (147)
Actor: Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Handeling: het voordragen van een persoon ter benoeming tot lid van het Begeleidingscollege SCP
Periode: 1979-
Grondslag: Koninklijk besluit d.d. 29 november 1979, art. 8.3f
Produkt: voordracht
- (148)
Actor: Minister waaronder welzijn ressorteert
Handeling: het vaststellen van een rooster volgens welke de politiek-wetenschappelijke instituten van de politieke partijen in de Tweede Kamer een voordracht mogen doen voor de benoeming van een lid van het Begeleidingscollege SCP
Periode: 1979-
Grondslag: Koninklijk besluit d.d. 29 november 1979, art. 8.3g
Produkt: rooster
- (149)
Actor: politiek-wetenschappelijke instituten van de politieke partijen in de Tweede Kamer
Handeling: het voordragen van vijf personen ter benoeming tot leden van het Begeleidingscollege SCP
Periode: 1979-
Grondslag: Koninklijk besluit d.d. 29 november 1979, art. 8.3g
Produkt: voordracht

(150)

Actor: Minister waaronder welzijn ressorteert
Handeling: het benoemen, schorsen en ontslaan van de leden van het Begeleidingscollege SCP
Periode: 1973-
Produkt: ministeriële beschikking
Grondslag: Koninklijk besluit d.d. 30 maart 1973, art. 8.2

(151)

Actor: Betrokken Ministers
Handeling: het instemmen met de benoeming door de minister van VWS van een voorzitter van het Begeleidingscollege SCP
Periode: 1973-
Grondslag: Koninklijk besluit d.d. 30 maart 1973, art. 8.3a

(152)

Actor: Minister waaronder welzijn ressorteert
Handeling: het benoemen van een voorzitter van het Begeleidingscollege SCP
Periode: 1973-
Grondslag: Koninklijk besluit d.d. 30 maart 1973, art. 8.3a
Produkt: benoeming

(153)

Actor: Minister waaronder welzijn ressorteert
Handeling: het benoemen van een vice-voorzitter van het Begeleidingscollege SCP
Periode: 1974-
Grondslag: Koninklijk besluit d.d. 8 maart 1974, art. 8.3b
Produkt: benoeming

Organisatie en taakuitvoering van het Begeleidingscollege van het SCP

(154)

Actor: Begeleidingscollege SCP
Handeling: het stellen van nadere regels omtrent de werkwijze van het Begeleidingscollege SCP
Periode: 1973-
Grondslag: Koninklijk besluit d.d. 30 maart 1973, art. 10
Produkt: Reglement van orde

(155)

Actor: Begeleidingscollege SCP
Handeling: het adviseren van het SCP over het werkprogramma en de inhoud van het Sociaal en Cultureel Rapport en andere studies
Periode: 1973-
Grondslag: Koninklijk besluit d.d. 30 maart 1973, art. 8.1

Planning en verantwoording van het SCP

(156)

Actor: SCP
Handeling: het opstellen van een begroting
Periode: 1973-

Grondslag:
Produkt: begroting

(157)
Actor: SCP
Handeling: het opstellen van een werkprogramma
Periode: 1973-
Grondslag:
Produkt: werkprogramma

Verstrekking van informatie

(158)
Actor: Minister waaronder welzijn ressorteert
Handeling: het goedkeuren van verzoeken van Kamercommissies van de Staten-Generaal om informatie van het SCP
Periode: 1980-
Grondslag: Aanwijzingen inzake contacten tussen Kamercommissies en ambtenaren en tussen Kamercommissies en regeringsadviescolleges (Stcrt. 1980, 171) , art. 3.1

(159)
Actor: SCP
Handeling: het verstrekken van informatie aan Kamercommissies van de Staten-Generaal, ambtelijke comités en sociale partners
Periode: 1980-
Grondslag: Aanwijzingen inzake contacten tussen Kamercommissies en ambtenaren en tussen Kamercommissies en regeringsadviescolleges (Stcrt. 1980, 171) , art. 3.1

Samenstelling en publikatie van sociale en culturele analyses en prognoses

(160)
Actor: Minister waaronder welzijn ressorteert
Handeling: het in kennis stellen van het SCP omtrent beleidsveronderstellingen en beleidsvoornemens voor de lange termijn
Periode: 1973-
Grondslag: Koninklijk besluit d.d. 30 maart 1973, art. 5.3

(161)
Actor: Betrokken Ministers
Handeling: het in kennis stellen van het SCP omtrent beleidsveronderstellingen en beleidsvoornemens voor de lange termijn.
Periode: 1973-
Grondslag: Koninklijk besluit d.d. 30 maart 1973, art. 5.3

(162)

Actor: Minister waaronder welzijn ressorteert
Handeling: het verlenen van medewerking aan het onderzoek van het SCP
Periode: 1973-
Grondslag: Koninklijk besluit d.d. 30 maart 1973, art. 6
N.B.: De minister verleent eerst toestemming aan het SCP. Het SCP treed daarna in overleg met ambtelijk deskundigen ten behoeve van het onderzoek.

(163)

Actor: Betrokken Ministers
Handeling: het verlenen van medewerking aan het onderzoek van het SCP
Periode: 1973-
Grondslag: Koninklijk besluit d.d. 30 maart 1973, art. 6
N.B.: De minister verleent eerst toestemming aan het SCP. Het SCP treed daarna in overleg met ambtelijk deskundigen ten behoeve van het onderzoek.

(164)

Actor: SCP
Handeling: het periodiek opstellen van onderzoeksrapporten
Periode: 1973-
Grondslag: Koninklijk besluit d.d. 30 maart 1973, art. 9.1 en 2
Produkt: rapport
N.B.: Deze handeling heeft betrekking op alle rapporten die het SCP uitbrengt zoals het Sociaal en Cultureel Rapport, de Sociale en Culturele Verkenningen, de Minderheden Rapportage etc. Ook de gegevensverzamelingen waarop deze rapporten gebaseerd zijn, vallen onder deze handeling.

(165)

Actor: Ministerraad
Handeling: het instemmen met de publikatie van het rapport van het SCP
Periode: 1973-
Grondslag: Koninklijk besluit d.d. 30 maart 1973, art. 9.1

(166)

Actor: Betrokken Ministers
Handeling: het verzoeken van het SCP een rapport op te stellen
Periode: 1973-
Grondslag: Koninklijk besluit d.d. 30 maart 1973, art. 9.3
Produkt: verzoek

(167)

Actor: SCP
Handeling: het opstellen van een onderzoeksrapport op eigen initiatief of op verzoek van een ander orgaan dan het SCP
Periode: 1973-
Grondslag: Koninklijk besluit d.d. 30 maart 1973, art. 9.3
Produkt: rapport
N.B.: Ook de gegevensverzamelingen waarop deze rapporten gebaseerd zijn, vallen onder deze handeling.

(168)
Actor: Betrokken Minister
Handeling: het instemmen met de publikatie van een rapport van het SCP dat op verzoek van hem is opgesteld
Periode: 1973-
Grondslag: Koninklijk besluit d.d. 30 maart 1973, art. 9.3

Benoeming personen in andere organen

(169)
Actor: SCP
Handeling: het aanwijzen van vertegenwoordigers als lid van andere organen dan het SCP
Periode: 1945-
Grondslag: Instellingsbesluit Commissie Sociaal en Cultureel Beleid (Stcrt 1990, 141), art 6
Instellingsbeschikking platform technisch overleg, Uitleg OenW-Regelingen, nr. 10, 17 april 1991

N.B.: zo wijst het SCP een lid aan van de Commissie Sociaal en Cultureel Beleid en één van het Platform Technisch Overleg van het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen.

(170)
Actor: Ministers van Algemene Zaken, Justitie, Binnenlandse Zaken, Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Financiën, Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu, Economische Zaken, Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Handeling: het aanwijzen van een lid van de Commissie Sociaal en Cultureel Beleid
Periode: 1990-
Grondslag: Instellingsbesluit Commissie Sociaal en Cultureel Beleid (Stcrt 1990, 141), art 6

(171)
Actor: Minister waaronder welzijn ressorteert
Handeling: het benoemen van de voorzitter, secretaris en deskundigen van de Commissie Sociaal en Cultureel Beleid
Periode: 1990-
Grondslag: Instellingsbesluit Commissie Sociaal en Cultureel Beleid (Stcrt 1990, 141), art 6

Algemene maatschappelijke analyses en prognoses

Hoofdpijnen van het beleid

Als gevolg van de steeds uitbreidende verzorgingsstaat en de toenemende democratisering, namen in de jaren '60 de taken van de overheid in complexiteit en onderlinge verwevenheid toe. Het werd steeds moeilijker bevoenen neveneffecten van beleidsingrepen te taxeren en toekomstige ontwikkelingen te voorzien.

In 1968 stelde de Regering de Commissie Voorbereiding Onderzoek Toekomstige Maatschappijstructuur in. Deze Commissie heeft het vraagstuk van een andere kant benaderd en in het bijzonder gewezen op het onvoldoende op elkaar afgestemd zijn van de bestaande vormen van planning op deelreinen. Volgens de Commissie schiet alle planning tekort als de overheid geen beter zicht krijgt op de toekomst van de samenleving. Juist door het inzicht in toekomstige maatschappelijke ontwikkelingen te vergroten, wordt planning van beleid en sturing van de maatschappij mogelijk.⁴²

Op deze conclusies bouwde de Commissie Interdepartementale Taakverdeling en Coördinatie voort. Deze Commissie werd in 1969 ingesteld om adviezen op te stellen voor de kabinetsformatie van 1971. In haar eindrapport⁴³ beval zij aan een Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) in te stellen. Deze Raad diende de tekortkomingen in strategische beleidsvorming teniet te doen. Beleidsvorming op lange termijn zou gebaat zijn bij een gedegen toekomstvisie op maatschappelijke ontwikkelingen. Deze toekomstvisie diende wetenschappelijk gefundeerd te zijn. Derhalve werd de WRR niet louter een wetenschappelijk onderzoeksinstituut. De onderzoeken moesten beleidsrelevant zijn en prioriteiten in beleid aangeven. De WRR zou op basis van wetenschappelijke studie aangeven welke maatschappelijke probleemvelden aandacht verdienen. Voorts wilde men lacunes en overlappings vermijden. Daartoe zou de WRR het werk van de wetenschappelijke bureaus van de overheid coördineren. Deze laatste taak is uiteindelijk nooit in praktijk gebracht.

Samenvattend kan gezegd worden dat het beleidsdoel op het beleidsterrein 'algemene maatschappelijke prognoses' de strategische beleidsplanning is.

Actoren

(VOORLOPIGE) WETENSCHAPPELIJKE RAAD VOOR HET REGERINGSBELEID (WRR)

Oprichting

De Voorlopige Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid werd in 1972 ingesteld.

Omdat een wet in formele zin de nodige voorbereidingstijd zou vergen was besloten een voorlopige raad in te stellen bij Koninklijk Besluit⁴⁴.

De doelstelling van het instellingsbesluit werd omschreven als het realiseren van een doelmatige beleidsvorming door een beter inzicht te verkrijgen in de ontwikkeling van de samenleving op lange termijn. In het besluit werd als middel omschreven: '... dat daartoe

---

42) Kamerstuk 10 914, zitting 1970-1971

43) Bestuursorganisatie bij de kabinetsformatie 1971; rapport van de Commissie Interdepartementale Taakverdeling en Coördinatie, 's Gravenhage, Staatsuitgeverij, 1971

44) Koninklijk Besluit van 6 november 1972 (Stb. 590).

kan worden bijgedragen door de instelling van een onafhankelijk adviserend orgaan, ... zijnde een vast college van advies en bijstand in de zin van artikel 87 van de Grondwet.'

De formele positie van de Voorlopige Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid is dus gebaseerd op een artikel uit de Grondwet. In de Grondwet van 1972 is in artikel 87 de bepaling opgenomen dat bij wet zogenaamde 'vaste colleges van advies in zaken van wetgeving en bestuur van het Rijk' konden worden ingesteld. De wet diende de inrichting, samenstelling en bevoegdheden van deze colleges te regelen. In de Grondwet van 1983 en ook in de Grondwet van 1987 heeft de wetgever dit artikel overgenomen, maar dan als artikel 79 (lid 1 en 2). In de Grondwet van 1972 is evenwel opgenomen dat de vaste colleges adviseren aan de Regering, waar in de Grondwet van 1987 niet meer wordt vermeld aan wie het advies gericht moet zijn. De criteria waaraan de colleges moeten voldoen zijn⁴⁵:

- de colleges dienen een uitsluitende of mede *adviserende* taak te hebben
- de colleges dienen een *permanente* adviesfunctie te hebben
- de colleges dienen uitsluitend of mede de *centrale overheid* te adviseren
- de colleges dienen over *beleid en algemene regelingen* te adviseren
- de colleges dienen door de overheid *schriftelijk* te zijn *ingesteld*
- de colleges dienen *extern* te zijn, dat wil zeggen dat zij voor wat de gewone leden betreft voor ten minste de helft moeten bestaan uit personen die geen rijksambtenaren zijn tot wier hoofdfunctie het behoort hun minister te adviseren over de problematiek waarvoor het adviesorgaan is gesteld
- de colleges dienen uit *meerdere* personen te bestaan.

In 1976 volgde de instelling van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) door middel van een wet in formele zin⁴⁶. In de memorie van toelichting op het wetsontwerp refereert de minister van Algemene Zaken aan de ontstaansgeschiedenis. Ook in de jaren zeventig werd verwezen naar snelle maatschappelijke ontwikkelingen en de toenemende verwevenheid van beleidsvraagstukken: 'Hierbij wordt de versnelling in de veranderingen die de maatschappij ondergaat, zowel materieel als geestelijk, een steeds meer complicerende factor. Steeds moeilijker wordt het beslissingen te nemen waarbij niet alleen de neveneffecten in andere sectoren van de samenleving, maar ook toekomstige ontwikkelingen zijn voorzien, juist zijn getaxeerd en verrekend.'⁴⁷ Als doelstelling werd in de wet vermeld '... het stelselmatig verkrijgen van informatie over ontwikkelingen die op de langere termijn de samenleving kunnen beïnvloeden ten behoeve van de vorming van het Regeringsbeleid.'

---

45) Ontleend aan de uitgave van Schuurman & Jordens, deel 1-I, de Grondwet 1987 (bewerkt door mr A. Kors). Aansluiting is gezocht bij de criteria die de WRR noemt in haar rapport no. 12 (externe adviesorganen van de overheid)

46) Wet van 30 juni 1976, Stb. 413 (Instellingswet WRR).

47) Memorie van toelichting op het ontwerp van Wet tot instelling van een Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. Kamerstukken II, 12 668, nr. 3, p.4.

Taken

De Voorlopige Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid kreeg als taak:⁴⁸

- a. het adviseren van de regering over de ontwikkeling van de samenleving op lange termijn en daarbij tijdig:
  - knelpunten te signaleren in de ontwikkeling op lange termijn;
  - probleemstellingen te formuleren ten aanzien van de grote beleidsvraagstukken op lange termijn;
  - beleidsalternatieven aan te geven;
- b. in samenhang daarmee een geïntegreerd langetermijnkader te ontwikkelen, dat de regering ten dienste staat voor het stellen van prioriteiten en het voeren van een samenhangend beleid dat ook voor de toekomst verantwoord is;
- c. voorstellen te doen ten aanzien van zowel binnen als buiten de rijksoverheid verrichte werkzaamheden op het gebied van toekomstonderzoek en planning op lange termijn inzake:
  - het opheffen van structurele tekortkomingen;
  - het bevorderen van bepaalde onderzoeken;
  - het verbeteren van communicatie en coördinatie.

De taken van de WRR verschillen niet wezenlijk van die van de Voorlopige WRR.. Centraal bij de werkzaamheden van de W.R.R. staat de bestudering van de toekomstige ontwikkelingen die van belang zijn voor het regeringsbeleid alsmede implicaties daarvan voor dat beleid. In tegenstelling tot de taakomschrijving van de Voorlopige Raad werd bij de taakbeschrijving van de WRR gekozen voor de formulering 'het verschaffen van informatie' in plaats van 'het adviseren' om te benadrukken dat van de WRR geen eigen opinie wordt verwacht maar een wetenschappelijke en objectieve rapportage.

De taken van de WRR werden vastgelegd in artikel 2 van de wet:

- a. het verschaffen van wetenschappelijk gefundeerde informatie ten behoeve van het regeringsbeleid over ontwikkelingen die op langere termijn de samenleving kunnen beïnvloeden en daarbij tijdig wijzen op tegenstrijdigheden en te verwachten knelpunten, probleemstellingen te formuleren ten aanzien van de grote beleidsvraagstukken, en beleidsalternatieven aan te geven;
- b. het ontwikkelen van een wetenschappelijk gefundeerd kader dat de regering ten dienste staat voor het stellen van prioriteiten en het voeren van een samenhangend beleid;
- c. het doen van voorstellen inzake het opheffen van structurele tekortkomingen, het bevorderen van bepaalde onderzoeken en het verbeteren van communicatie en coördinatie, alles ten aanzien van werkzaamheden op het gebied van toekomstonderzoek en planning op langere termijn, zowel binnen als buiten de overheid.

Soms organiseert de Raad persconferenties, symposia of conferenties naar aanleiding van uitgebrachte of uit te brengen rapporten.

Organisatie en werkwijze

Zowel de Voorlopige WRR als de WRR ressorteren onder het Ministerie van Algemene Zaken.

Het KB van 6 november 1972 bepaalde dat de Voorlopige WRR uit ten minste uit vijf leden moest bestaan. De instellingswet WRR voegde daaraan toe dat de Raad uit ten hoogste elf leden kon bestaan. De benoeming geschiedt voor vijf jaren. Sinds de wet van

---

48) Besluit van 6 november 1972 tot instelling van een Voorlopige Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (Stb. 590). Op voordracht van onze Minister-President, minister van Algemene Zaken van 31 oktober 1972, nr.207304.

1976 zijn de leden eenmaal terstond wederbenoembaar. Bij de keuze van de leden zal worden uitgegaan van twee criteria. Enerzijds zullen leden worden benoemd op grond van persoonlijke kwaliteiten, anderzijds moet de Raad zoveel mogelijk een afspiegeling zijn van de verscheidenheid aan wetenschappelijke disciplines en geestelijke en maatschappelijke stromingen. De leden zijn zelf actief bij de onderzoeken betrokken en dienen om die reden ook ten minste twee dagen per week beschikbaar te zijn voor de WRR.

Voor de planning van de onderzoeken stelt de Raad aan het begin van haar ambtsperiode haar eigen werkprogramma op. Hoewel dit programma geldt voor vijf jaar is er gekozen voor een voortschrijdende programmering: In een later stadium kunnen altijd nieuwe projecten worden toegevoegd. Bij de keuze en uitwerking van de te bestuderen onderwerpen raadpleegt de WRR het kabinet, het parlement, maatschappelijk belangrijke groeperingen en externe deskundigen. Zij kunnen wijzigingen voorstellen of aanvullingen doen. Het initiatief voor een onderzoek kan ook uitgaan van de Regering. Uitgangspunt is dat de onderzoeken beleidsrelevant, toekomstgericht, multisectoraal en multidisciplinair zijn.

Per onderwerp dat in het werkprogramma is opgenomen wordt een interne projectgroep gevormd. Deze projectgroepen bestaan uit raads- en stafleden en worden voorgezeten door een raadslid, terwijl een lid van de wetenschappelijke staf als secretaris optreedt. Raads- en stafleden zijn veelal lid van meer dan één projectgroep. De projectgroepen stellen de rapporten op. Zij verrichten vaak literatuurstudies en/of houden interviews. In sommige gevallen worden externe deskundigen geraadpleegd. Daarnaast worden studies soms uitbesteed. De kern van het rapport, alsmede de hoofdlijnen worden voorbereid door de (Voorlopige) WRR.

De concepten worden besproken in de Raadsvergadering. Gemiddeld duurt een onderzoek 2 à 3 jaren en gedurende deze tijd worden de concepten herhaaldelijk besproken in de Raadsvergadering. De WRR stelt de onderzoeken, de zogenaamde '*Rapporten aan de Regering*', vast en is dan ook in zijn geheel verantwoordelijk voor de inhoud en kwaliteit van de onderzoeken.

Daarnaast brengt de (Voorlopige) WRR de serie '*Voorstudies en achtergronden*' uit. Hierbij gaat het om resultaten van onderzoek dat van bijzondere kwaliteit of betekenis wordt bevonden. Zij dienen vaak als achtergrond of bouwstenen voor de eerder genoemde rapporten. De verantwoordelijkheid voor de inhoud ligt bij de auteurs en voor de kwaliteit bij de (Voorlopige) WRR. Hetzelfde geldt voor de reeks '*Werkdocumenten*'. De WRR vergadert gemiddeld eens in de veertien dagen. In deze vergaderingen worden concepten besproken en eindteksten vastgesteld die in de projectgroepen zijn voorbereid. Ook uitbestedingen van enige omvang worden aan de Raad voorgelegd evenals de beslissing of studies van stafleden of externe deskundigen worden gepubliceerd in de serie '*Voorstudies en achtergronden*'.

Het bureau van de WRR vormt de staf van de Raad. Dit bureau staat onder leiding van een directeur, tevens secretaris van de Raad, hierin bijgestaan door de adjunct-directeur, tevens adjunct-secretaris. Het bureau ondersteunt de WRR in zijn werkzaamheden en ressorteert onder het departement van Algemene Zaken. In de praktijk initiëren de raadsliden de onderzoeken, leveren zij er bijdragen aan en geven zij richting aan het denken. Het bureau voert de onderzoeken uit.

Van 1972 tot 1976 was er sprake van buitengewone leden die uit hoofde van hun functie bij de rijksoverheid de Raad van advies konden dienen. De functie van de buitengewone leden was tot een goede afstemming te komen tussen het werk van de Raad en

overheidsinstellingen waarvan de taken raakpunten vertonen met die van de WRR⁴⁹. Bij de instelling van de WRR in 1976 werden als adviserende leden (voor 1976 'buitengewone' leden) benoemd de directeur van het Centraal Planbureau, de directeur-generaal van de Ruimtelijke Ordening, de directeur-generaal voor de Statistiek, de voorzitter van de Commissie voor de Ontwikkeling van de Beleidsanalyse en de directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau. De voorzitter van de Raad voor het Wetenschapsbeleid werd destijds benoemd tot gewoon lid vanwege de veelheid aan contacten die beide raden onderhouden met wetenschappelijke instellingen. Eind 1994 was ook de directeur-generaal van het Rijksinstituut van Volksgezondheid en Milieuhygiëne adviseur van de Raad. De voorzitter van de Commissie voor de Ontwikkeling van de Beleidsanalyse en de directeur-generaal voor de Statistiek waren inmiddels geen adviserend lid meer. De adviserende leden wonen de tweewekelijkse vergaderingen van de WRR in beginsel niet bij. Aanvankelijk vond hun inbreng voornamelijk bij het begin en aan het einde van een project plaats. Alle uit te brengen rapporten van de WRR werden aan hen voorgelegd. In de jaren '90 werd het initiatief meer bij de adviserende leden gelegd: zij kunnen in de vergaderingen hun stem kenbaar maken. Hun functie is meer in de afstemming van werkzaamheden gelegen dan in de inhoudelijke sturing.

Van 1 juli 1989 tot 1 januari 1993 kende de WRR een vaste Commissie voor sociaal en cultureel beleid die is ingesteld toen de adviesfunctie van de Harmonisatieraad Welzijnsbeleid in de WRR werd geïntegreerd⁵⁰. Taak van de Commissie was om rapporten voor de WRR voor te bereiden voor zover zij een reactie waren op adviesaanvragen van de regering op sociaal en cultureel terrein. Bovendien ondersteunde de Commissie het werk van de WRR ten aanzien van aspecten van sociaal en cultureel beleid. De leden van de Commissie namen deel aan projectgroepen, concept-teksten werden in de Commissie besproken voordat zij naar de WRR gingen en de Commissie droeg bij aan de keuze van onderzoeken. De samenvoeging van de adviestaken van de Commissie en de WRR bleek onbevredigend. Zo richt de WRR in tegenstelling tot de Commissie zich op algemeen beleid en niet op één beleidsterrein en dragen zijn onderzoeken een interdisciplinair karakter. Per 1 januari 1993 werd het K.B. van 20 februari 1989 tot instelling van de vaste Commissie sociaal en cultureel beleid ingetrokken.

Relaties met andere actoren

Tijdens de voorbereiding maar ook na het uitbrengen van een rapport legt de WRR contacten met departementen, maatschappelijke instanties en deskundigen op een bepaald terrein. Ook onderhoudt de Raad internationale contacten. De contacten met de departementen zijn vooral gericht op het gebruik maken van de aldaar aanwezige kennis en deskundigheid en het tijdig verkrijgen van informatie over beleidsvoornemens.

Voor de contacten met de departementen zijn intensief. Artikel 12 van de Instellingswet W.R.R. bepaalt tenslotte dat de Raad op de hoogte gesteld moet worden van de bevindingen van de Regering over de rapporten. Ook dient de Raad in kennis gesteld te worden van de onderzoeken die op ministeries verricht worden.

Vaak wordt onderzoek uitbesteed aan universitaire instellingen. De rapporten van de

---

49) Memorie van toelichting, p.6. Zie ook: Verslag en evaluatie van de vierde raadsperiode, 1988-1992. Wetenschappelijk Raad voor het Regeringsbeleid. Voorstudies en achtergronden. ('s-Gravenhage 1993) 8.

50) Koninklijk besluit van 20 februari 1989, Stb. 45.

W.R.R. steunen mede op uitkomsten van deze externe studies. Sommige daarvan worden gepubliceerd in de reeks 'Voorstudies en achtergronden', andere in de reeks 'Werkdocumenten'.

Voorts overlegt de WRR met het adviesorgaan 'Organisatie voor Strategisch Arbeidsmarktonderzoek' (OSA) tijdens de voorbereiding van haar werkprogramma⁵¹. Taak van de OSA is het strategisch arbeidsmarktonderzoek te stimuleren en de resultaten van dit onderzoek te vertalen naar beleid.

In 1986 is mede onder auspiciën van de WRR en de Koninklijke Academie van Wetenschappen de Nederlandse Organisatie voor Technologisch Aspectenonderzoek (NOTA) opgericht. Vier van de negen leden van de stuurgroep van de NOTA worden op voordracht van de WRR benoemd. Belangrijkste taak van de NOTA is het voorbereiden en uitvoeren van een onderzoeksprogramma naar de maatschappelijke aspecten van wetenschap en technologie. Op het niveau van de Raad maar ook van de staf bestaan regelmatig contacten met de NOTA over raakvlakken in beider programma's.

Voorzitter en secretaris van de WRR nemen deel aan het periodiek overleg van voorzitters en secretarissen van intersectorale adviesorganen van de centrale overheid. Daarnaast onderhouden zij bilaterale contacten met andere adviesorganen.

Ook participeerde de WRR in het European Futures Forum. Dit betrof een in het kader van het FAST-programma door de Commissie van de EG geïnitieerde activiteit, welke betrekking had op het genereren van informatie over het in de Gemeenschap verrichte toekomstonderzoek.

Geheimhouding en openbaarheid van rapporten

De leden van de Voorlopige WRR en sinds 1976 die van de WRR zijn tot op heden tot geheimhouding verplicht geweest voorzover dat uit de aard van de zaak volgt of door de ministers aan de leden van de Raad is opgelegd.

In het besluit van 1972 tot instelling van de Voorlopige WRR was als bepaling opgenomen dat de adviezen van de Raad in beginsel openbaar waren, maar dat de Raad van Ministers moest instemmen met de publikatie van adviezen. In de Instellingswet WRR is deze bepaling veranderd. Sinds 1976 publiceert de WRR haar rapporten na kennisneming van de Raad van Ministers in plaats van na instemming.

MINISTER-PRESIDENT, MINISTER VAN ALGEMENE ZAKEN

Naast het aanwijzen danwel voordragen tot benoeming en ontslag van de leden en de voorzitter van de (Voorlopige) WRR, heeft de Minister-President het instemmingsrecht over de rapporten. Bij de oprichting van de WRR in 1976 verviel het advies- en instemmingsrecht van de Ministerraad over de rapporten. Wel werd de WRR door de Minister-President schriftelijk op de hoogte gesteld van de mening van de Ministerraad over de rapporten.

MINISTERRAAD

Afgezien van het instemmingsrecht ten aanzien van de benoeming en het ontslag heeft de Ministerraad het adviesrecht over de rapporten en het instemmingsrecht over de publicatie van rapporten van de Voorlopige WRR. Na de oprichting van de WRR verviel dit advies- en instemmingsrecht. Wel werd de WRR in kennis gesteld van zijn mening over de rapporten.

VAKMINISTERS

Iedere minister heeft de mogelijkheid de (Voorlopige) WRR te verzoeken een onderzoek

---

51) Instellingsbesluit OSA, art. 6

naar een bepaald verschijnsel te beginnen. Daarnaast draagt het contact tussen de WRR en de vakministers een verkennend en afstemmend karakter. Teneinde tot een goede afstemming van onderzoeken te komen stellen de Ministers de (Voorlopige) WRR op diens verzoek in kennis van onder hun verantwoordelijkheid verrichte toekomstonderzoeken en beleidsvoornemens.

Wet- en regelgeving

- Koninklijk Besluit van 6 november 1972 tot instelling van een Voorlopige Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (Stb. 590).
- Wet van 30 juni 1976, Stb. 413 (Instellingswet WRR). De wet is in werking getreden met ingang van 1 september 1976 (Besluit van 14 augustus 1976, Stb. 413).

Handelingen

Regelgeving ten aanzien van de organisatie van toekomstonderzoeken

(172)

Actor: Minister-President, Minister van Algemene Zaken
Handeling: het opstellen van een voordracht ter regeling van de organisatie van toekomstonderzoeken
Periode: 1972-
Grondslag: Grondwet, art. 87
Produkt: Koninklijk Besluit van 6 november 1972 tot instelling van een Voorlopige Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (Stb. 590) Wet van 30 juni 1976, Stb. 413 (Instellingswet WRR). De wet is in werking getreden met ingang van 1 september 1976 (Besluit van 14 augustus 1976, Stb. 413).

Benoeming en ontslag van leden van de Voorlopige WRR

(173)

Actor: Ministerraad
Handeling: het instemmen met de aanwijzing van de voorzitter en leden van de Voorlopige WRR
Periode: 1972-1976
Grondslag: Besluit van 6 november 1972 (Stb. 590), art. 9.2

(174)

Actor: Minister-President, minister van Algemene Zaken
Handeling: het aanwijzen van de voorzitter en de leden van de Voorlopige WRR
Periode: 1972-1976
Grondslag: Besluit van 6 november 1972 (Stb. 590), art. 9.2

(175)

Actor: Voorlopige WRR
Handeling: het doen van voorstellen aan de Minister-President, minister van Algemene Zaken, inzake de benoeming van buitengewone leden
Periode: 1972-1976
Grondslag: Besluit van 6 november 1972 (Stb. 590), art. 11.3

(176)

Actor: Ministerraad
Handeling: het instemmen met de voorgenomen aanwijzing van buitengewone leden van de Voorlopige WRR
Periode: 1972-1976
Grondslag: Besluit van 6 november 1972 (Stb. 590), art. 11.3

(177)

Actor: Minister-President, Minister van Algemene Zaken
Handeling: het aanwijzen van buitengewone leden van de Voorlopige WRR
Periode: 1972-1976
Grondslag: Besluit van 6 november 1972 (Stb. 590), art. 11.4

(178)

Actor: Minister-President, Minister van Algemene Zaken
Handeling: het aanwijzen van de secretaris van de Voorlopige WRR
Periode: 1972-1976
Grondslag: Besluit van 6 november 1972 (Stb. 590), art. 12.2

Benoeming en ontslag van de leden van de WRR

(179)

Actor: Ministerraad
Handeling: het instemmen met de voorgenomen benoeming en het ontslag van de voorzitter en de leden van de WRR
Periode: 1976-
Grondslag: Instellingswet W.R.R., art. 3.2

(180)

Actor: Minister-President, Minister van Algemene Zaken
Handeling: het opstellen van een voordracht ter benoeming en ontslag van de voorzitter en de leden van de WRR
Periode: 1976-
Grondslag: Instellingswet W.R.R., art. 3.2

(181)

Actor: WRR
Handeling: het doen van voorstellen aan de Minister-President, minister van Algemene Zaken, over de benoeming van een adviserend lid van de WRR
Periode: 1976-
Grondslag: Instellingswet W.R.R., art. 6.2

(182)

Actor: Ministerraad
Handeling: het instemmen met de voorgenomen benoeming van de adviserende leden van de WRR
Periode: 1976-
Grondslag: Instellingswet W.R.R., art. 6.3

(183)

Actor: Minister-President, minister van Algemene Zaken
Handeling: het opstellen van een voordracht ter benoeming van adviserende leden van de WRR
Periode: 1976-
Grondslag: Instellingswet W.R.R., art. 6.3

(184)

Actor: Minister-President, minister van Algemene Zaken
Handeling: het opstellen van een voordracht ter benoeming van de secretaris van de WRR
Periode: 1976-
Grondslag: Instellingswet W.R.R., art. 7.2

(185)

Actor: Minister-President, Minister van Algemene Zaken
Handeling: het opstellen van een voordracht ter vaststelling van de amvb omtrent de rechtspositie van de voorzitter en de leden
Periode: 1976-1994
Grondslag: Instellingswet W.R.R., art. 5

Organisatie en werkwijze van de Voorlopige WRR en de WRR

(186)

Actor: Voorlopige WRR
Handeling: het stellen van regels omtrent de wijze waarop buitengewone leden bij werkzaamheden van de raad worden betrokken
Periode: 1972-1976
Grondslag: Besluit van 6 november 1972 (Stb. 590), art. 11.2

(187)

Actor: Voorlopige WRR/ WRR
Handeling: het stellen van nadere regels omtrent zijn werkwijze
Periode: 1972-
Grondslag: Besluit van 6 november 1972 (Stb. 590), art. 13 en Instellingswet W.R.R., art. 14
Produkt: Reglement van orde
N.B.: In deze periode is er geen reglement van orde opgesteld

Initiëring en uitvoering van algemene maatschappelijke prognoses

(188)
Actor: Vakministers
Handeling: het verzoeken aan de WRR tot het onderzoeken van bepaalde onderwerpen
Periode: 1976-
Grondslag: W.R.R. *Verslag en evaluatie van de vierde raadsperiode, 1988-1992*, 11

(189)
Actor: Voorlopige WRR/WRR
Handeling: het verzamelen van informatie t.b.v. de rapporten aan de Regering
Periode: 1972-
Grondslag: Besluit van 6 november 1972 (Stb. 590), art. 6; Instellingswet W.R.R., art. 10

N.B.: de neerslag van deze handeling wordt voornamelijk gevormd door conceptrapporten en de verslagen van de projectgroepvergadering

(190)
Actor: Voorlopige WRR/WRR
Handeling: het vaststellen van de inhoud van rapporten en beleidsstukken
Periode: 1972-
Grondslag: Besluit van 6 november 1972 (Stb. 590), art. 6; Instellingswet W.R.R., art. 10

N.B.: de neerslag van deze handeling wordt voornamelijk gevormd door de Raadstukken, de verslagen van de Raadsvergadering en de verslagen van de Stafvergadering alsmede het werkprogramma en overige beleidsstukken

(191)
Actor: Voorlopige WRR/WRR
Handeling: het uitbesteden van onderzoek en studie aan andere organen dan de WRR
Periode: 1972-
Grondslag: Besluit van 6 november 1972 (Stb. 590), art. 6; Instellingswet W.R.R., art. 10

(192)
Actor: Vakministers
Handeling: het verrichten van studie en onderzoek op verzoek en ten behoeve van de Voorlopige WRR/WRR
Periode: 1972-
Grondslag: Besluit van 6 november 1972 (Stb. 590), art. 6; Instellingswet W.R.R., art. 10

(193)
Actor: Voorlopige WRR/WRR
Handeling: het verschaffen van wetenschappelijk gefundeerde informatie aan de vakministers ten behoeve van het regeringsbeleid
Periode: 1972-
Grondslag: Besluit van 6 november 1972 (Stb. 590), art. 2; Instellingswet W.R.R., art. 2

Produkt: o.a.
- Rapporten aan de Regering

N.B.: de neerslag van deze handeling wordt voornamelijk gevormd door de projectgebonden correspondentie, de publicatie, het aanbiedingsformulier, het persbericht en de

(regerings)reacties op het rapport

(194)

Actor: Voorlopige WRR/ WRR

Handeling: het verschaffen van wetenschappelijk gefundeerde informatie aan internationale onderzoeksorganisaties

Periode: 1972-

Grondslag: Besluit van 6 november 1972 (Stb. 590), art. 4.3; Instellingswet W.R.R., art. 9.3

N.B.I: de neerslag van deze handeling wordt voornamelijk gevormd door de projectgebonden correspondentie, de deelrapporten en de reacties daarop

N.B.II: bijvoorbeeld participatie voor enige tijd in het European Futures Forum.

(195)

Actor: Voorlopige WRR/ WRR

Handeling: het onderhouden van internationale contacten

Periode: 1972-

Grondslag: Besluit van 6 november 1972 (Stb. 590), art. 4.3; Instellingswet W.R.R., art. 9.3

N.B.: de neerslag van deze handeling wordt voornamelijk gevormd door correspondentie

(196)

Actor: Minister-President, Minister van Algemene Zaken

Handeling: het kennisnemen van de rapporten van de Voorlopige WRR/WRR en het voorleggen ervan aan de Ministerraad

Periode: 1972-

Grondslag: Besluit van 6 november 1972 (Stb. 590), art. 7.1; Instellingswet W.R.R., art. 12.1

(197)

Actor: Ministerraad

Handeling: het instemmen met de voorgenomen publicatie van de rapporten van de Voorlopige WRR

Periode: 1972-1976

Grondslag: Besluit van 6 november 1972 (Stb. 590), art. 8.2

Produkt:

(198)

Actor: Minister-President, minister van Algemene Zaken

Handeling: het in kennis stellen van de WRR van de mening van de Ministerraad over de rapporten van de WRR

Periode: 1976-

Grondslag: Instellingswet W.R.R., art. 12, lid 2

Produkt: notitie

(199)

Actor: WRR

Handeling: het publiceren van publicaties in de reeks '*Voorstudies en achtergronden*'

Periode: 1972-

Grondslag:

Produkt: '*Voorstudies en achtergronden*'

N.B.: de neerslag van deze handeling wordt voornamelijk gevormd door de projectge-

bonden correspondentie, de publicatie, het persbericht en de reacties op de studie

(200)

Actor: WRR

Handeling: het publiceren van publicaties in de reeks 'Werkdocumenten'

Periode: 1972-

Grondslag:

Produkt: 'Werkdocumenten'

N.B.: de neerslag van deze handeling wordt voornamelijk gevormd door de projectgebonden correspondentie, de publicatie en de reacties op het werkdocument

(201)

Actor: (Voorlopige) WRR

Handeling: het uitgeven van het de publicatie 'Mededelingen'

Periode: 1974-

Opmerking: de mededelingen verschijnen onregelmatig

Grondslag:

Produkt: 'Mededelingen'

N.B.: de neerslag van deze handeling wordt voornamelijk gevormd door de publicatie

Evaluatie van werkzaamheden (Voorlopige) WRR

(202)

Actor: (Voorlopige) WRR

Handeling: het evalueren van het eigen beleid

Periode: 1972-

Grondslag:

Produkt: verslagen, rapporten en eigensoortige publicaties, zoals o.a.:

Mosterd bij de Maaltijd. 25 jaar WRR

'Verslag en evaluatie van de eerste, tweede, derde en vierde raadsperiode (..)'

Rapport "Burgerschap"

Benoeming personen in andere organen

(203)

Actor: WRR

Handeling: het aanwijzen van vertegenwoordigers als lid van andere organen dan de WRR

Periode: 1945-

Bron: Verslag en evaluatie van de vierde raadsperiode, 1988-1992, p.13

Produkt: voordracht

N.B.: zo doet de WRR een voordracht voor de benoeming van leden van de stuurgroep van de Nederlandse Organisatie voor Technologisch Aspectenonderzoek/Rathenau

Lijst van geraadpleegde personen

Het rapport is ter goedkeuring aan de volgende personen voorgelegd:

Ministerie van Economische Zaken

Medewerker Parlementaire Hoek: mw mr drs C.A. Hoving Nienhuis
Directie Interne Zaken, Hoofd Sectie Onderzoek & Ontwikkeling: de heer Th.J.N. Knops
Directie Interne Zaken, PIVOT-onderzoeker: mw drs H. Schrauwers

Centraal Bureau voor de Statistiek

*Mw mr I. Wezel
*De heer W. Hogendoorn
*De heer L. Gelissen

Centrale Plancommissie

*De heer M. Hörters

Centraal Planbureau en Centrale Plancommissie

*Directiesecretaris: de heer drs W.Q.J. Willemsen
Hoofd Afdeling Interne Zaken en Beheer: de heer S. van Putten
*De heer L.G.A. van Es

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Adviseur bij de Facilitaire Dienst, de heer drs L. Humbert

Sociaal en Cultureel Planbureau

*De heer G. Hartog
Plv. Hoofd Algemene en Financiële Zaken: de heer D.A. Nuboer

Ministerie van Algemene Zaken

Beheerder van het Centraal Semi-Statistisch Archief: de heer F.F.M. van den Kieboom

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid

Secretaris van de WRR en Directeur van het Bureau van de WRR: mr J.C.F. Bletz
*Medewerker externe dienstverlening (tot begin 1996) : Mevrouw drs J.C. Huisman
*Medewerker externe dienstverlening (vanaf begin 1996): Mevrouw dr S.J. Langeweg

* de personen waarvoor een asterix geplaatst is, zijn geïnterviewd

Literatuur

Planning in overleg (SCP, Rijswijk 1995)

J.H. Baas, *Bestuurskunde in hoofdlijnen. Invloed op beleid* (Groningen, 1995)

A. van Braam *Inleiding in de bestuurskunde* (Leiden, 1984)

J. Passenier, *Van planning naar scanning. Een halve eeuw Planbureau in Nederland.* (Groningen 1994).

Het Centraal Planbureau. (Uitgave van het Centraal Planbureau, Den Haag, maart 1990).

Don, F.J.H. and P.C.J.M. van den Berg, *The Central Planning Bureau of the Netherlands. Its role in the preparation of economic policy.* (Den Haag 1990).

Rapport van de Commissie voorbereiding onderzoek toekomstige maatschappij-structuur (commissie-De Wolff)' (Kamerstukken 10 914, nr. 2, zittingsjaar 1970-1971).

De instelling van de Centrale Commissie voor de Statistiek in 1892. (Uitgave van het Centraal Bureau voor de Statistiek ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van de Centrale Commissie voor de Statistiek, december 1892).

Knopen, kaarten en chips. De geschiedenis van de automatisering bij het Centraal Bureau voor de statistiek (Uitgave Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen 1991).

PIVOT-publicaties

Brochures:

Van de selectie van papier naar de selectie van handelingen

Een methode voor de vervaardiging van een archiefselectie-instrument uitgaande van het handelen van de overheid

(samenstelling: W.D. Küller; ISBN 90-74442-03-X) 's-Gravenhage, 1992, 1993

Om de kwaliteit van het behoud:

NORMEN 'GOEDE EN GEORDENDE STAAT'

(samenstelling: M. Beekhuis/R.C. Hol; ISBN 90-74442-10-2) 's-Gravenhage, 1993

Handelend optreden

Overheids handelen: modellen, onderzoeksmethoden en toepassingen

(samenstelling: medewerkers PIVOT; ISBN 90-74442-27-7) 's-Gravenhage, 1994

De toegang ontsloten

Voordrachten gehouden op de themabijeenkomst over bewerking en toegankelijkheid van het archiefblok over de Rijksbegroting van het ministerie van Financiën over de periode 1940-1981

(samenstelling: R.W. Steensma; ISBN 90-74442-41-2) 's-Gravenhage, 1996

Rapporten:

1 *Coördinatie op hoog niveau*

Institutioneel onderzoek naar de ministeriële coördinatie organen en de ambtelijke voorportalen, 1945-1990

(samenstelling: dr. L. Hovy; ISBN 90-74442-01-3) 's-Gravenhage, 1992

2 *Kwakzalverij is nooit uit te roeien: 'Mundus vult decipi'*

Een onderzoek naar instituties en wet- en regelgeving op het terrein van de medische beroepen en opleidingen, 1940-1990 (samenstelling: F. van Dijk; ISBN 90-74442-02-1) 's-Gravenhage, 1992

3 *Oorlog duurt een leven lang*

uitverkocht

Een onderzoek naar instituties en wet- en regelgeving inzake de oorlogsgetroffenen, 1945-1990 (samenstelling: drs. A.S. Fris; ISBN 90-74442-04-8) 's-Gravenhage, 1993

4 *Telecommunicatie en post in Nederland*

uitverkocht

Een institutioneel onderzoek op het beleidsterrein telecommunicatie en post, 1945-1990 (samenstelling: J.W.J.M. Bogaarts en dr. L. Hovy; ISBN 90-74442-05-6) 's-Gravenhage, 1993

5 *Zicht op toezicht*

Een institutioneel onderzoek naar het staats-toezicht op de volksgezondheid, 1940-1990 (samenstelling: drs. L.B. Humbert; ISBN 90-74442-06-4) 's-Gravenhage, 1993

6 *Planning van voorzieningen in de gezondheidszorg*

Rapport van een institutioneel onderzoek, 1945-1990

(samenstelling: J.W.J.M. Bogaarts; ISBN 90-74442-07-2) 's-Gravenhage, 1993

7 *Verzekerd van zorg*

Een onderzoek naar instituties en wet- en regelgeving op het terrein van de bekostiging en

- verzekering van de gezondheidszorg als onderdeel van het stelsel van structuur en financiering van de gezondheidszorg, 1940-1990 (samenstelling: F. van Dijk; ISBN 90-74442-09-9) 's-Gravenhage, 1993
- 8 *De vaststelling van tarieven in de gezondheidszorg*
Een institutioneel onderzoek, 1945-1990
(Samenstelling: J.W.J.M. Bogaarts; ISBN 90-74442-08-0) 's-Gravenhage, 1993
- 9 *Het Bejaardenbeleid*
Een onderzoek naar instituties en wet- en regelgeving inzake het ouderenbeleid, 1945-1990 (samenstelling: drs. A.S. Fris; ISBN 90-74442-12-9) 's-Gravenhage, 1993
- 10 *Rechtspleging en rechtshulp*
De datageschiedenis van handelingen en organisatie-eenheden van de justitiële ministeriële organisatie van de rechtspleging en rechtshulp, 1945-1992
(samenstelling: drs. C.K. Berghuis; ISBN 90-74442-14-5) 's-Gravenhage, 1993
- 11 *Nationaliteiten*
Een onderzoek naar actoren en handelingen op het terrein van de nationaliteitsaangelegenheden, 1945-1991 (samenstelling: drs. A.H. Netiv; ISBN 90-74442-13-7) 's-Gravenhage 1994
- 12 *'So many laws argue so many sins'*
Een onderzoek naar actoren en handelingen op het terrein van de wetgeving, 1945-1991 (samenstelling: drs. A.H. Netiv; ISBN 90-74442-11-0) 's-Gravenhage 1994
- 13 *Kwaliteit op recept*
Een onderzoek naar de actoren en handelingen op het terrein geneesmiddelen en medische hulpmiddelen, 1940-1990 (samenstelling: drs. L.B. Humbert, drs. F. van der Doe en drs. M.J.B. Kavelaars; ISBN 90-74442-16-1) 's-Gravenhage 1994
- 14 *Externe Adviesorganen in de gezondheidszorg*
uitverkocht
Een institutioneel onderzoek op het terrein van de advisering in de gezondheidszorg, 1940-1990 (samenstelling: drs. N.P. van Egmond en drs. F. van der Doe; ISBN 90-74442-15-3) 's-Gravenhage 1994
- 15 *Per slot van rijksrekening*
Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein beheer van de rijksbegroting, 1940-1993 (samenstelling: F. van Dijk; ISBN 90-74442-17x) 's-Gravenhage 1994
- 16 *Luchtvaart gebonden*
uitverkocht
Een institutioneel onderzoek op het terrein van de burgerluchtvaart, 1945-1993 (samenstelling: dr. L. Hovy; ISBN 90-74442-18-8) 's-Gravenhage 1994
- 17 *Driemaal 's Raads Recht*
Een institutioneel onderzoek naar de taakgebieden van de Raad van State, (1940) 1945-1990 (samenstelling: drs. A. Spieksma en drs. L. Verbeek; ISBN 90-74442-20x) 's-Gravenhage 1994
- 18 *De heilige koe geboekstaafd*
Een institutioneel onderzoek naar het handelen van de Rijksdienst voor het Wegverkeer, 1951-1994 (samenstelling: J.W.J.M. Bogaarts; ISBN 90-74442-19-6) 's-Gravenhage 1994

- 19 *Belastingver(h)effend*
Een institutioneel onderzoek naar de actoren en handelingen op het terrein van het heffen en invorderen van belastingen, 1940-1993
(samenstelling: P. Lamboo; ISBN 90-74442-24-2) 's-Gravenhage 1994
- 20 *Roeien met de riemen*
Een onderzoek naar instituties, bedrijfsprocessen en handelingen met betrekking tot het beleidsterrein militair materieel Koninklijke Marine, 1945-1993
(samenstelling: drs. A.G. de Vries; ISBN 90-74442-22-6) 's-Gravenhage 1994
- 21 *Stuurlui aan wal*
Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein scheepvaart en maritieme zaken, 1980-1994 (samenstelling: drs. J.T. Klinkenberg; ISBN 90-74442-21-8) 's-Gravenhage 1994
- 22 *Smelten, pletten, ponsen en slaan (geldvoorziening)*
Een institutioneel onderzoek naar actoren en handelingen op het terrein van het 'geldwezen' (de geldvoorziening), 1940-1993
(samenstelling: drs. N.P. van Egmond; ISBN 90-74442-23-4) 's-Gravenhage 1994
- 23 *De toelating van vreemdelingen*
Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein toelating van vreemdelingen, 1945-1993 (samenstelling: drs. C.K. Berghuis, W. Hoffstädt, W.D. Küller; ISBN 90-74442-28-5) 's-Gravenhage 1994
- 24 *Ter bevordering van menswaardige arbeid*
uitverkocht
Rapport institutioneel onderzoek op het beleidsterrein arbeidsomstandigheden 1940-1993 (samenstelling: M. Schaap, A. Spieksma; ISBN 90-74442-25-0) 's-Gravenhage 1994
- 25 *Geefacht (militair personeel; beroeps-en reserve-personeel)*
Een institutioneel onderzoek naar bedrijfsprocessen en handelingen op het beleidsterrein militair personeel: beroeps-en reservepersoneel in dienst van het ministerie van Defensie en voorgangers, 1945-1993
(samenstelling: drs. F. van der Doe, drs. M.L. Loef; ISBN 90-74442-26-9) 's-Gravenhage 1994
- 26 *Agrarisch Onderwijs*
Een onderzoek naar actoren, taken en handelingen op het beleidsterrein Agrarisch Onderwijs in de periode 1945-1992 (samenstelling: G.M.C.J. Smeets; ISBN 90-74442-30-7) 's-Gravenhage 1995
- 27 *Tussen waarneming en neerslag*
Een institutioneel onderzoek naar het takenpakket van het Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut (samenstelling: W.D. Küller; ISBN 90-74442-29-3) 's-Gravenhage 1994
- 28 *Waterstaat*
Rapport van een institutioneel onderzoek naar het overheids-handelen op het beleidsterrein waterstaat over de periode 1945-1994 (samenstelling: J.W.J.M. Bogaarts; 90-74442-31-5) 's-Gravenhage 1995
- 29 *Eenheid in verscheidenheid*
Een institutioneel onderzoek naar actoren en handelingen op het terrein van staatkundige

- verhoudingen en samenwerking tussen de landen van het Koninkrijk der Nederlanden in de periode 1954-1995 (samenstelling: drs. I. Broos; ISBN 90-74442-32-3)
's-Gravenhage 1996
- 30 *Inlichtingendienst Buitenland*
Een institutioneel onderzoek naar de Buitenlandse Inlichtingendienst/Inlichtingendienst Buitenland (1946-1996) (samenstelling: dr. D. Engelen; ISBN 90-74442-33-1)
's-Gravenhage 1996
- 31 *Handelen met de sterke arm*
Rapport institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein politie (deel II), 1994
(samenstelling: drs. M.J.B. Kavelaars; ISBN 90-74442-34-X) 's-Gravenhage 1996
- 32 *Flora en Fauna*
Rapport van een onderzoek naar het beleidsterrein Flora en Fauna in de periode 1945-1993 (samenstelling: drs. M.L. Baten; ISBN 90-74442-35-8) 's-Gravenhage 1996
- 33 *Van monumentale waarde*
Een institutioneel onderzoek naar de rijksoverheidsbemoeienis met monumentenzorg, 1945-1990 (samenstelling: drs. F. van der Doe en drs. H. Spijkerman; ISBN 90-74442-36-6) 's-Gravenhage 1996
- 34 *Geld(t) voor overzee*
Institutioneel onderzoek naar overzeese pensioenen en eenmalige uitkeringen aan Indische oorlogsslachtoffers
(samenstelling: drs. N.J.W. de Goeje; ISBN 90-74442-40-4) 's-Gravenhage 1996
- 35 *Pacht- en Grondprijsbeleid*
Institutioneel onderzoek naar twee beleidsterreinen die zich begeven op het deeltaakgebied prijsbeheersing van de landbouwgronden 1945-1993
(samenstelling: drs. C.K. Berghuis en drs. A.S. Fris; ISBN 90-74442-37-4) 's-Gravenhage 1996
- 36 *Echt goud, echt zilver ?*
Rapport van een institutioneel onderzoek naar de taken en de handelingen betreffende het waarborgen van (platina), gouden en zilveren werken over de periode 1940-1995.
(samenstelling drs. G. Beks; ISBN 90-74442-39-0) 's-Gravenhage 1996
- 37 *De grens verlegd*
Rapport van een institutioneel onderzoek naar de taken en het overheidshandelen op het beleidsterrein invoerrechten en accijnzen, 1940-1962
(samenstelling drs. G. Beks; ISBN 90-74442-38-2) 's-Gravenhage 1996
- 38 *De grens geslecht*
Rapport van een institutioneel onderzoek naar de taken en het overheidshandelen op het beleidsterrein invoerrechten en accijnzen, 1962-1995
(samenstelling A.A. Mietes; ISBN 90-74442) 's-Gravenhage 1996
- 39 *Zakelijk gezien*
Rapport van het institutioneel onderzoek naar de taken en handelingen van de dienst Domeinen van het ministerie van Financiën over de periode 1945-1994
(samenstelling F. van Dijk; ISBN 90-74442-42-2) 's-Gravenhage 1996
- 40 *Geregeld toezicht*
Een institutioneel onderzoek naar actoren en handelingen op het terrein van de regulering

van en het toezicht op de centrale bank, het kredietwezen, het effectenverkeer en het giroverkeer (en de Rijkspostspaarbank), het voorkomen van het witwassen van uit criminele activiteiten verkregen gelden, en het financiële verkeer in buitengewone omstandigheden, 1940-1995

(samenstelling drs. N.P. van Egmond; ISBN 90-74442-43-9) 's-Gravenhage 1996

41 *En morgen gezond weer op*

Een institutioneel onderzoek naar het takenpakket en de handelingen van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne, 1940-1995

(samenstelling drs. I.E.C.M. Broos, ing. S. Slagter en drs. H.E. Erich; ISBN 90-74442-46-3) 's-Gravenhage 1996

42 *Leergeld*

Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein studiefinanciering, 1945-1994

(samenstelling J. van der Meer en G.J. Willighagen; ISBN 90-74442-47-1) 's-Gravenhage 1997